

Broedvogels in natuurreservaten van **It Fryske Gea** in 2015

**Berend Voslamber
& Klaas Jager**
Sovon-rapport 2015/53

Broedvogels in natuurreservaten van It Fryske Gea in 2015

Delleburen & Diaconievene, Mandefjild, Ychtenerfeanpolder,
Dune- en Follegeasterpolder, Teroelstersipen, Vegelinbosk &
Sterrebosk, Bancopolder en Rysterbosk

Berend Voslamber & Klaas Jager

Sovon-rapport 2015/53

Dit rapport is samengesteld
in opdracht van It Fryske Gea

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2015

Dit rapport is samengesteld in opdracht van It Fryske Gea

Wijze van citeren: Voslamber B. & Jager K. 2015. Broedvogels van natuurreservaten van It Fryske Gea in 2015. Sovon-rapport 2015/53. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's: Grauwe Vliegenvanger: Berend Voslamber; Overig: Klaas Jager

Vormgeving: John van Betteray, *opmaak:* Kees Nuijten

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Inleiding.....	3
2. Ligging van de gebieden	4
3. Werkwijze	5
3.1 Kader en doelstelling	5
3.2 Veldwerk en methode	5
3.3 Gegevensverwerking en interpretatie	5
3.4 Weersomstandigheden	5
4. Resultaten	7
4.1 Delleburen en Diaconievene.....	7
4.2 Mandefjild	11
4.3 Ychtenerfeanpolder	14
4.4 Dunegeaster- en Follergeasterpolder	17
4.5 Teroelstersipen, Vegelinbosk en Sterrebosk	19
4.6 Bancopolder	21
4.7 Rysterbosk.....	23
4.8 Enkele soortbesprekingen	25
Literatuur.....	27
Bijlage 1: Overzicht van in 2015 geïnventariseerde soorten reservaten van It Fryske Gea.	28
Bijlage 2: Clustercriteria.....	30
Bijlage 3. Soortverspreidingskaarten SNL.....	31
Bijlage 4. Soortverspreidingskaarten.....	39

Samenvatting

In het voorjaar van 2015 zijn de natuurreservaten Delleburen & Diaconievene (240 ha), Mandefjild (134 ha), Ychterfeanepolder (111 ha), Dune- en Follegeasterpolder (80 ha), Teroelstersipen, Vegelinbosk & Sterrebosk (52,6 ha), Bancopolder (20,8 ha) en Rysterbosk (165 ha) gekarteerd op broedvogels. De inventarisatie was gericht op BMP-B- en Rode lijstsoorten plus een paar algemene vogels die van belang zijn voor het *Subsidiestelsel Natuur en Landschap* (SNL).

In de onderzochte natuurreservaten zijn 92 broedvogels vastgesteld en vlakdekkend geteld. Er kwamen bij deze kartering 25 Rode Lijst-soorten voor: Slobeend, Zomertaling, Wintertaling, Roerdomp, Porseleinhoen, Bontbekplevier, Watersnip, Grutto, Tureluur, Koekoek, Ransuil, Groene Specht, Wielewaal, Grauwe Klauwier, Matkop, Veldleeuwerik, Snor, Spotvogel, Grote Karekiet, Grauwe Vliegenvanger, Nachtegaal, Tapuit, Gele Kwikstaart, Graspieper en Kneu. Door de grote variatie in ligging van de gebieden alsmede de variatie in biotopen komen er in de onderzochte natuurreservaten ruim 100 verschillende soorten broedvogels voor als de niet-gekarteerde soorten worden meegerekend. De grote hoeveelheid Rode Lijstsoorten en de aanwezigheid van landelijke zeldzame broedvogelsoorten als Roerdomp, Grauwe Klauwier en Tapuit geeft de waarde van de verschillende gebieden weer.

Delleburen en Diaconievene herbergen sinds 2004 steeds meer bosvogels met soorten als Kleine Bonte Specht, Matkop, Glanskop, Boomklever, Goudvink en Appelvink. Ook broedvogels van (de randen van) heide zoals Boomleeuwerik, Veldleeuwerik, Roodborsttapuit, Boompieper en Geelgors, laten sinds 2004 een toename zien. Noemenswaard is de vestiging van de Wespindief.

Mandefjild laat stabiele en licht toenemende aantallen bosvogels zien, zoals van Boomklever, Boomkruiper en Appelvink. Vogels van bosranden en heide, zoals Gekraagde Roodstaart, Roodborsttapuit, Boompieper en Geelgors, nemen toe.

De broedvogelbevolking van de Ychterfeanepolder wordt gekenmerkt door een gevarieerde, soortenrijke samenstelling van met name weide- en moerasvogels. Er werden 46 soorten broedvogels vastgesteld,

waarvan negen Rode Lijstsoorten (o.a. Roerdomp). Plaatselijk werden in de verspreid liggende Fryske Gea-eigendommen in de polder hoge dichtheden van Kievit, Kleine Karekiet en Rietzanger vastgesteld. De fraaie graslanden, natte natuurontwikkeling en rietrijke meeroevers in de Dunegeaster- en Follegeasterpolder herbergden met 42 soorten broedvogels een gevarieerde broedvogelbevolking, waaronder maar liefst 15 Rode Lijstsoorten. Daartoe behoren zeldzame/schaarse soorten als Porseleinhoen, Bontbekplevier en Grote Karekiet. Opvallend is het voorkomen van de Roodmus.

In de Teroelstersipen en het Vegelinbosk/Sterrebosk (13,2 ha) zijn resp. 30 en 15 broedvogelsoorten vlakdekkend geteld. In de Teroelstersipen lijken Scholekster, Kievit en Kleine Plevier (tijdelijk) te profiteren van de herinrichting van het gebied. Het oudere terreindeel wordt vooral gekenmerkt door broedvogels van rietmoerassen, waaronder Grauwe Gans, Kleine Karekiet en Rietzanger. In het Vegelin- en Sterrebosk domineren soorten van jong bos en struwelen. Vooral het voorkomen van de Geelgors is opvallend, een soort die uitermate schaars is in Zuidwest-Fryslân.

In de Bancopolder ging het om 15 broedvogelsoorten, waarvan 3 Rode Lijstsoorten. In de veenmosrietlanden zijn Graspieper en Rietgors talrijk vertegenwoordigd. Nieuw open water draagt bij aan de aanwezigheid van verschillende broedende watervogels, waaronder Grauwe Gans en Grote Canadese Gans.

In het Rysterbosk zijn 33 broedvogelsoorten vlakdekkend geteld, waaronder 4 Rode Lijst-soorten. De lange termijntrend op basis van BMP-tellingen laat ontwikkelingen zien die tekenend zijn voor de Gaasterlandse bossen. Broedvogels van naaldbos zijn in aantal achteruit gegaan of verdwenen (o.a. Kuifmees). Ook de afname van de Appelvink is opvallend, terwijl de Boomklever er beduidend talrijker werd.

Het rapport behandelt de resultaten van de broedvogelinventarisatie per gebied, gaat daarbij in op welke soorten van geldende SNL-beheertypen zijn vastgesteld en, indien mogelijk, worden resultaten vergeleken met eerdere broedvogelkarteringen.

1. Inleiding

Voor de evaluatie van het beheer laat de provinciale vereniging voor natuurbescherming It Fryske Gea (IFG) regelmatig een deel van zijn natuurgebieden inventariseren. In het voorjaar van 2015 zijn in dat kader de gebieden: Delleburen & Diaconievene, Mandefjild, Ychtenerfeanepolder, Dune- en Follegeasterpolder, Teroelstersipen, Vegelinbosk & Sterrebosk, Bancopolder en Rysterbosk gekarteerd op broedvogels. In opdracht van IFG is deze inventarisatie uitgevoerd door Sovon Vogelonderzoek Nederland (Sovon). Deze gegevens worden ook gebruikt voor interne verantwoording richting de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL).

Aanleiding voor de broedvogelinventarisatie bij It Fryske Gea waren de volgende vragen:

- Welke zeldzame, schaarse en andere voor het beheer relevante broedvogels komen in het gebied voor?
- Wat is de territoriale en kwantitatieve verspreiding van deze soorten?
- Hoe ziet de ontwikkeling van de broedvogels eruit

vergeleken met eerdere broedvogelkarteringen?

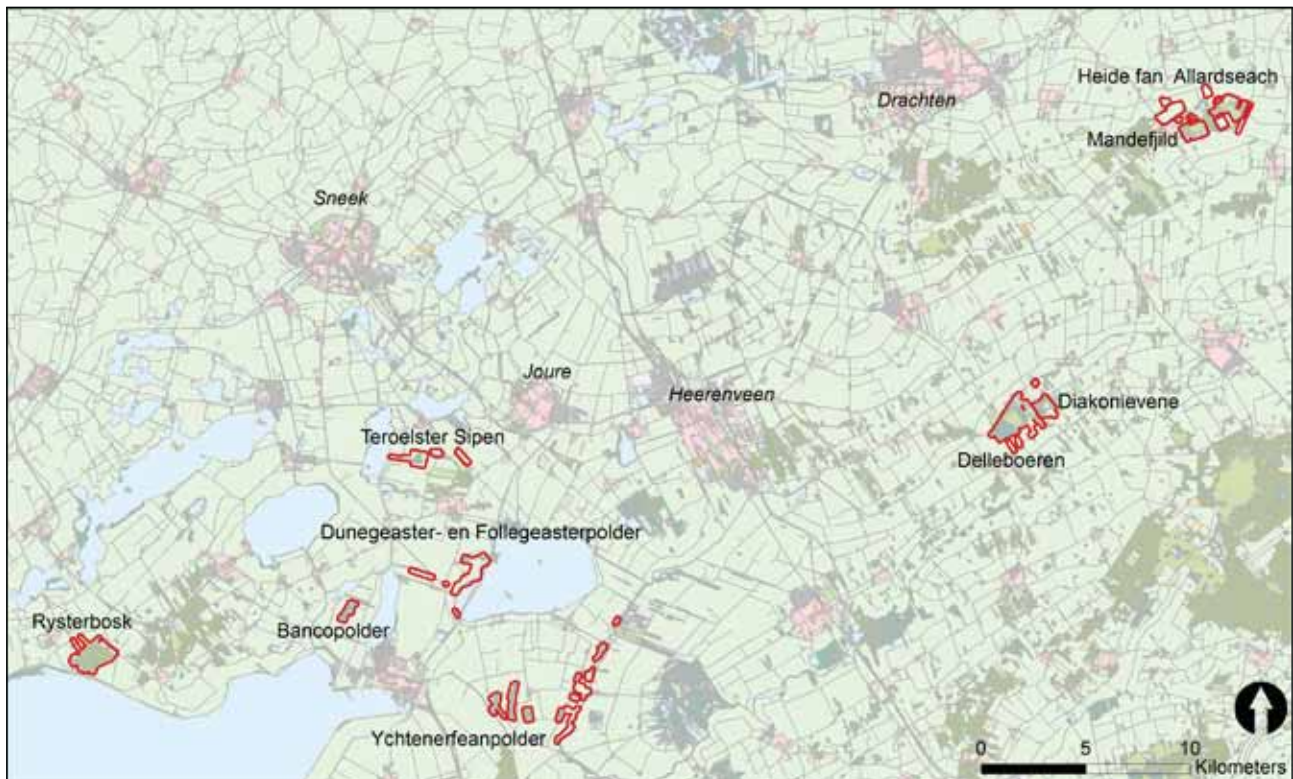
- Wat is de relatie tussen het voorkomen van broedvogels, de terreintypen en het beheer?
- In welke mate wordt voldaan aan de meetsoorten van aangevraagde SNL-pakketten (Subsidieregeling Natuur en Landschap).

In dit rapport worden de inventarisatieresultaten van 2015 gepresenteerd en geëvalueerd.

Contactpersoon bij It Fryske Gea was Sietske Rintjema, Specialist Natuur Kwaliteit en Beheer. Dank gaat uit naar de Fryske Gea-medewerkers Mark Hilboezen, Tom Jager, Hans Pietersma, Sietske Rintjema, Harma Scholten en Ane Zijlstra. Valentijn van Bergen en René Riem Vis leverden roofvogelgegevens. Rudie Huiting inventariseerde een groot deel van het Mandefjild (Heide fan Allardeach). Data van Yde Kuipers van een lange serie van jaren (1998-2014) uit het Rysterbosk zijn gebruikt voor een vergelijking met 2015. Aan dit rapport werd mede bijgedragen door Vincent de Boer en Romke Kleefstra.

2. Ligging van de gebieden

In figuur 2.1 is de ligging van de rapportagegebieden gegevens. Een beschrijving van de gebieden en het beheer volgt verderop in hoofdstuk 4.

Figuur 2.1. Ligging van de in 2015 geïnventariseerde gebieden van It Fryske Gea.

3. Werkwijze

3.1 Kader en doelstelling

Bij het verzamelen van broedvogelgegevens in terreinen van It Fryske Gea zijn de volgende aspecten van belang:

verspreiding en aantal territoria van de broedvogelsoorten, met name SNL en RL-soorten
aantalsontwikkeling van de broedvogelsoorten
relatie tussen het beheer en broedvogels

Broedvogelgegevens vormen bij It Fryske Gea belangrijke basisinformatie voor de evaluatie en planning van het beheer. Voor een adequate vergelijkbaarheid met data uit het verleden en voor externe verantwoording is het vereist dat de gegevens voldoen aan de landelijke, door Sovon ontwikkelde standaardcriteria en kwaliteitsnormen. Daarbij verdient het voorkeur dat herhalingskarteringen worden uitgevoerd door dezelfde persoon om de vergelijkbaarheid te vergroten, wat in het geval van Delleboersterheide, Diaconievene en Mandefjild het geval is met de inzet van veldmedewerker Klaas Jager.

Het inventarisatieresultaat wordt tevens gebruikt ter onderbouwing en verantwoording van aangevraagde beheerpakketten in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL). In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de SNL-pakketten per gebied en het al dan niet voorkomen van meetsoorten.

3.2 Veldwerk en methode

In grote lijnen is de uitgebreide territoriumkartering toegepast, zoals beschreven in Van Dijk & Boele (2011). De kartering was gericht op de soorten van BMP-B (Bijzonder soorten), aangevuld door een enkele soort die van belang is voor de SNL. In alle gebieden zijn vijf integrale bezoeken uitgevoerd in maart-begin juni (zie Hfst. 4). Alle gebieden zijn vlakdekkend geïnventariseerd waarbij de ronden te voet zijn afgelegd. De tellingen begonnen doorgaans een uur voor zonsopgang. Voor nachtvogels is in juni een bezoek in de schemering gedaan. Waarnemingen zijn genoteerd op basis van de vijf categorieën geldige waarnemingen (1) volwassen individuen, (2) paren, (3) territoriumindicerend, (4) nestindicerend en (5) nestvondsten. De territoria zijn merendeels vastgesteld aan de hand van baltsende of zingende vogels. Er is niet naar nesten gezocht, wat standaard is voor BMP. In geval van schaarsere en zeldzame soorten en/of soorten met grote leefgebieden, is wel geprobeerd een zo hoog mogelijke (nestindicatieve) broedcode te verzamelen. Dit om te voorkomen

dat niet-broedvogels worden meegeteld en over- of ondertelling van moeilijk karteerbare soorten te vermijden. Bij de inventarisatie lag de focus op het verzamelen van uitsluitende waarnemingen: 1) waarnemingen van tegelijkertijd zingende of baltsende individuen, of 2) soortgelijke waarnemingen die na elkaar plaatsvinden op de looproute en waarvan het aannemelijk is dat het verschillende vogels betreft.

3.3 Gegevensverwerking en interpretatie

Bij het inventariseren zijn de waarnemingen, op basis van de vijf categorieën geldige waarnemingen die corresponderen met broedcodes, ingetekend op veldkaarten. Later zijn deze ingevoerd en gedigitaliseerd in het autoclusterprogramma van Sovon. Clustering van waarnemingen tot territoria gebeurde op basis van de criteria zoals beschreven in van Dijk & Boele (2011). Exacte clustercriteria zijn na te slaan in bijlage 2. Nestvondsten of nestindicatieve waarnemingen telden in alle gevallen mee. De stippen op de verspreidingskaarten zijn de locaties van waarnemingen met de hoogste broedcode, of anders de laatste meetellende waarneming binnen de geïnterpreteerde territoria.

3.4 Weersomstandigheden

De periode november – februari 2015 was vrij zacht, nat en zonnig. De gemiddelde maarttemperatuur zorgde uiteindelijk voor een buitengewoon zachte winter (Hellmanngetal in november 2014-maart 2015 7,8). Meer dan in andere jaren werd tijdens de inventarisatiewerkzaamheden hinder ondervonden van veelal matige tot vrij krachtige wind. Het aantal windstille dagen was op één hand te tellen.

Maart was qua temperatuur normaal, zonnig en droog. Er waren regionale temperatuurverschillen, in het noorden was maart zacht. Het grootste deel van de maand was een hogedrukgebied bepalend voor het weer. Aan het einde van de maand nam de wisselvalligheid sterk toe en was het af en toe zeer onstuimig, met op 31 maart storm aan zee met ook boven land zware windstoten. Het aantal dagen met regen en de hoeveelheid regen bleven beperkt. Maart was een zonnige maand met weinig regionale verschillen.

April was zeer zonnig, droog en aan de koude kant, met wederom (grote) regionale verschillen. Door een heersende noordelijke stroming was in het noorden van het land april veelal te koud. Doordat hogedrukgebieden bepalend waren voor het weer, bleef de totale hoeveelheid neerslag beperkt.

Maand	Temperatuur (°C)		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2015	Ref	2015	Ref	2015	Ref
Maart	6,2	6,2	158	125	59	68
April	9,0	9,2	242	178	22	44
Mei	12,4	13,1	222	213	51	61
Juni	15,6	15,6	241	201	33	68
Juli	18,4	17,9	225	212	92	78

Tabel 3.1. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, aantal zonuren per maand en hoeveelheid neerslag) in de periode maart-juli 2015, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor (langjarig gemiddelde 1981-2010).

Mei was vrij koel, vrij droog en vrij zonnig. De maand begon koel, lokaal kwam de temperatuur 's nachts onder het vriespunt. Tot het einde van de maand kwam het nog regelmatig tot vorst aan de grond. Na de koude start volgende een wisselvallige, vaak winderige, periode, waarin de temperatuur opliep. Op 11 mei werd de eerste zomerse dag van het jaar genoteerd (>25 °C). Daarna werd met een overheersende westenwind weer vrij koele lucht van zee aangevoerd. De temperatuur bleef daarbij vooral in het noorden op de meeste dagen onder normaal steken, vaak in combinatie met een stevige wind. De meeste neerslag viel tijdens onweersbuien rond 5 mei en op een natte dag op 19 mei.

Juni kende een normale temperatuur en was droog en zonnig. Wel was het temperatuurverloop grillig, waarbij enkele korte periodes met warm tot zeer warm weer werden afgewisseld door langere periodes waarin de temperatuur rond of beneden normaal lag. Ook in juni was er 's nachts nog sprake van vorst aan de grond, door een combinatie van weinig neerslag en de aanvoer van heldere, koele lucht. Een

groot deel van de maand werd het weer bepaald door hogedrukgebieden waardoor de hoeveelheid regen regionaal beperkt bleef. De meeste regen viel tijdens (onweers)buien op 5, 12, 21 & 22 juni. Vooral de eerste helft van juni was zonnig, rond de langste dag was het juist uitgesproken somber.

Juli was vrij warm en vrij zonnig, de maand begon met een voortzetting van de hittegolf die op 30 juni begon. De hittegolf eindigde op 6 juli toen in De Bilt de temperatuur weer onder de 25,0 °C zakte. Het warmst werd het op 2 juli met temperaturen boven de 35 °C. Na de hittegolf verliep de rest van de maand over het algemeen koeler en wisselvalliger met vooral aan het einde van de maand temperaturen onder normaal. De maand verliep ook vrij nat. De verschillen in het land waren echter groot, met in het noordoosten van het land lokaal meer dan 140 mm neerslag. De meeste neerslag viel aan het einde van de maand. Op 25 juli trok een zware zomerstorm van zuidwest naar noordoost over het land met tijdelijk windkracht 10 aan de kust. De dagen daarna verliepen ook nat met veel (onweers)buien.

4. Resultaten

In dit deel worden de resultaten per gebied besproken. Per gebied wordt naast een korte gebiedsbeschrijving een overzicht gegeven van de SNL-beheerstypen, de teldata, de getelde soorten en van de waargenomen soorten uit de verschillende SNL-pakketten.

Tabel 4.1.1. Binnen de Delleburen en Diaconievene vallende SNL-beheertypen.

Pakketcode	Omschrijving 2011	Ha
7353	Hoogveen	5,76
7354	Vochtige heide	27,41
7356	Zuur ven of hoogveenven	15,00
7361	Droge heide	20,09
7401	Nat schraalland	4,23
7411	Droog schraalland	27,41
7422	Kruiden- en faunarijk grasland	77,16
7426	Ruigteveld	0,93
7443	Haagbeuken- en essenbos	0,59
7452	Dennen-, eiken en beukenbos	56,91
7703	Oppervlakte poel >175m ²	1,02
7712	Houtwal en houtsingel	2,18
A02.01	Weidevogels	1,00

4.1. Delleburen en Diaconievene

Delleburen en Diaconievene bestaan uit een eeuwenoud complex van bossen, heide, schraal graslanden, pingoruïnes en meanders op de zuidflank van de Tjonger, ten oosten van Oldeberkoop. Aan de oostgrens grenst het aan landgoed de Boschhoeve dat particulier eigendom is. Delleburen en Diaconievene werden eerder integraal op broedvogels gekarteerd in 2004 (Jager 2004) en 2010 (Jager 2010a).

Gedurende de afgelopen decennia is er veel gebeurd aan inrichting, zoals het herstel van meanders, plagprojecten en het inrichten van voormalige landbouwpercelen als verbindingzone. Sinds de laatste

broedvogelkartering in 2010 is in Diaconievene nog een project uitgevoerd waarbij corridors zijn gekapt in het bos en een geul weer is uitgegraven. Het object is zeer rijk aan (zeldzame) soorten flora en fauna. Het wordt jaarrond begraasd met Drentse heideschappen, Schotse hooglanders en Exmoorponies. De volgende deelgebieden vallen onder dit gebied: Diaconievene (44,13 ha), Delleboersterheide (110,25 ha), Catspoele (26,12 ha) en Hoorn (59,69 ha). In totaal ruim 240 ha.

4.1.1. Veldwerk

In de Delleburen zijn in totaal 1.680 minuten besteed aan de tellingen, ongeveer 8,5 minuut per ha. In het Diaconievene werd 1.005 minuten geteld, bijna 23 minuten per ha.

4.1.2 Soorten en aantallen

In Delleburen (196,2 ha) en Diaconievene (48,3 ha) zijn 58 resp. 44 broedvogelsoorten vlakdekkend geteld. In totaal zijn in de Delleburen 14 (tabel 4.1.3) en in het Diaconievene zeven (tabel 4.1.4) Rode Lijst-soorten (Van Beusekom *et al.* 2005) vastgesteld. Conform de eerdere rapportages (Jager 2004, 2010a) worden de gebieden apart van elkaar weergegeven.

4.1.3 Meetsoorten in het kader van SNL

Voor Delleburen en Diaconievene zijn een aantal pakketten van toepassing. In de evaluatie hierna wordt ook ingegaan op andere kenmerkende (Rode lijst)soorten, die bij deze bespreking niet aan bod komen.

In tabel 4.1.5. is te zien welke meetsoorten bij de verschillende pakketten in Delleburen voorkomen, deze staan vetgedrukt. De gecombineerde verspreidingskaarten van soorten per pakket zijn terug te vinden in Bijlage 3.

Tabel 4.1.2. Bezoekdata- en tijden in 2015 bij de broedvogelinventarisatie in de Delleburen en Diaconievene.

Delleburen			Diaconievene		
Datum	Begintijd	Eindtijd	Datum	Begintijd	Eindtijd
17-mrt	07.50	11.55	17-mrt	07.50	11.55
16-apr	07.00	11.35	17-apr	07.15	10.20
7-mei	06.00	12.10	8-mei	06.00	09.00
4-jun	05.00	11.50	5-jun	05.00	08.05
24-jun	06.00	12.20	25-jun	06.00	09.30

Tabel 4.1.3. Aantallen en dichtheden van broedvogels in Delleburen (196,2 ha) in 2015. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL (KW=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig, BE=bedreigd).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Gauwe Gans	8	4,1		Braamsluiper	3	1,5	
Canadese Gans	2	1,0		Grasmus	34	17,3	
Nijlgans	2	1,0		Tuinfluiter	16	8,2	
Kuifeend	3	1,5		Zwartkop	32	16,3	
Krakeend	3	1,5		Sprinkhaanzanger	1	0,5	
Slobeend	3	1,5	KW	Spotvogel	2	1,0	GE
Wintertaling	5	2,5	KW	Kleine Karekiet	4	2,0	
Kwartel	3	1,5		Boomklever	8	4,1	
Dodaars	8	4,1		Boomkruiper	26	13,3	
Wespendief	1	0,5		Spreeuw	1	0,5	
Havik	1	0,5		Grote Lijster	8	4,1	
Buizerd	6	3,1		Gauwe Vliegenvanger	4	2,0	GE
Waterral	4	2,0		Blauwborst	7	3,6	
Waterhoen	1	0,5		Gekraagde Roodstaart	14	7,1	
Meerkoet	6	3,1		Roodborsttapuit	31	15,8	
Kievit	3	1,5		Tapuit	2	1,0	BE
Wulp	1	0,5		Bonte Vliegenvanger	5	2,5	
Holenduif	1	0,5		Heggenmus	2	1,0	
Koekoek	1	0,5	KW	Gele Kwikstaart	3	1,5	GE
Groene Specht	1	0,5	KW	Witte Kwikstaart	3	1,5	
Zwarte Specht	1	0,5		Boompieper	82	41,8	
Grote Bonte Specht	19	9,7		Graspieper	28	14,3	GE
Kleine Bonte Specht	6	3,1		Groenling	2	1,0	
Wielewaal	4	2,0	KW	Putter	15	7,6	
Gauwe Klauwier	1	0,5	BE	Kneu	12	6,1	GE
Matkop	11	5,6	GE	Goudvink	7	3,6	
Glanskop	5	2,5		Appelvink	7	3,6	
Boomleeuwerik	4	2,0		Geelgors	39	19,9	
Veldleeuwerik	40	20,4	GE	Rietgors	26	13,3	
Staartmees	7	3,6					

Van het pakket dennen-eiken en beukenbos zijn zes van de 15 pakketsoorten vastgesteld. Soorten van oud loofbos komen aan de noordzijde en zuid-oostzijde voor. Een soort van bosranden, zoals de Geelgors, komt voornamelijk voor op de grens met open gebied. Soorten van naaldbos ontbreken in het onderzoeksgebied.

Van het pakket droge heide zijn drie van de tien soorten vastgesteld. De meer kritische soorten van dit pakket ontbreken in het onderzoeksgebied. Vooral Geelgors is algemeen dit duidt op een boomrijke heide.

Van het pakket vochtige heide zijn vier van de acht soorten vastgesteld, waarbij kritische soorten, zoals Paapje en Gauwe Klauwier, ontbreken alsmede soorten van grote open heidevelden (Wulp, Veldleeuwerik). Net als op de droge heide is Geelgors het meest algemeen, wat duidt op de aanwezigheid van relatief veel bomen.

In Delleburen is het voorkomen de Rode Lijstsoorten Slobeend en Wintertaling als 'natte soorten' in

combinatie met Tapuit als 'droge soort' opvallend, dit geeft de grote variatie in biotopen in het gebied weer. De overige Rode Lijstsoorten zijn kenmerkend voor heide, schrale graslanden en venen (Gauwe Klauwier, Veldleeuwerik, Gele Kwikstaart, Graspieper en Kneu). De aanwezige bossen zijn vochtige gezien het voorkomen van Wielewaal en Matkop.

In tabel 4.1.5. is te zien welke meetsoorten bij de verschillende pakketten in Diaconievene voorkomen, deze staan vetgedrukt. De gecombineerde verspreidingskaarten van soorten voor pakket dennen-eiken en beukenbos zijn terug te vinden in Bijlage 3. Van het pakket dennen-eiken en beukenbos zijn zes van de 15 pakketsoorten vastgesteld. Een concentratie van territoria is te vinden in het noordelijke gebiedsdeel en rondom de grote plas. Opvallend is het grote aantal Dodaarsen in het gebied, deze broeden verspreid over de grote plas en de wateren aan de westzijde. De overige broedvogels zijn een combinatie van soorten van moeras, bosranden en loofbos.

Tabel 4.1.4. Aantallen en dichtheden van broedvogels in Diaconievene (48,3 ha) in 2015. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL (KW=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig, BE=bedreigd).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Grauwe Gans	7	14,5		Sprinkhaanzanger	2	4,1	
Canadese Gans	1	2,1		Bosrietzanger	1	2,1	
Nijlgans	1	2,1		Boomklever	5	10,4	
Kuifeend	8	16,6		Boomkruiper	10	20,7	
Krakeend	3	6,2		Grote Lijster	2	4,1	
Wintertaling	5	10,4	KW	Grauwe Vliegenvanger	3	6,2	GE
Dodaars	13	26,9		Blauwborst	1	2,1	
Sperwer	1	2,1		Gekraagde Roodstaart	4	8,3	
Buizerd	1	2,1		Roodborsttapuit	7	14,5	
Waterral	6	12,4		Bonte Vliegenvanger	3	6,2	
Meerkoet	1	2,1		Heggenmus	1	2,1	
Kokmeeuw	4	8,3		Gele Kwikstaart	1	2,1	GE
Grote Bonte Specht	6	12,4		Witte Kwikstaart	2	4,1	
Kleine Bonte Specht	1	2,1		Boompieper	12	24,8	
Wielewaal	2	4,1	KW	Graspieper	3	6,2	GE
Vuurgoudhaan	1	2,1		Groenling	1	2,1	
Matkop	6	12,4	GE	Putter	7	14,5	
Glanskop	5	10,4		Kneu	4	8,3	GE
Staartmees	1	2,1		Goudvink	4	8,3	
Grasmus	19	39,3		Appelvink	3	6,2	
Tuinfluit	4	8,3		Geelgors	11	22,8	
Zwartkop	20	41,4		Rietgors	13	26,9	

Tabel 4.1.5. Overzicht van het beheertype en SNL-pakket met bijbehorende meetsoorten in Delleburen en Diaconievene. Aangetroffen meetsoorten, die in 2015 ook daadwerkelijk in dat type zijn aangetroffen, staan vetgedrukt.

Delleburen

dennen- eiken- en beukenbos	Wespendief , Groene Specht, Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht , Boomleeuwerik, Fluit, Vuurgoudhaan, Boomklever , Wielewaal , Raaf, Keep, Sijs, Appelvink , Geelgors
droge heide	Korhoen, Wulp, Draaihals, Boomleeuwerik , Veldleeuwerik, Roodborsttapuit , Tapuit, Grauwe Klauwier, Klapekster, Geelgors
haagbeuken- en essenbos	Groene Specht, Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Boomleeuwerik, Nachtegaal, Fluit, Boomklever, Wielewaal, Appelvink
Hoogveen	Geoorde Fuut, Kraanvogel, Goudplevier, Watersnip, Wulp, Blauwborst, Paapje, Roodborsttapuit
nat schraalland	Kwartelkoning, Kemphaan, Watersnip, Grutto, Tureluur, Gele Kwikstaart
ruigteveld	Nachtegaal, Paapje, Roodborsttapuit , Sprinkhaanzanger, Bosrietzanger, Spotvogel, Grasmus , Grauwe Klauwier, Putter, Kneu , Geelgors
vochtige heide	Wulp, Veldleeuwerik, Graspieper , Paapje, Roodborsttapuit , Sprinkhaanzanger , Grauwe Klauwier, Geelgors

Diaconievene

dennen- eiken- en beukenbos	Wespendief, Groene Specht, Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht , Boomleeuwerik, Fluit, Vuurgoudhaan , Boomklever , Wielewaal , Raaf, Keep, Sijs, Appelvink , Geelgors
-----------------------------	--

Tabel 4.1.6. Aantallen van broedvogels in Delleburen en Diaconievene (244,5 ha) in 2004, 2010 en 2015. Data 2004 uit Jager (2004) en data 2010 uit Jager (2010a).

Soort	2004	2010	2015	Soort	2004	2010	2015
Knobbelzwaan	1	2	0	Matkop	6	7	16
Grauwe Gans	4	0	15	Glanskop	3	6	9
Canadese Gans	1	1	3	Boomleeuwerik	0	0	4
Nijlgans	4	2	3	Veldleeuwerik	31	19	40
Kuifeend	8	8	11	Staartmees	ng	ng	6
Krakeend	1	2	6	Fluiter	1	3	0
Slobeend	1	0	3	Braamsluiper	ng	ng	3
Wilde Eend	ng	8	ng	Grasmus	24	24	53
Zomertaling	2	0	0	Tuinfluiter	ng	9	19
Wintertaling	7	4	10	Zwartkop	21	34	45
Kwartel	0	1	3	Sprinkhaanzanger	2	0	3
Dodaars	17	4	21	Spotvogel	0	0	2
Geoorde Fuut	2	0	0	Bosrietzanger	0	0	1
Wespendief	0	0	1	Kleine Karekiet	0	1	4
Havik	0	1	0	Boomklever	5	4	11
Sperwer	0	0	1	Boomkruiper	20	17	32
Buizerd	7	6	6	Spreeuw	ng	5	1
Boomvalk	1	1	0	Grote Lijster	10	7	10
Waterral	3	4	10	Grauwe Vliegenvanger	4	ng	6
Waterhoen	ng	ng	1	Blauwborst	4	1	8
Meerkoet	ng	ng	7	Gekraagde Roodstaart	13	13	17
Scholekster	1	1	0	Paapje	2	0	0
Kievit	7	2	3	Roodborsttapuit	16	20	38
Watersnip	0	1	0	Tapuit	2	1	2
Wulp	0	1	1	Bonte Vliegenvanger	8	5	8
Kokmeeuw	80	0	4	Heggenmus	ng	ng	3
Holenduif	0	2	1	Gele Kwikstaart	0	0	4
Koekoek	0	2	1	Witte Kwikstaart	ng	2	4
Bosuil	0	1	0	Boompieper	52	ng	90
Ransuil	2	0	0	Graspieper	11	13	31
Groene Specht	0	1	1	Groenling	0	1	2
Zwarte Specht	0	1	1	Putter	7	7	19
Grote Bonte Specht	13	14	22	Kneu	12	11	16
Kleine Bonte Specht	3	5	7	Goudvink	4	3	10
Wielewaal	5	2	5	Appelvink	7	5	8
Grauwe Klauwier	2	0	1	Geelgors	24	35	45
Zwarte Kraai	ng	3	ng	Rietgors	29	19	39
Vuurgoudhaan	0	0	1				

4.1.4. Vergelijking met eerdere karteringen

Delleburen en Diaconievene zijn in 2004 en 2010 ook gekarteerd (zie tabel 4.1.6.). In 2015 werd dezelfde oppervlakte en begrenzing onderzocht. Als de drie jaren bekeken worden valt op dat soorten van vochtige en natte moerassige omstandigheden in 2010 een slecht jaar hadden, mogelijk samenhangend met droogte (Jager 2010a). Grauwe Gans, Slobeend, Wintertaling, Dodaars, Sprinkhaanzanger en Rietgors zijn na dit slechte jaar toegenomen ten opzichte van 2004. Soorten van bos, zoals Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Matkop, Glanskop, Boomklever, Boomkruiper, Tuinfluiter, Zwartkop, Goudvink

en Appelvink laten vanaf 2004 een toename zien. Hierbij zijn zowel soorten van jong bos (Tuinfluiter) als soorten van oud bos (Kleine Bonte Specht), een aanwijzing dat de oppervlakte bos in de periode 2004-2015 is toegenomen, naast dat het al aanwezige bos ouder is geworden. Soorten van (de randen van) heide laten ook een toename zijn in de periode 2004-2015, dit is goed zichtbaar bij Boomleeuwerik, Veldleeuwerik, Roodborsttapuit, Boompieper, Graspieper en Geelgors. Opmerkelijk is de flinke toename van de landelijke sterk in aantal afnemende Veldleeuwerik, na een afname tussen 2004 en 2010 zijn de aantallen in 2015 tot boven het niveau van 2004 gestegen.

Figuur 4.1. Terreindelen van Delleburen en Diaconievene (244,5 ha) waarover de vergelijking in tabel 4.1.6. berekend is.

4.2. Mandefjild

Het Mandefjild is een uitgestrekt bos- en heidegebied ten oosten van Bakkeveen, op de flank van de bovenloop van het Koningsdiep. Het gebied heeft de Natura 2000-status vanwege het voorkomen van een bijzonder type droge heide (met stekelbrem). Er komen veel zeldzaamheden voor op het gebied van flora en fauna. De afgelopen jaren zijn er enkele projecten in het gebied uitgevoerd, waaronder het kappen van corridors en het inrichten van het voormalige landbouwperceel Fockenhof. Het gebied wordt jaarrond begraaasd met Drentse heideschappen en Exmoorponies. Ook archeologisch gezien is het een zeer waardevol gebied. Tussen de Bakkefeansterdunen en de Heide fan Allardseach ligt het Mandeveld dat in eigendom en beheer is van Staatsbosbeheer. Het Oude Bos, ten noordwesten van de Miumsterwei, is particulier eigendom. De volgende deelgebieden vallen onder dit gebied: Bakkefeansterdunen (63 ha), Heide fan Allardseach (102 ha), Landweer (2,18 ha), Mandelijen (55,42 ha) en Fockenhof (13,27 ha). In totaal bijna 236 ha.

4.2.1. Veldwerk

In het Mandefjild werd in totaal 1.690 minuten geteld, ruim 7 minuten per ha. Het deelgebied Heide fan Allardseach werd door Fryske Gea-vrijwilliger Rudie Huiting geïnventariseerd.

Tabel 4.2.1. Binnen het Mandefjild vallende SNL-beheertypen.

Pakketcode	Omschrijving 2011	Ha
7356	Zuur ven of hoogveenven	1,85
7361	Droge heide	84,76
7422	Kruiden- en faunarijk grasland	22,63
7425	Kruiden- en faunarijke akker	3,30
7426	Ruigteveld	1,36
7452	Dennen-, eiken en beukenbos	44,73
7461	Droog bos met productie	4,83

Tabel 4.2.2. Bezoekdata- en tijden in 2015 bij de broedvogelinventarisatie in het Mandefjild.

Datum	Begintijd	Eindtijd
16 maart	07.00	11.15
20 april	07.00	11.00
11 mei	06.00	11.30
8 juni	05.50	11.45
26 juni	07.15	10.50

Tabel 4.2.3. Aantallen en dichtheden van broedvogels in Mandefjild en Heide van Allardseach (235,2 ha) in 2015. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL (KW=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig, BE=Bedreigd).

soort	N	N/100 ha	RL	soort	N	N/100 ha	RL
Grauwe Gans	4	1,7		Spotvogel	1	0,4	GE
Nijlgans	2	0,9		Grasmus	22	9,4	
Kuifeend	3	1,3		Tuinfluit	16	6,8	
Buizerd	2	0,9		Zwartkop	56	23,8	
Kwartel	1	0,4		Vuurgoudhaan	1	0,4	
Waterral	1	0,4		Grauwe Vliegenvanger	13	5,5	GE
Kleine Plevier	1	0,4		Bonte Vliegenvanger	6	2,6	
Kievit	4	1,7		Staartmees	4	1,7	
Holenduif	4	1,7		Glanskop	5	2,1	
Koekoek	2	0,9	KW	Matkop	4	1,7	GE
Groene Specht	2	0,9	KW	Kuifmees	1	0,4	
Grote Bonte Specht	19	8,1		Boomklever	16	6,8	
Kleine Bonte Specht	5	2,1		Boomkruiper	26	11,1	
Boomleeuwerik	6	2,6		Grauwe Klauwier	1	0,4	BE
Boompieper	72	30,6		Groenling	1	0,4	
Graspieper	9	3,8	GE	Putter	13	5,5	
Gele Kwikstaart	1	0,4	GE	Kneu	11	4,7	GE
Witte Kwikstaart	7	3,0		Goudvink	8	3,4	
Heggenmus	4	1,7		Appelvink	7	3,0	
Gekraagde Roodstaart	24	10,2		Geelgors	32	13,6	
Roodborsttapuit	13	5,5		Rietgors	1	0,4	
Grote Lijster	6	2,6					

Tabel 4.2.4. Overzicht van het beheertype en SNL-pakket met bijbehorende meetsoorten in het Mandefjild en de Heide van Allardseach. Aangetroffen meetsoorten, die in 2015 ook daadwerkelijk in dat type zijn aangetroffen, staan vetgedrukt.

zuur ven of hoogveenven	geen vogels aangewezen
droge heide	Korhoen, Wulp, Draaihals, Boomleeuwerik , Veldleeuwerik, Roodborsttapuit , Tapuit, Grauwe Klauwier, Klapekster, Geelgors
kruiden- en faunairijk grasland	geen vogels aangewezen
kruiden- en faunairijke akker	Grauwe Kiekendief, Patrijs, Kwartel, Kwartelkoning, Veldleeuwerik, Graspieper, Gele Kwikstaart, Geelgors, Ortolaan, Grauwe Gors
ruigteveld	Nachtegaal, Paapje, Roodborsttapuit, Sprinkhaanzanger, Bosrietzanger, Spotvogel, Grasmus, Grauwe Klauwier, Putter, Kneu, Geelgors
dennen- eiken- en beukenbos	Wespendief, Groene Specht , Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht , Boomleeuwerik, Fluit, Vuurgoudhaan, Boomklever , Wielewaal , Raaf, Keep, Sijs, Appelvink , Geelgors
droog bos met productie	Wespendief, Groene Specht, Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Boomleeuwerik, Fluit, Vuurgoudhaan , Boomklever , Wielewaal, Raaf, Keep, Sijs, Appelvink, Geelgors

Figuur 4.2. Terreindelen van Mandefjild (235,2 ha) waarover de vergelijking in tabel 4.2.5. berekend is.

4.2.2. Soorten en aantallen

In het Mandefjild (235,2 ha) zijn 43 broedvogelsoorten vlakdekkend geteld (tabel 4.2.3). In totaal zijn in 9 Rode Lijst-soorten (Van Beusekom et al. 2005) vastgesteld.

In tabel 4.2.4. is te zien welke meetsoorten bij de verschillende pakketten in Mandefjild en de Heide van Allardseach voorkomen, deze staan vetgedrukt. De gecombineerde verspreidingskaarten van soorten per pakket zijn terug te vinden in Bijlage 3. Van het pakket droge heide werden in beide deelgebieden drie van de tien meetsoorten vastgesteld. De meer kritische soorten binnen dit pakket waren niet aanwezig. De soorten kwamen verspreid over de aanwezige heidevelden voor.

Van het pakket dennen-, eiken- en beukenbos werden zes van de 15 soorten vastgesteld. Hierbij is een territorium van de kritische Kleine Bonte Specht in Mandefjild vermeldenswaard, alsmede het voorkomen van Groene Specht en Wielewaal op de Heide van Allardseach. Duidelijke concentraties van soorten werden niet waargenomen.

Voor de overige broedvogelsoorten is vooral het voorkomen van de Grauwe Klauwier en een goede dichtheid Graspiepers in het noordwestelijke deelgebied vermeldenswaard.

4.2.3. Vergelijking met eerdere karteringen

Het gebied Mandefjild en de Heide van Allardseach zijn in 2003 en 2009 ook gekarteerd (zie tabel 4.2.5. en figuur 4.2). In 2015 was de oppervlakte en begrenzing iets anders dan welk in voorgaande jaren werd onderzocht. De vergelijking is gebaseerd op het gedeelte van het gebied dat in alle drie jaren werd gekarteerd.

Als de drie jaren bekeken worden valt op dat soorten van bos, zoals spechten, Boomklever, Boomkruiper en Appelvink, stabiel zijn of licht toenemen. Alleen Matkop lijkt, conform de landelijke trend, af te nemen.

Vogels van bosranden en heide, zoals Gekraagde Roodstaart, Roodborsttapuit, Boompieper en Geelgors, nemen toe. Waarbij vooral de sterkte toename tussen 2009 en 2015 bij Boompieper en Geelgors in het oog springt, een ontwikkeling die in de pas loopt met aantalstoename en areaaluitbreiding van beide soorten in het oosten en midden van de provincie.

Tabel 4.2.5. Aantallen van broedvogels Mandefjild in 2003, 2009 en 2015 (ng = niet geteld of niet volledig geteld).

Soort	2003	2009	2015	Soort	2003	2009	2015
Grauwe Gans	0	0	4	Grote Lijster	8	3	6
Nijlgans	3	2	2	Zanglijster	ng	10	ng
Bergeend	1	0	0	Bosrietzanger	3	1	0
Kuifeend	0	0	3	Kleine Karekiet	3	0	0
Mandarijneend	0	1	0	Spotvogel	0	0	1
Wilde Eend	ng	6	ng	Grasmus	7	9	22
Buizerd	4	5	2	Tuinfluit	ng	9	16
Torenvalk	1	0	0	Zwartkop	24	39	56
Fazant	2	2	ng	Fluiter	1	0	0
Kwartel	0	0	1	Vuurgoudhaantje	0	0	1
Waterral	0	0	1	Grauwe Vliegenvanger	5	1	13
Waterhoen	1	1	ng	Bonte Vliegenvanger	ng	6	6
Meerkoet	1	2	ng	Staartmees	4	5	4
Kleine Plevier	0	0	1	Glanskop	7	8	5
Kievit	0	0	4	Matkop	8	3	4
Houtsnip	3	0	0	Kuifmees	4	2	1
Holenduif	2	0	4	Zwarte Mees	ng	ng	1
Zomertortel	1	0	0	Boomklever	8	10	16
Koekoek	1	0	2	Boomkruiper	26	24	26
Bosuil	1	1	1	Wielewaal	1	1	1
Ransuil	2	0	0	Grauwe Klauwier	0	0	1
IJsvogel	0	1	0	Kauw	ng	2	0
Groene Specht	1	2	2	Zwarte Kraai	10	4	ng
Zwarte Specht	0	1	0	Spreeuw	ng	5	ng
Grote Bonte Specht	12	15	19	Ringmus	ng	1	0
Kleine Bonte Specht	2	2	5	Groenling	0	1	1
Boomleeuwerik	2	5	6	Putter	1	2	13
Boompieper	39	45	72	Kneu	0	1	11
Graspieper	1	0	9	Kruisbek	0	1	0
Gele Kwikstaart	ng	ng	1	Goudvink	3	4	8
Witte Kwikstaart	3	2	7	Appelvink	3	1	7
Heggenmus	6	4	4	Geelgors	11	19	32
Gekraagde Roodstaart	17	16	24	Rietgors	2	1	1
Roodborsttapuit	2	3	13				

4.3. Ychtenerfeanpolder

Dit object bestaat uit een tiental kleine water-, riet-, moeras- en/of graslandperceeltjes die in de Ychtenerfeanpolder liggen, tussen de Tjonger en het Tjeukemeer. Het gebied is recentelijk uitgebreid met enkele pas ingerichte stukjes natte natuur op de flank van de Tjonger (de Schoteruiterdijken). Enkele jaren geleden is het rietland van de Hengsteputten geplagd

teneinde de verdroging en verruiging van dit rietveld tegen te gaan.

De volgende deelgebieden vallen onder dit gebied: Ychtenerfeanpolder (9,3 ha), Kamper- en Koepeinze-polder (26,48 ha), Hingsteputten (13,42 ha), Lange Halen (14,19 ha), Schoteruiterdijken (46,46 ha) en Zevenbuurt (1,43 ha). In totaal ruim 111 ha.

4.3.1 Veldwerk

In de Ychtenerfeanpolder werd 2.020 minuten gestoken in de tellingen, ruim 18 minuten per ha.

Tabel 4.3.1 Binnen de Ychtenfeanpolder vallende SNL-beheertypen.

Pakketcode	Omschrijving 2011	Ha
7332	Zoete plas	3,11
7341	Moeras	7,40
7342	Gemaaid rietland	53,85
7422	Kruiden- en faunarijk grasland	5,65
7424	Zilt- en overstromingsgrasland	1,86
7426	Ruigteveld	0,39
7442	Hoog- en laagveenbos	2,81
A01.01	Weidevogels	5,00

Tabel 4.3.2. Bezoekdata- en tijden in 2015 bij de broedvogelinventarisatie in de Ychtenerfeanpolder.

Datum	Begintijd	Eindtijd
27 maart	10.50	14.45
24 april	07.10	16.00
19 mei	06.00	12.30
17 juni	05.30	15.45
1 juli	08.40	12.50

4.3.2. Soorten en aantallen

In de Ychtenerfeanpolder (111,7 ha) zijn 46 broedvogelsoorten vlakdekkend geteld (4.3.3). In totaal zijn in 9 Rode Lijst-soorten (Van Beusekom *et al.* 2005) vastgesteld.

Tabel 4.3.3. Aantallen en dichtheden van broedvogels in Ychtenerfeanpolder (111,7 ha) in 2015. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL (KW=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig, BE=bedreigd).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Knobbelzwaan	2	1,8		Staartmees	2	1,8	
Grauwe Gans	14	12,5		Grasmus	16	14,3	
Bergeend	1	0,9		Tuinfluiter	9	8,1	
Kuifeend	3	2,7		Zwartkop	7	6,3	
Krakeend	17	15,2		Sprinkhaanzanger	9	8,1	
Zomertaling	1	0,9	KW	Snor	1	0,9	KW
Fazant	5	4,5		Spotvogel	1	0,9	GE
Roerdomp	1	0,9	BE	Bosrietzanger	48	43,0	
Fuut	2	1,8		Kleine Karekiet	140	125,3	
Sperwer	1	0,9		Rietzanger	57	51,0	
Buizerd	5	4,5		Boomkruiper	1	0,9	
Watterral	7	6,3		Grauwe Vliegenvanger	1	0,9	GE
Waterhoen	2	1,8		Blauwborst	18	16,1	
Meerkoet	21	18,8		Roodborsttapuit	11	9,8	
Scholekster	1	0,9		Heggenmus	1	0,9	
Kievit	21	18,8		Gele Kwikstaart	6	5,4	GE
Watersnip	2	1,8	BE	Witte Kwikstaart	1	0,9	
Grutto	3	2,7	GE	Boompieper	2	1,8	
Wulp	3	2,7		Graspieper	13	11,6	GE
Tureluur	4	3,6	GE	Putter	18	16,1	
Koekoek	3	2,7	KW	Kneu	26	23,3	GE
Grote Bonte Specht	1	0,9		Goudvink	2	1,8	
Baardman	1	0,9		Rietgors	90	80,6	

Tabel 4.3.4. Overzicht van het beheertype en SNL-pakket met bijbehorende meetsoorten in het Ychtenerfeanpolder. Aangetroffen meetsoorten, die in 2015 ook daadwerkelijk in dat type zijn aangetroffen, staan vetgedrukt.

zoete plas	geen vogels aangewezen
weidevogels	Krakeend, Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Kuifeend, Kwartel, Kwartelkoning, Scholekster, Kemphaan, Watersnip, Grutto, Wulp , Tureluur, Veldleeuwerik, Graspieper , Gele Kwikstaart, Paapje
moeras	Roerdomp, Woudaap, Kwak, Grote Zilverreiger, Purperreiger, Lepelaar, Bruine Kiekendief, Blauwe Kiekendief, Waterral , Porseleinhoen, Klein Waterhoen, Kleinst Waterhoen, Blauwborst , Sprinkhaanzanger, Snor, Rietzanger , Grote Karekiet, Baardman , Buidelmees
gemaaid rietland	Roerdomp , Woudaap, Kwak, Grote Zilverreiger, Purperreiger, Lepelaar, Bruine Kiekendief, Blauwe Kiekendief, Waterral , Porseleinhoen, Klein Waterhoen, Kleinst Waterhoen, Blauwborst , Sprinkhaanzanger , Snor , Rietzanger , Grote Karekiet, Baardman , Buidelmees
kruiden- en faunarijk grasland	geen vogels aangewezen
zilt- en overstromingsgrasland	Zomertaling, Slobeend, Patrijs, Kwartelkoning, Kluut, Kleine Plevier, Kemphaan, Watersnip, Grutto, Tureluur, Graspieper, Gele Kwikstaart
ruigteveld	Nachtegaal, Paapje, Roodborsttapuit, Sprinkhaanzanger, Bosrietzanger , Spotvogel, Grasmus , Grauwe Klauwier, Putter, Kneu, Geelgors
hoog- en laagveenbos	Grote Bonte Specht , Kleine Bonte Specht, Nachtegaal, Blauwborst, Gekraagde Roodstaart, Grauwe Vliegenvanger, Matkop, Boomkruiper, Wielewaal

In tabel 4.3.4. is te zien welke meetsoorten bij de verschillende pakketten in Ychtenerfeanpolder voorkomen, deze staan vetgedrukt. De gecombineerde verspreidingskaarten van soorten per pakket zijn terug te vinden in Bijlage 3.

Van het pakket moeras werden vier van de 19 meetsoorten vastgesteld. De meer zeldzame en kritische soorten, alsmede de kolonievogels binnen dit pakket waren niet aanwezig in het onderzoeksgebied. De dichtheid aan meetsoorten is in alle deelgebieden met pakket moeras hoog, voornamelijk door de hoge aantallen Rietzangers.

Van het pakket gemaaid rietland werden zes van de 19 meetsoorten vastgesteld. Van de meer kritische soorten binnen dit pakket waren Roerdomp en Snor aanwezig. Voor het voorkomen van deze meetsoorten geldt dat vooral de lange strook aan de westzijde van het onderzoeksgebied hoge dichtheden haalt. De overige gebiedsdelen met het pakket gemaaid rietland scoren minder goed.

4.3.3. Vergelijking met eerdere karteringen

De Ychtenerfeanpolder werd ook in 2004 geïnventariseerd (tabel 4.3.5).

Een vergelijking tussen 2004 en 2015 laat een duidelijke toename zien van watervogels als Grauwe Gans en Krakeend. Opmerkelijk is dat de aantallen van de rietsoorten Sprinkhaanzanger en Rietzanger zijn afgenomen, terwijl die van de ruigte- en struweelsoorten Grasmus, Blauwborst, Roodborsttapuit, Putter en Kneu zijn toegenomen. Alle weidevogelsoorten hielden stand, waarvan enkele zelfs substantieel in aantal toenemen, zoals Kievit, Tureluur, Gele Kwikstaart en Graspieper zijn toegenomen, soorten die landelijk en regionaal onder druk staan.

Tabel 4.3.5. Aantallen van broedvogels in de Ychtenerfeanpolder (244,5 ha) in 2004 en 2015.
Data 2004 uit Feenstra (2004). Ng = niet geteld.

Soort	2004	2015	Soort		
Knobbelzwaan	0	2	Zwartkop	0	7
Grauwe Gans	1	14	Sprinkhaanzanger	21	9
Bergeend	0	1	Snor	0	1
Kuifeend	0	3	Spotvogel	ng	1
Krakeend	1	17	Bosrietzanger	ng	48
Wilde Eend	ng	ng	Kleine Karekiet	ng	140
Zomertaling	1	1	Rietzanger	76	57
Fazant	ng	5	Boomkruiper	0	1
Roerdomp	0	1	Grauwe Vliegenvanger	0	1
Fuut	2	2	Blauwborst	10	18
Bruine Kiekendief	2	0	Roodborst	ng	ng
Sperwer	0	1	Merel	ng	ng
Buizerd	1	5	Zanglijster	ng	ng
Waterral	0	7	Winterkoning	ng	ng
Waterhoen	0	2	Vlaamse Gaai	ng	ng
Meerkoet	ng	21	Roodborsttapuit	0	11
Scholekster	1	1	Heggenmus	ng	1
Kievit	5	21	Fitis	ng	ng
Watersnip	1	2	Tjiftjaf	ng	ng
Grutto	2	3	Gele Kwikstaart	0	6
Wulp	2	3	Witte Kwikstaart	0	1
Tureluur	1	4	Boompieper	0	2
Koekoek	ng	3	Graspieper	2	13
Houtduif	ng	ng	Vink	ng	ng
Grote Bonte Specht	0	1	Groenling	1	0
Baardman	1	1	Putter	0	18
Zwarte Kraai	ng	ng	Kneu	10	26
Staartmees	0	2	Goudvink	0	2
Grasmus	3	16	Rietgors	ng	90
Tuinfluit	ng	9			

Tabel 4.4.1. Binnen de Dunegeaster- en Follergeasterpolder vallende SNL-beheertypen.

Pakketcode	Omschrijving 2011	Ha
7341	Moeras	24,48
7342	Gemaaid rietland	5,42
7424	Zilt- en overstromingsgrasland	36,68
A01.01	Weidevogels	8,00

Tabel 4.4.2. Bezoekdata- en tijden in 2015 bij de broedvogelinventarisatie in de Dunegeaster- en Follergeasterpolder.

Datum	Begintijd	Eindtijd
2 april	12.45	14.35
27 april	09.45	12.35
15 mei	09.20	12.50
12 juni	05.30	09.45
1 juli	06.00	08.10

4.4. Dunegeaster- en Follergeasterpolder

Het gebied ligt op de westoever van het Tjeukemeer in de gemeente Lemsterland. In het kader van een herinrichtingsproject zijn hier de afgelopen jaren delen vernat, met als doel dotterbloemhooiland afgewisseld met moeras te realiseren. Gedurende het voorjaar bleken de voormalige boezemlanden toch aan

De volgende deelgebieden vallen onder dit gebied: Bûtlân Tsjûkemaar-West (0,75 ha), Dunegeaster- en Follergeasterpolder (72 ha), Twaalf Voeten (28 ha) en Lytse Brekken (7,72 ha). Van deze gebieden hoefde de Twaalf Voeten niet gekarteerd te worden waardoor het totale gebied op 80 ha bedroeg.

Tabel 4.4.3. Aantallen en dichtheden van broedvogels in Dunegeaster- en Follegeasterpolder (80,4 ha) in 2015. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL (KW=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig, BE=bedreigd).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Grauwe Gans	2	2,5		Koekoek	1	1,2	KW
Canadese Gans	1	1,2		Grote Bonte Specht	1	1,2	
Nijlgans	1	1,2		Baardman	4	5,0	
Bergeend	1	1,2		Braamsluiper	3	3,7	
Tafeleend	1	1,2		Grasmus	13	16,2	
Krakeend	11	13,7		Tuinfluiter	5	6,2	
Slobeend	1	1,2	KW	Sprinkhaanzanger	7	8,7	
Zomertaling	3	3,7	KW	Spotvogel	1	1,2	GE
Wintertaling	1	1,2	KW	Bosrietzanger	20	24,9	
Kwartel	1	1,2		Kleine Karekiet	61	75,9	
Fuut	4	5,0		Rietzanger	40	49,8	
Buizerd	3	3,7		Grote Karekiet	1	1,2	BE
Torenvalk	2	2,5		Nachtegaal	1	1,2	KW
Waterral	5	6,2		Blauwborst	3	3,7	
Porseleinhoen	1	1,2	KW	Roodborsttapuit	2	2,5	
Meerkoet	12	14,9		Gele Kwikstaart	4	5,0	GE
Scholekster	1	1,2		Graspieper	13	16,2	GE
Bontbekplevier	1	1,2	KW	Putter	8	10,0	
Kievit	2	2,5		Kneu	17	21,1	GE
Watersnip	1	1,2	BE	Roodmus	1	1,2	
Grutto	4	5,0	GE	Rietgors	36	44,8	
Tureluur	2	2,5	GE				

4.4.1. Veldwerk

Aan het veldwerk in de Dunegeaster- Follegeasterpolder werden 925 minuten besteed aan het veldwerk, ongeveer 11,5 minuut per ha.

4.4.2. Soorten en aantallen

In de Dunegeaster- en Follegeasterpolder (80,4 ha) zijn 42 broedvogelsoorten vlakdekkend geteld (tabel 4.4.3). In totaal zijn in 15 Rode Lijst-soorten (Van Beusekom et al. 2005) vastgesteld.

In tabel 4.4.4. is te zien welke meetsoorten bij de verschillende pakketten in Dunegeaster- en Follegeasterpolder voorkomen, deze staan vetgedrukt. De gecombineerde verspreidingskaarten van soorten per pakket zijn terug te vinden in Bijlage 3. Van het pakket moeras werden zeven van de 19 meetsoorten vastgesteld. Van de meer kritische soorten binnen dit pakket waren Porseleinhoen, Grote Karekiet en Baardman de smaakmakers. De dichtheid aan meetsoorten is in alle deelgebieden met pakket moeras hoog, voornamelijk door de hoge aantallen Rietzangers. Het voorkomen van Grote Karekiet is opmerkelijk, omdat deze soort in Fryslân

Tabel 4.4.4. Overzicht van het beheertype en SNL-pakket met bijbehorende meetsoorten in het Dunegeaster- en Follegeasterpolder. Aangetroffen meetsoorten, die in 2015 ook daadwerkelijk in dat type zijn aangetroffen, staan vetgedrukt.

moeras	Roerdomp, Woudaap, Kwak, Grote Zilverreiger, Purperreiger, Lepelaar, Bruine Kiekendief, Blauwe Kiekendief, Waterral , Porseleinhoen , Klein Waterhoen, Kleinst Waterhoen, Blauwborst , Sprinkhaanzanger , Snor, Rietzanger , Grote Karekiet , Baardman , Buidelmees
gemaaid rietland	Roerdomp, Woudaap, Kwak, Grote Zilverreiger, Purperreiger, Lepelaar, Bruine Kiekendief, Blauwe Kiekendief, Waterral, Porseleinhoen, Klein Waterhoen, Kleinst Waterhoen, Blauwborst, Sprinkhaanzanger , Snor, Rietzanger , Grote Karekiet, Baardman , Buidelmees
zilt- en overstromingsgrasland	Zomertaling, Slobeend, Patrijs, Kwartelkoning, Kluut, Kleine Plevier, Kempphaan, Watersnip , Grutto , Tureluur , Graspieper , Gele Kwikstaart

anno 2015 nog amper tot broeden komt. Van het pakket zilt- en overstromingsgrasland werden vijf van de 12 meetsoorten vastgesteld. Van de meer kritische soorten binnen dit pakket was Watersnip aanwezig. De eenden en soorten van pioniersituaties binnen dit pakket ontbraken. De meetsoorten komen verspreid voor, met een kleine concentratie centraal in het noordelijke deel. Al met al springt de Dunegeaster- en Follegeaster-polder in het oog met een bijzonder gevarieerde broedvogelbevolking, waaronder enkele soorten die in het Friese binnenland als broedvogel zeldzaam zijn, zoals Bontbekplevier, Grote Karekiet en Roodmus.

4.5. Teroelstersipen, Vegelinbosk en Sterrebosk.

De gebiedjes liggen tussen Langweer en Idskenhuis, ten noordwesten van Sint Nicolaasga. De kern van de Teroelstersipen (18 ha) is de laatste decennia geleidelijk meer en meer bebost geraakt. In het kader van een herinrichtingsproject is het gebied enkele jaren geleden uitgebreid met enkele voormalige landbouwpercelen rondom het voormalige reservaat en een natte verbindingzone langs de Houtvaart richting het Koevordermeer, die zijn ingericht als water en moeras. Vegelinbosk en Sterrebosk bestaan deels uit bestaand (loof)bos en deels uit jonge aanplant.

De volgende deelgebieden vallen onder dit gebied: Teroelstersipen (39,35 ha), Noed (1,43 ha), Vegelinbosk (7,2 ha) en Stenebosk (6,05 ha). Hiervan hoefde het Noed niet gekarteerd te worden waardoor de totale te karteren oppervlakte 52,6 ha. was.

4.5.1. Veldwerk

In de Teroelstersipen werden 765 telminuten doorgebracht, ongeveer 19 minuten per ha. In het Vegelinbosk en Sterrebosk 565 minuten, ruim 42,5 minuut per ha.

4.5.2. Soorten en aantallen

In de Teroelstersipen (39,3 ha), Vegelinbosk en Sterrebosk (13,2 ha) zijn resp. 30 en 15 broedvogelsoorten vlakdekkend geteld (tabel 4.5.3 en 4.5.4). In totaal zijn in resp. 3 en 2 Rode Lijst-soorten (Van Beusekom *et al.* 2005) vastgesteld.

In tabel 4.5.5. is te zien welke meetsoorten de verschillende pakketten in Teroelstersipen voorkomen, deze staan vetgedrukt. De gecombineerde verspreidingskaarten van soorten per pakket zijn terug te vinden in Bijlage 3.

Van het pakket hoog- en laagveenbos moeras werd slechts één van de negen meetsoorten vastgesteld, de Blauwborst. De meetsoorten welke typerend zijn voor ouder bos, spechten en holenbroeders, waren afwezig.

Tabel 4.5.1. Binnen de Teroelstersipen, Vegelinbosk en Sterrebosk vallende SNL-beheertypen.

Pakketcode	Omschrijving 2011	Ha
7332	Zoete plas	3,61
7342	Gemaaid rietland	4,60
7422	Kruiden- en faunarijk grasland	11,49
7442	Hoog- en laagveenbos	10,57

Tabel 4.5.2. Bezoekdata- en tijden in 2015 bij de broedvogelinventarisatie in de Teroelstersipen, Vegelinbosk en Sterrebosk.

Teroelstersipen			Vegelinbosk en Sterrebosk		
Datum	Begintijd	Eindtijd	Datum	Begintijd	Eindtijd
20-mrt	09.45	11.20	20-mrt	08.00	09.10
23-apr	06.50	09.10	23-apr	09.25	11.15
14-mei	06.00	09.00	14-mei	09.10	10.05
13-jun	04.00	06.50	13-jun	07.35	10.40
2-jul	06.00	09.00	2-jul	09.20	11.45

Tabel 4.5.3. Aantallen en dichtheden van broedvogels in Teroelstersipen (39,3 ha) in 2015. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL (KW=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig, BE=bedreigd).

Soort	N	N/ 100 ha	RL	Soort	N	N/ 100 ha	RL
Gauwe Gans	8	20,4		Zwartkop	6	15,3	
Bergeend	2	5,1		Sprinkhaanzanger	5	12,7	
Kuifeend	3	7,6		Bosrietzanger	4	10,2	
Krakeend	8	20,4		Kleine Karekiet	11	28,0	
Fuut	2	5,1		Rietzanger	14	35,6	
Havik	1	2,5		Blauwborst	3	7,6	
Buizerd	2	5,1		Gele Kwikstaart	3	7,6	GE
Waterhoen	3	7,6		Witte Kwikstaart	1	2,5	
Meerkoet	20	50,9		Boompieper	6	15,3	
Scholekster	1	2,5		Graspiëper	5	12,7	GE
Kleine Plevier	2	5,1		Groenling	1	2,5	
Kievit	2	5,1		Putter	6	15,3	
Braamsluiper	1	2,5		Kneu	5	12,7	GE
Grasmus	10	25,4		Goudvink	2	5,1	
Tuinfluitier	4	10,2		Rietgors	26	66,2	

Tabel 4.5.4. Aantallen en dichtheden van broedvogels in Vegelinbosk en Sterrebosk (13,2 ha) in 2015. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL (KW=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig, BE=bedreigd).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Krakeend	2	15,2		Bosrietzanger	8	60,6	
Waterhoen	1	7,6		Heggenmus	5	37,9	
Meerkoet	3	22,7		Boompieper	3	22,7	
Staartmees	1	7,6		Putter	6	45,5	
Grasmus	16	121,2		Kneu	4	30,3	GE
Tuinfluitier	13	98,5		Goudvink	1	7,6	
Zwartkop	17	128,8		Geelgors	1	7,6	
Spotvogel	2	15,2	GE				

Tabel 4.5.5. Overzicht van het beheertype en SNL-pakket met bijbehorende meetsoorten in het Teroelstersipen. Aangetroffen meetsoorten, die in 2015 ook daadwerkelijk in dat type zijn aangetroffen, staan vetgedrukt. NB. In Vegelinbosk en Sterrebosk werden geen SNL-pakket soorten aangetroffen.

zoete plas	geen vogels aangewezen
gemaaid rietland	Roerdomp, Woudaap, Kwak, Grote Zilverreiger, Purperreiger, Lepelaar, Bruine Kiekendief, Blauwe Kiekendief, Waterral, Porseleinhoen, Klein Waterhoen, Kleinst Waterhoen, Blauwborst , Sprinkhaanzanger , Snor, Rietzanger , Grote Karekiet, Baardman, Buidelmees
kruiden- en faunarijk grasland	geen vogels aangewezen
Ruigteveld	Nachtegaal, Paapje, Roodborsttapuit, Sprinkhaanzanger, Bosrietzanger, Spotvogel, Grasmus, Gauwe Klauwier, Putter, Kneu, Geelgors
hoog- en laagveenbos	Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Nachtegaal, Blauwborst , Gekraagde Roodstaart, Gauwe Vliegenvanger, Matkop, Boomkruiper, Wielewaal

Tabel 4.6.1. Binnen de Bancopolder vallende SNL-beheertypen.

Pakketcode	Omschrijving 2011	Ha
7332	Zoete plas	1,56
7342	Gemaaid rietland	17,90
7426	Ruigteveld	1,27

4.6. Bancopolder

De Bancopolder (20,8 hectare) is een rietmoerasgebied ten noordwesten van Lemmer, gelegen tussen de Brandemeer en de Groote Brekken, tegen de Hege Mieden van Staatsbosbeier aan.

In 2007 werd hier een inrichtingsproject uitgevoerd waarbij de aanvoerweg van het water uit de Brandemeer is verbreed en verlengd en er in het natuurgebied een zevental (deels nieuwe) petgaten zijn uitgegraven, waarbij het materiaal aan weerszijden op de voormalige legakkers is verwerkt. Op dit moment is het een zeer waardevol veenmosrietlandgebied met een goede waterkwaliteit waarin veel soorten (o.a. vissen, waterplanten en libellen) voorkomen.

Het rietland wordt jaarlijks vrijwel volledig gemaaid in de winter (maart).

4.6.1. Veldwerk

Aan het telwerk in de Bancopolder werden 660 telminuten besteed, ruim 31,5 minuut per ha.

Tabel 4.6.2. Bezoekdata- en tijden in 2015 bij de broedvogelinventarisatie in de Bancopolder.

Datum	Begintijd	Eindtijd
27 maart	08.50	10.20
27 april	06.50	09.10
15 mei	06.00	08.45
12 juni	10.55	13.20
3 juli	06.00	09.00

4.6.2. Soorten en aantallen

In de Bancopolder (20,8 ha) zijn 15 broedvogelsoorten vlakdekkend geteld (tabel 4.6.3). In totaal zijn 3 Rode Lijst-soorten (Van Beusekom *et al.* 2005) vastgesteld.

In tabel 4.6.4. is te zien welke meetsoorten de verschillende pakketten in de Bancopolder voorkomen, deze staan vetgedrukt. De gecombineerde verspreidingskaarten van soorten per pakket zijn terug te vinden in Bijlage 3.

Van het gemaaid rietland werd slechts één van de 19 meetsoorten vastgesteld, de Rietzanger. De territoria van deze soort bevonden zich aan de zuidzijde en de uiterste noordzijde van het onderzoeksgebied. Het talrijke voorkomen van Graspieper en Rietgors duidt op een open en ruige vegetatie in het onderzoeksgebied.

4.6.3. Vergelijking met eerdere inventarisaties

Uit de Bancopolder zijn van enkele jaren data bekend over het voorkomen van broedvogels (tabel

Tabel 4.6.3. Aantallen en dichtheden van broedvogels in de Bancopolder (20,8 ha) in 2015. De Rode Lijststatus is opgenomen in de kolom RL (GE=Gevoelig).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Knobbelzwaan	1	4,8		Kleine Karekiet	6	28,8	
Grauwe Gans	1	4,8		Rietzanger	9	43,3	
Canadese Gans	1	4,8		Witte Kwikstaart	2	9,6	
Bergeend	1	4,8		Graspieper	25	120,2	GE
Kuifeend	3	14,4		Putter	3	14,4	
Krakeend	2	9,6		Kneu	1	4,8	GE
Meerkoet	5	24,0		Rietgors	33	158,7	
Veldleeuwerik	4	19,2	GE				

Tabel 4.6.4. Overzicht van het beheertype en SNL-pakket met bijbehorende meetsoorten in de Bancopolder. Aangetroffen meetsoorten, die in 2015 ook daadwerkelijk in dat type zijn aangetroffen, staan vetgedrukt

zoete plas	geen vogels aangewezen
gemaaid rietland	Roerdomp, Woudaap, Kwak, Grote Zilverreiger, Purperreiger, Lepelaar, Bruine Kiekendief, Blauwe Kiekendief, Waterral, Porseleinhoen, Klein Waterhoen, Kleinst Waterhoen, Blauwborst, Sprinkhaanzanger, Snor, Rietzanger , Grote Karekiet, Baardman, Buidelmees
Ruigteveld	Nachtegaal, Paapje, Roodborsttapuit, Sprinkhaanzanger, Bosrietzanger, Spotvogel, Grasmus, Grauwe Klauwier, Putter, Kneu, Geelgors

Tabel 4.6.5. Aantallen van broedvogels in de Bancopolder (20,8 ha) in 2000, 2008, 2009, 2010 en 2015. Data 2000 van J. Hooijmeijer en 2008-2010 van W.J. Siemensma en E. Bult (†).

Soort	2000	2008	2009	2010	2015
Aalscholver	0	0	0	1?	0
Knobbelzwaan	1	0	3	0	1
Grauwe Gans	0	0	1	0	1
Canadese Gans	0	0	0	0	1
Nijlgans	0	0	1	0	0
Bergeend	0	0	0	0	1
Krakeend	0	2	1	0	2
Wilde Eend	+	9	18	1	+
Zomertaling	1	0	0	0	0
Kuifeend	0	0	1	0	3
Bruine Kiekendief	0	0	0	1	0
Buizerd	0	0	1	0	0
Waterral	1	0	0	0	0
Waterhoen	0	1	0	0	0
Meerkoet	+	2	3	2	5
Watersnip	0	0	1	0	0
Visdief	0	0	0	1?	0
Veldleeuwerik			3		4
Sprinkhaanzanger	3				0
Snor	2				0
Kleine Karekiet	+	1	5		6
Rietzanger	7	1	5	4	9
Baardman			1		0
Witte Kwikstaart					2
Graspieper			1		25
Blauwborst			1		0
Zwarte Kraai	+				0
Putter					3
Kneu	1				1
Rietgors	+	15	17	11	33

4.6.5). In 2000 is er een BMP-kartering op bijzondere soorten uitgevoerd door J. Hooijmeijer volgens de Sovon normen. De inventarisaties uit 2008, 2009 en 2010 door W.J. Siemensma en E. Bult (†) waren onvolledig. In 2008 werden er te weinig bezoeken gebracht, in 2009 was de inventarisatie niet gebiedsdekkend en in 2010 werd slechts een gering aantal soorten geteld.

Gezien het geringe aantal soorten waarvan jaarlijks data beschikbaar zijn is een vergelijking niet

makkelijk. Meest opvallende is dat voor de soorten waarvoor meer jaren beschikbaar zijn deze over het algemeen min of meer stabiel in aantal lijken. In vergelijking met de BMP-inventarisatie in 2000 lijkt het verdwijnen van Sprinkhaanzanger en Snor, waarmee het met rietvogels dun gezaaid lijkt. De veel grotere aantallen van Graspieper en Rietgors zijn opmerkelijk en hangen mogelijk (deels) samen met een waarnemerseffect.

Tabel 4.7.1. Binnen het Rysterbosk vallende SNL-beheertypen.

Pakketcode	Omschrijving 2011	Ha
7422	kruiden- en faunarijk grasland	6,00
7452	Dennen-, eiken- en beukenbos	148,00

Tabel 4.7.2. Bezoekdata- en tijden in 2015 bij de broedvogelinventarisatie in het Rysterbosk.

Datum	Begintijd	Eindtijd
19 maart	08.00	12.20
28 april	07.00	14.00
21 mei	05.40	13.55
11 juni	05.45	12.30
30 juni	06.00	12.00

4.7. Rysterbosk

Het Rysterbosk is een oud wandelbos op een glooiende ondergrond. Het is een volgens een lanenstructuur aangelegd bos. Het bestaat voor het grootste deel uit loofbos. Eiken overheersen, maar met name de beuken zijn karakteristiek voor dit Gaasterlandse bos. Lariks, douglasspar en grove den komen ook nog voor, maar deze naaldbomen worden geleidelijk vervangen door loofbomen. Van het oorspronkelijke eikenhakhout is nog een aantal hectare over. Het Rysterbosk is bijzonder rijk aan varensoorten, waaronder brede stekelvaren, dubbelloof en eikvaren. Bosplanten als bosanemoon, dalkruid en rode bosbes zijn hier en daar te vinden. Het aantal paddenstoelen in het bos is aanzienlijk: er zijn meer dan 120 soorten gevonden.

4.7.1. Veldwerk

In het Rysterbosk zijn 1940 minuten aan het tellen besteed, dat betekent bijna 12 minuten per ha.

4.7.2. Soorten en aantallen

In de Rysterbosk (165,1 ha) zijn 33 broedvogelsoorten vlakdekkend geteld (tabel 4.7.3). In totaal zijn 4 Rode Lijst-soorten (Van Beusekom et al. 2005) vastgesteld.

In tabel 4.7.4. is te zien welke meetsoorten bij de verschillende pakketten in Rysterbosk voorkomen, deze staan vetgedrukt. De gecombineerde verspreidingskaarten van soorten per pakket zijn terug te vinden in Bijlage 3.

Van het pakket dennen-eiken en beukenbos zijn zes van de 15 pakketsoorten vastgesteld. De aangetroffen meetsoorten komen verspreid in het onderzoeksgebied voor, zonder duidelijk concentraties. Het voorkomen van Vuurgoudhaan en Sijs geeft mooi de ligging van vakken met naaldbomen weer.

Tabel 4.7.3. Aantallen en dichtheden van broedvogels in de Rysterbosk (165,1 ha) in 2015. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL (KW=Kwetsbaar, GE=Gevaarlijk).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Blauwe Reiger	17	10,3		Zwartkop	81	49,1	
Sperwer	1	0,6		Boomklever	25	15,1	
Buizerd	4	2,4		Boomkruiper	43	26,0	
Waterhoen	2	1,2		Spreeuw	10	6,1	
Holenduif	11	6,7		Grote Lijster	4	2,4	
Turkse Tortel	1	0,6		Grauwe Vliegenvanger	7	4,2	GE
Bosuil	1	0,6		Gekraagde Roodstaart	5	3,0	
Ransuil	1	0,6	KW	Heggenmus	1	0,6	
Grote Bonte Specht	21	12,7		Witte Kwikstaart	1	0,6	
Kleine Bonte Specht	1	0,6		Boompieper	3	1,8	
Kauw	5	3,0		Groenling	4	2,4	
Vuurgoudhaan	5	3,0		Putter	13	7,9	
Matkop	11	6,7	GE	Sijs	2	1,2	
Staartmees	9	5,5		Kneu	1	0,6	GE
Fluiter	1	0,6		Goudvink	4	2,4	
Grasmus	4	2,4		Appelvink	11	6,7	
Tuinfluiter	10	6,1					

Tabel 4.7.4. Overzicht van het beheertype en SNL-pakket met bijbehorende meetsoorten in het Rysterbosk. Aangetroffen meetsoorten, die in 2015 ook daadwerkelijk in dat type zijn aangetroffen, staan vetgedrukt

dennen- eiken- en beukenbos	Wespendief, Groene Specht, Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht , Boomleeuwerik, Fluiter , Vuurgoudhaan , Boomklever , Wielewaal, Raaf, Keep, Sijs , Appelvink , Geelgors
kruiden- en faunarijck grasland	geen vogels aangewezen

4.7.3. Vergelijking met eerdere karteringen

Het Rysterbosk is in de periode 1998-2014 jaarlijks door Yde Kuipers onderzocht op alle soorten broedvogels (BMP-A) in tabel 4.7.5. zijn de aantallen van dit onderzoek naast elkaar gezet. Het in 2015 onderzochte gebied wijkt iets af van de grens van het BMP-telgebied, waarbij de houtwallen aan de noord en oostzijde en de vijver aan de oostzijde niet onder het BMP-telgebied vallen. Omdat de methodiek van BMP-A ook verschilt van de methodiek gebruikt bij de kartering in 2015 (andere soortenlijst, groter aantal veldbezoeken bij BMP-A) zijn de aantallen van 2015 niet in tabel 4.7.5. opgenomen.

In de periode 1998-2014 vallen er enkele ontwikkelingen op. De Blauwe Reiger kolonie (maximaal 85 nesten in 2002) verdwijnt langzaam uit het Rysterbosk. De afname is gestaag vanaf 2002 en gaat na 2006 sneller tot een dieptepunt van 0 nesten in 2013. De soort staat bekend als vorstgevoelig, maar de gestage afname geeft aan dat de vogels vermoedelijk elders zijn gaan broeden. Kenmerkende broedvogels van naalddhout, zoals Goudhaan, Vuurgoudhaan, Kuifmees en Zwarte Mees laten een afname zien vanaf 1998, waarbij

Kuifmees is verdwenen uit het Rysterbosk. De laatste soort zit in het bos aan de rand van zijn Nederlandse verspreidingsgebied en zal zich als standvogel bij uitstek moeilijk kunnen hervestigen. Ook elders in de Gaasterlandse bossen lijkt de Kuifmees verleden tijd (Kleefstra 2008). De overige soorten nemen vanaf het begin van deze eeuw af, mogelijk spelen beheermaatregelen waarbij (exotisch) naalddhout uit het bos verdwijnt hierbij een rol.

In tegenstelling tot wat er landelijk verwacht mag worden bij het ouder worden van een bos, een toename van (semi-)holenbroeders en soorten van oud bos lijkt dit in mindere mate het geval in het Rysterbosk. In hoeverre de relatief geïsoleerde ligging ten opzichte van grotere bosgebieden elders in Fryslân hierbij een rol speelt is onduidelijk. Grote Bonte Specht en Kleine Bonte Specht lijken redelijk stabiel. Boomkruiper, Spreeuw en Appelvink zijn afgenomen, wat voor de Spreeuw conform het landelijke beeld is, maar de andere twee soorten nemen landelijk toe. De Boomklever neemt recent in aantal toe, samenhangend met de sterke opmars die de soort in de Gaasterlandse bossen heeft laten zien de afgelopen jaren (Kleefstra 2008).

(volgende bladzijde) Tabel 4.7.5. Aantallen van broedvogels BMP-A telgebied Rysterbosk in 1998-2014 (data Y. Kuipers).

Soort	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nijlgans	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	2	1	1	1	0
Bergeend	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wilde Eend	2	1	0	0	1	3	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0
Fazant	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Blauwe Reiger	61	60	71	68	85	64	67	66	68	37	16	23	18	9	2	0	1
Havik	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1
Sperwer	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Buizerd	3	3	4	4	4	3	2	1	4	2	3	2	2	2	2	1	1
Boomvalk	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Holenduif	8	17	9	10	6	8	6	3	4	3	2	4	5	8	3	1	6
Houtduif	38	38	23	40	34	49	46	29	32	30	27	23	27	26	27	24	22
Turkse Tortel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Zomertortel	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Koekoek	1	1	2	1	2	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	0
Bosuil	1	3	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0
Ransuil	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	2	1	1	1	0	1	1
Grote Bonte Specht	13	19	13	17	18	24	16	19	16	14	14	13	21	20	22	18	14
Kleine Bonte Specht	2	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	3	2	4	1	0
Wielewaal	6	5	4	5	5	4	6	3	3	2	3	3	1	1	0	0	1
Gaai	6	15	10	10	11	14	15	7	4	11	4	8	8	6	5	4	3
Kauw	28	20	15	21	34	22	18	26	21	8	14	12	13	7	9	5	3
Zwarte Kraai	6	3	3	6	4	4	3	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Goudhaan	17	24	23	15	15	22	18	10	11	8	7	6	4	7	14	6	7
Vuurgoudhaan	1	1	2	1	2	2	3	1	2	2	0	0	2	0	1	0	0
Pimpelmees	55	32	28	47	20	32	22	21	22	16	21	11	21	21	22	17	24
Koolmees	46	43	32	74	37	61	47	35	37	32	37	35	41	32	37	32	35
Kuifmees	5	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zwarte Mees	15	12	11	11	12	10	3	3	8	8	5	5	2	6	2	1	1
Matkop	10	13	6	6	3	9	8	6	9	5	5	5	7	6	3	3	7
Glanskop	2	2	1	2	2	1	2	2	2	1	2	0	0	0	0	0	0
Boerenwaluw	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0
Staartmees	7	4	7	4	3	6	5	2	2	3	2	3	3	2	2	1	0
Fluiter	3	4	3	5	4	2	2	1	1	1	3	2	3	4	2	1	4
Tjiftjaf	38	30	15	24	19	29	28	19	22	20	22	25	29	24	26	17	31
Fitis	106	82	54	66	28	33	26	33	30	22	20	31	42	70	60	35	29
Braamsluiper	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	2
Tuinfluiter	12	6	3	3	4	6	6	6	2	5	3	5	4	7	6	4	3
Zwartkop	26	22	17	22	26	28	26	20	32	19	26	24	34	50	40	36	36
Spotvogel	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boomklever	4	4	5	7	6	5	7	7	5	9	11	9	13	12	13	18	13
Boomkruiper	26	35	42	54	39	47	35	25	27	27	19	15	22	31	30	21	20
Winterkoning	48	68	47	85	67	69	75	30	45	56	55	38	40	38	35	22	41
Spreeuw	9	20	10	7	17	25	10	18	15	9	10	14	10	4	4	2	4
Merel	44	67	48	62	49	75	56	29	48	42	39	21	33	44	43	35	37
Zanglijster	14	22	23	29	23	29	29	15	15	22	23	14	19	25	28	16	22
Grote Lijster	2	2	1	0	4	3	5	3	6	3	3	3	3	4	4	4	6
Grauwe Vliegenvanger	7	6	3	5	4	4	4	2	2	0	0	2	0	2	1	1	0
Roodborst	60	85	53	81	57	56	ng	32	29	40	34	41	34	38	30	26	17
Nachtegaal	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gekraagde Roodstaart	8	2	4	5	1	0	0	3	1	1	1	1	2	7	4	2	2
Bonte Vliegenvanger	7	2	2	1	2	1	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Heggenmus	3	1	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Witte Kwikstaart	1	1	1	0	3	2	2	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1
Boompieper	1	2	1	1	0	0	1	1	2	1	3	2	1	3	5	1	0
Vink	64	80	57	92	81	81	94	63	69	68	60	57	68	67	61	50	43
Groenling	0	0	0	0	2	2	1	2	0	1	1	1	1	2	0	0	0
Putter	0	0	0	0	1	0	0	2	1	1	0	0	0	0	2	0	0
Sijs	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kleine Barmsijs	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Goudvink	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Appelvink	3	3	1	3	5	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	2	2

4.8. Enkele soortbesprekingen

Wespendief, 1 territorium (Delleboersterheide)

Op de rand van de open heide van de Delleboersterheide, in een klein bosvakje met grove den, kwam een paartje Wespendief tot broeden. Tijdens de derde ronde op 7 mei werden al twee individuen apart van elkaar waargenomen, waarna de soort ook tijdens de laatste twee ochtendronden werd gezien. De broedverrichtingen werden intensief gevolgd met behulp van een wildcamera. Uiteindelijk zouden twee jongen uitvliegen (V. van Bergen, R. Riemvis, pers.med.).

Porseleinhoen, 1 territorium (Dune- en Follegeasterpolder)

Hoewel het in 2015 dun gezaaid was met Porseleinhoenen werd in de natuurontwikkeling van de Dune- en Follegeasterpolder een territorium vastgesteld. Hier werd tijdens de inventarisatieronde op 12 juni een roepend exemplaar gehoord.

Bontbekplevier, 1 territorium (Dune- en Follegeasterpolder)

Broedgevallen van Bontbekplevier in het binnenland zijn vrij uitzonderlijk. Toch kan de soort als pioniersoort opduiken in recent heringerichte terreinen met open, kale grond. Dat was het geval in de natuurontwikkeling in de Dune- en Follegeasterpolder, waar zich een broedverdacht paar ophield op 1 juli. Afleidingsgedrag deed vermoeden dat de vogels een nest hadden op een slikkig eilandje in de natuurontwikkeling in de Dune- en Follegeasterpolder.

Grauwe Klauwier, 1 territorium (Delleboersterheide)

De Grauwe Klauwier is vrijwel jaarlijks broedvogels van de Delleboersterheide. Ook in 2015 was de soort present en werden waarnemingen gedaan op 4 en 24 juni, waarbij het alarmeren en de prooiaanvoer de aanwezigheid van jongen verraadde. Eén van de jongen was tot eind september aanwezig op de

Delleboersterheide (waarnemingen K. Jager), wat uitzonderlijk is.

Grote Karekiet, 1 territorium (Dune- en Follegeasterpolder)

Territoria van Grote Karekieten worden al enkele jaren nog amper in Fryslân vastgesteld. Toch werd de soort tweemaal zingend gehoord in de Dune- en Follegeasterpolder. Op zowel 15 mei als 12 juni liet de vogel zich horen in de met riet begroeide oostoever van het Tjeukemeer, op een steenworp afstand van snelweg A6.

Tapuit, 2 territoria (Delleboersterheide)

Op De Hoorn, het westelijke deel van Delleburen, werd tijdens de tweede ronde reeds een tapuitenpaar gezien. Tijdens de derde ronde hielden zich er meerdere Tapuiten op, waaronder een broedverdacht paar in geschikt broedbiotoop. Tijdens de vierde ronde werd tussen de Delleboersterheide en de Catspoele nog een territoriaal individu gezien, wat leidde tot een tweede territorium.

Roodmus, 1 territorium (Dune- en Follegeasterpolder)

Broedgevallen van Roodmussen in het binnenland zijn een zeldzaamheid. Het overgrote deel van de territoria die landelijk worden vastgesteld bevinden zich op de Waddeneilanden (zowel in duinen als groenbeplanting) en in de Hollands-Zeeuwse duinen. Binnenlandgevalen blijven beperkt tot schaarse vestigingen, meestal in moeras met opslag. Dat was ook het geval in de Dune- en Follegeasterpolder, waar de soort op 12 juni zingend werd gehoord. De soort zat langs de oever van het meer waar zich wilgenstruweel met jonge elzenopslag en ruigten van braamstruweel bevinden. Op 1 juli werd hier een Roodmus gezien. Of de vogel gepaard was, is onduidelijk.

5. Literatuur

- VAN BEUSEKOM R., HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER K. & THISSEN J. (red.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.
- VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- FEENSTRA H. 2004. Broedvogelinventarisatie in de Ychtenerfeanpolder 2004. Bureau Vogelinventarisatie De Kraanvogel 2004/3. Fochtelo.
- JAGER K. 2003. Broedvogels van het Mandefjild in 2003. Sovon-inventarisatierapport 2003/30. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- JAGER K. 2004. Broedvogels van Delleboersterheide en Diaconievene. Sovon-inventarisatierapport 2004/37. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- JAGER K. 2010a. Broedvogels van Delleboersterheide & Diaconievene in 2010. Sovon-inventarisatierapport 2010/49. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- JAGER K. 2010b. Broedvogels van natuurgebied het Mandefjild in 2009. Sovon-inventarisatierapport 2010/10. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KLEEFSTRA R. Broedvogels van de Boswachterij Gaasterlân in 2008. Sovon-inventarisatierapport 2008/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
-

Bijlage 1: Overzicht van in 2015 geïnventariseerde soorten in reservaten van It Fryske Gea

(● = Rode lijstsoorten. / Vetgedrukt = BMP-B-soorten inclusief facultatieve. /* = algemene SNL-soort. / X = geteld / ngt = niet geteld.)

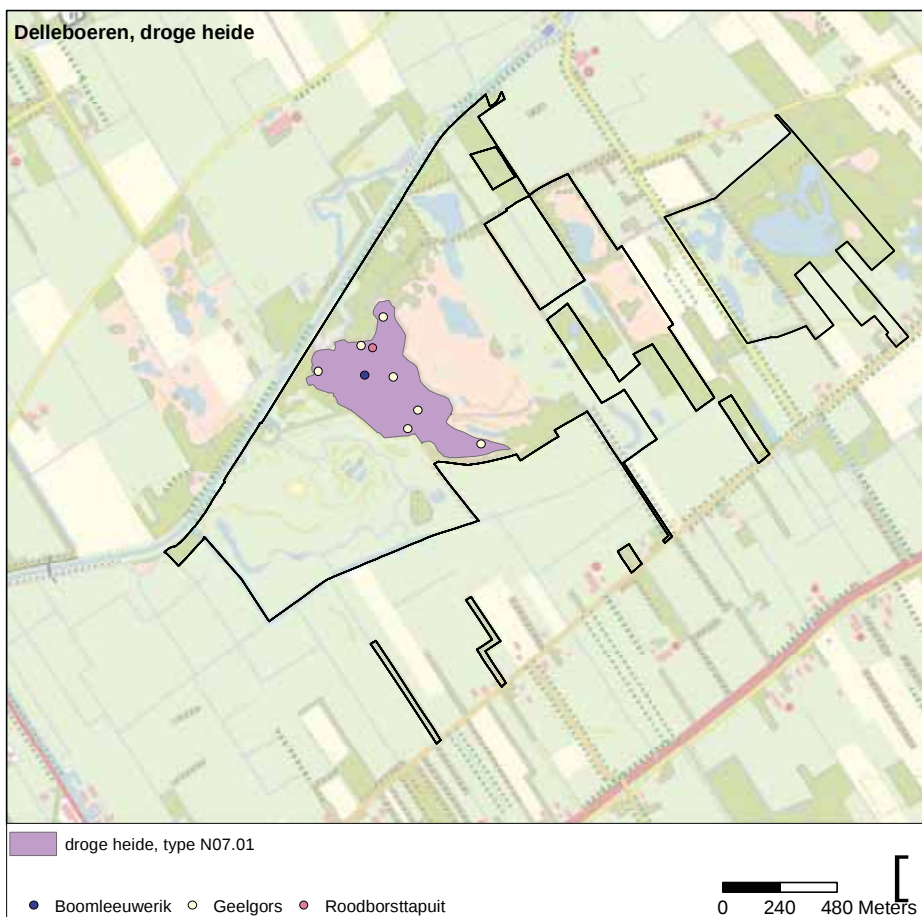
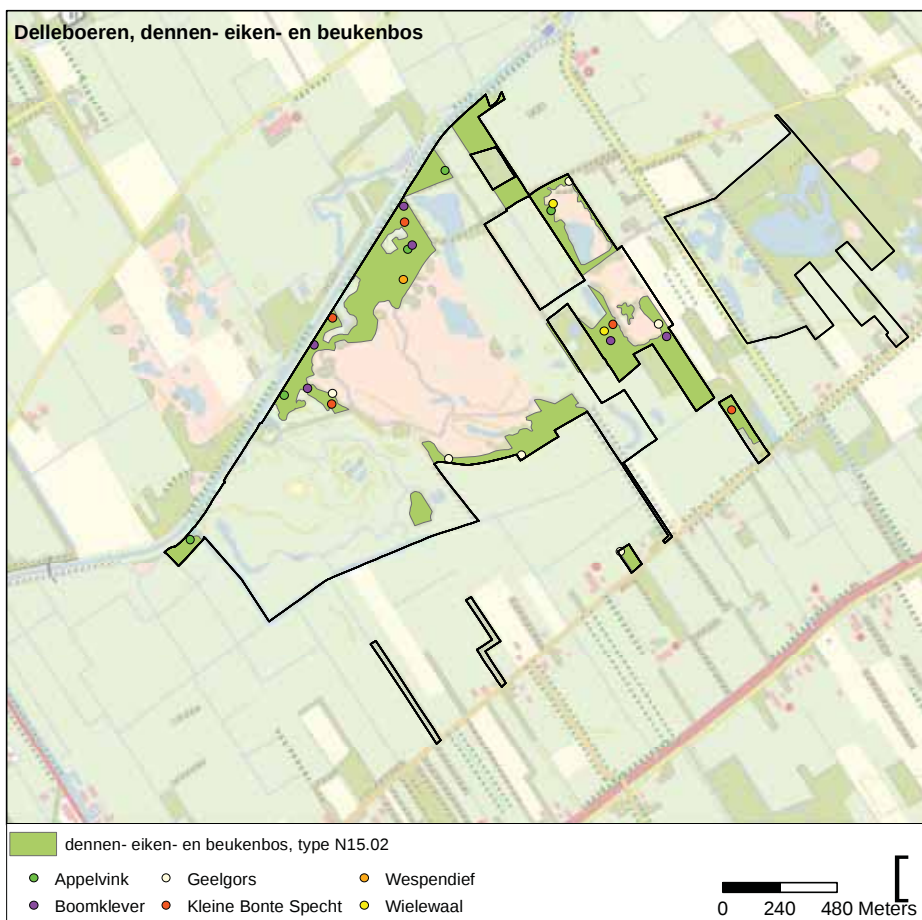
Soorten	RL	Geteld	Soorten	RL	Geteld
Knobbelzwaan		X	Torenvalk		X
Zwarte Zwaan		X	Boomvalk	●	X
Indische Gans		X	Slechtvalk	●	X
Grauwe Gans		X	Waterral		X
Soepgans		X	Porseleinhoen	●	X
Kolgans		X	Klein Waterhoen		X
Canadese Gans		X	Kleinst Waterhoen	●	X
Brandgans		X	Kwartelkoning	●	X
Nijlgans		X	Waterhoen		ngt
Casarca		X	Meerkoet		ngt
Bergeend		X	Scholekster		X
Krooneend		X	Steltkluut	●	X
Tafeleend		X	Kluut		X
Kuifeend		X	Kleine Plevier		X
Mandarijneend		X	Bontbekplevier	●	X
Rosse Stekelstaart		X	Strandplevier	●	X
Eidereend		X	Kievit		X
Middelste Zaagbek	●	X	Kemphaan	●	X
Krakeend		X	Watersnip	●	X
Smient		X	Houtsnip		X
Slobeend	●	X	Grutto	●	X
Wilde Eend		ngt	Wulp		X
Pijlstaart	●	X	Oeverloper		X
Zomertaling	●	X	Tureluur	●	X
Wintertaling	●	X	Kokmeeuw		X
Korhoen	●	X	Dwergmeeuw	●	X
Patrijs	●	X	Zwartkopmeeuw		X
Kwartel		X	Stormmeeuw		X
Fazant		X	Kleine Mantelmeeuw		X
Aalscholver		X	Zilvermeeuw		X
Roerdomp	●	X	Geelpootmeeuw		X
Woudaapje	●	X	Grote Mantelmeeuw	●	X
Kwak	●	X	Dwergstern	●	X
Kleine Zilverreiger	●	X	Zwarte Stern	●	X
Grote Zilverreiger	●	X	Grote Stern	●	X
Blauwe Reiger		X	Visdief	●	X
Purperreiger	●	X	Noordse Stern		X
Ooievaar		X	Stadsduif		ngt
Lepelaar		X	Holenduif		ngt
Dodaars		X	Houtduif		ngt
Fuut		X	Turkse Tortel		X
Roodhalsfuut	●	X	Zomertortel	●	X
Geeoorde Fuut		X	Halsbandparkiet		X
Wespendief		X	Koekoek	●	X
Rode Wouw		X	Kerkuil	●	X
Bruine Kiekendief		X	Oehoe		X
Blauwe Kiekendief	●	X	Steenuil	●	X
Grauwe Kiekendief	●	X	Bosuil		X
Havik		X	Velduil	●	X
Sperwer		X	Ruigpootuil		X
Buizerd		X	Nachtzwaluw	●	X

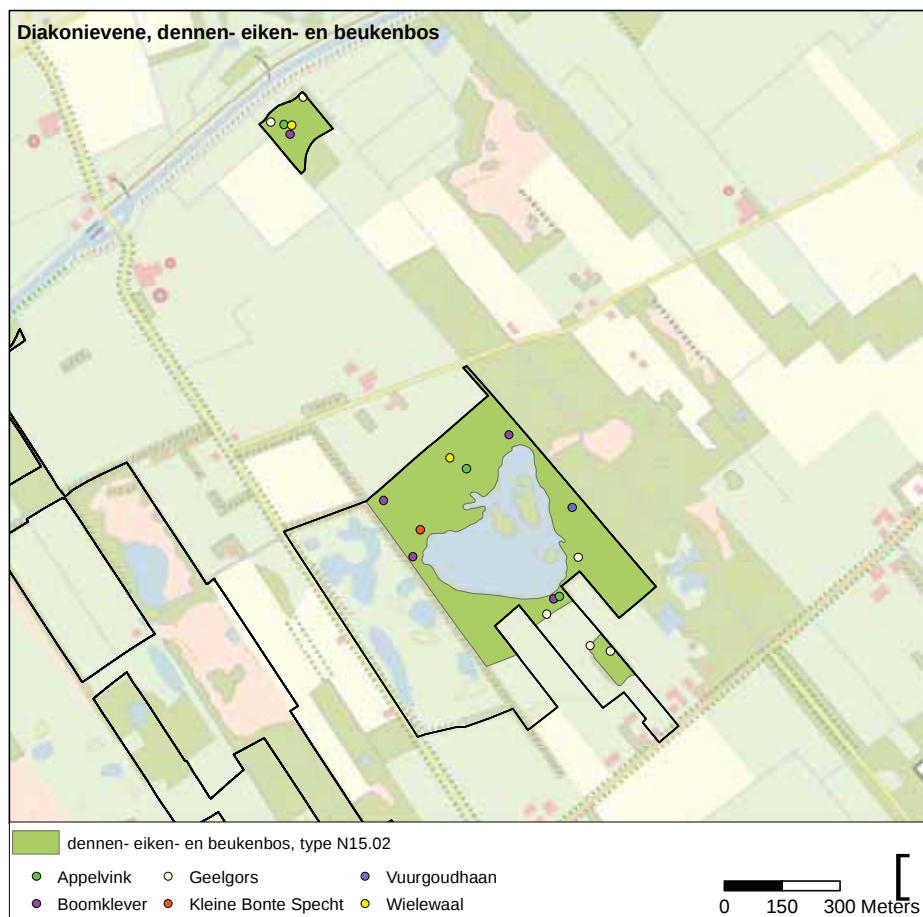
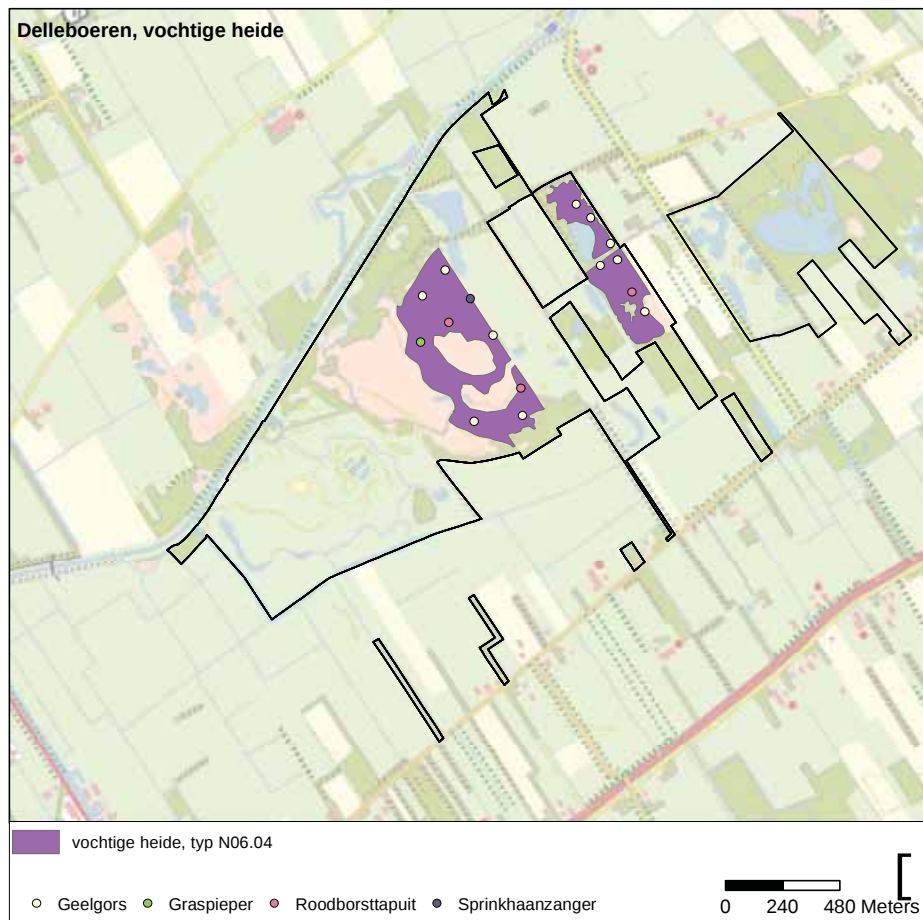
Soorten	RL	Geteld	Soorten	RL	Geteld
Gierzwaluw		X	Cettis Zanger		X
IJsvogel		X	Koolmees		ngt
Draaihals	•	X	Boomklever		X
Groene Specht	•	X	Rouwkwikstaart		X
Zwarte Specht		X	Raaf	•	X
Grote Bonte Specht *		X	Tapuit	•	X
Middelste Bonte Specht		X	Merel		ngt
Buidelmees		X	Kramsvogel	•	X
Wielewaal	•	X	Zanglijster		X
Grauwe Klauwier	•	X	Vuurgoudhaan		X
Gaai		ngt	Heggemus		X
Klapekster	•	X	Roodborst		ngt
Ekster		ngt	Nachtegaal	•	X
Kauw		ngt	Blauwborst		X
Roek		X	Zwarte Roodstaart		X
Zwarte Kraai		X	Gekraagde Roodstaart		X
Fitis		ngt	Paapje	•	X
Goudhaan		ngt	Roodborsttapuit		X
Boomkruiper *		X	Grauwe Vliegenvanger	•	X
Zwarte Mees		ngt	Kleine Vliegenvanger		X
Pimpelmees		ngt	Winterkoning		ngt
Matkop	•	X	Spreeuw		ngt
Kuifmees		X	Huismus	•	X
Glanskop		X	Gele Kwikstaart	•	X
Staartmees		X	Graspieper	•	X
Bonte Vliegenvanger		X	Engelse Gele Kwikstaart	•	X
Kleine Bonte Specht		X	Grote Gele Kwikstaart		X
Kuifleeuwerik	•	X	Witte Kwikstaart		X
Boomleeuwerik		X	Huiszwaluw	•	X
Veldleeuwerik	•	X	Duinpieper	•	X
Oeverzwaluw		X	Boompieper		X
Boerenzwaluw	•	X	Ringmus	•	X
Grote Lijster		X	Vink		ngt
Baardmannetje		X	Keep		X
Zwartkop		ngt	Europese Kanarie		X
Fluiter		X	Groenling		X
Tjiftjaf		ngt	Putter		X
Spotvogel	•	X	Sijs		X
Braamsluiper		X	Kneu	•	X
Grasmus		X	(Kleine) Barmsijs		X
Tuinfluiter		ngt	(Grote) Kruisbek		X
Graszanger		X	Roodmus		X
Sprinkhaanzanger		X	Goudvink		X
Krekelzanger		X	Appelvink		X
Grote Karekiet	•	X	Geelgors		X
Rietzanger		X	Ortolaan	•	X
Bosrietzanger		Nnt	Rietgors		ngt
Snor	•	X	Grauwe Gors	•	X
Kleine Karekiet		Ngt			

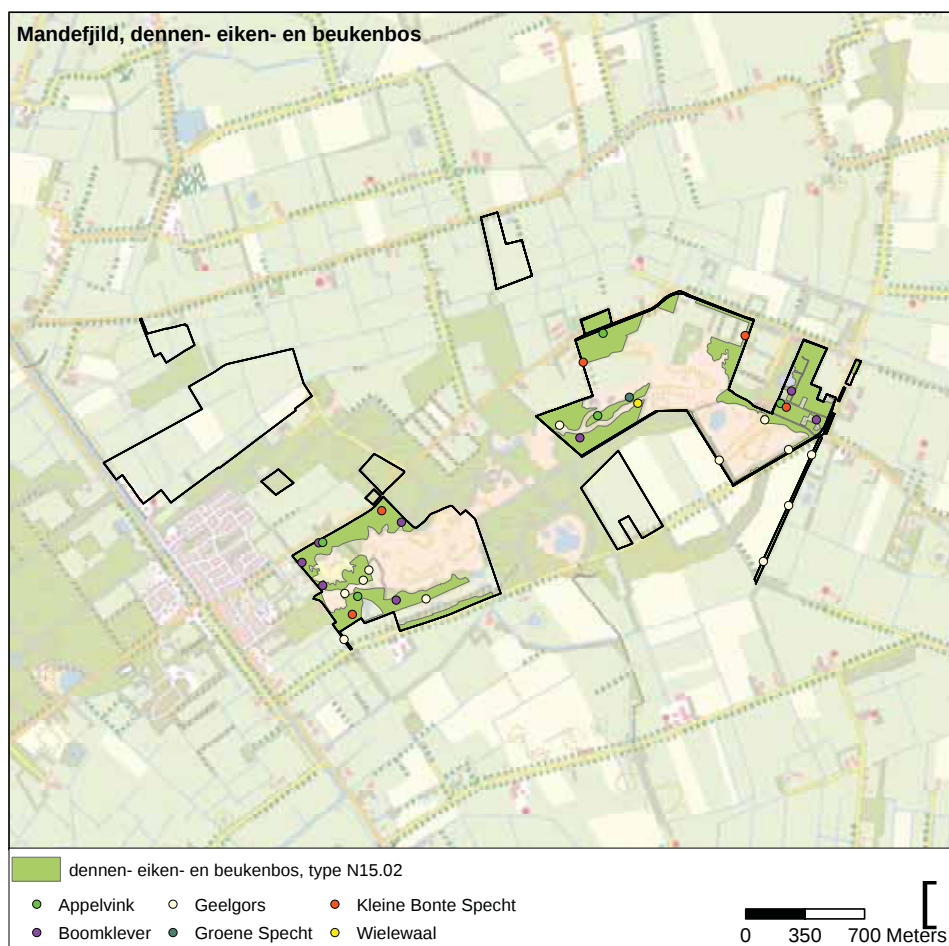
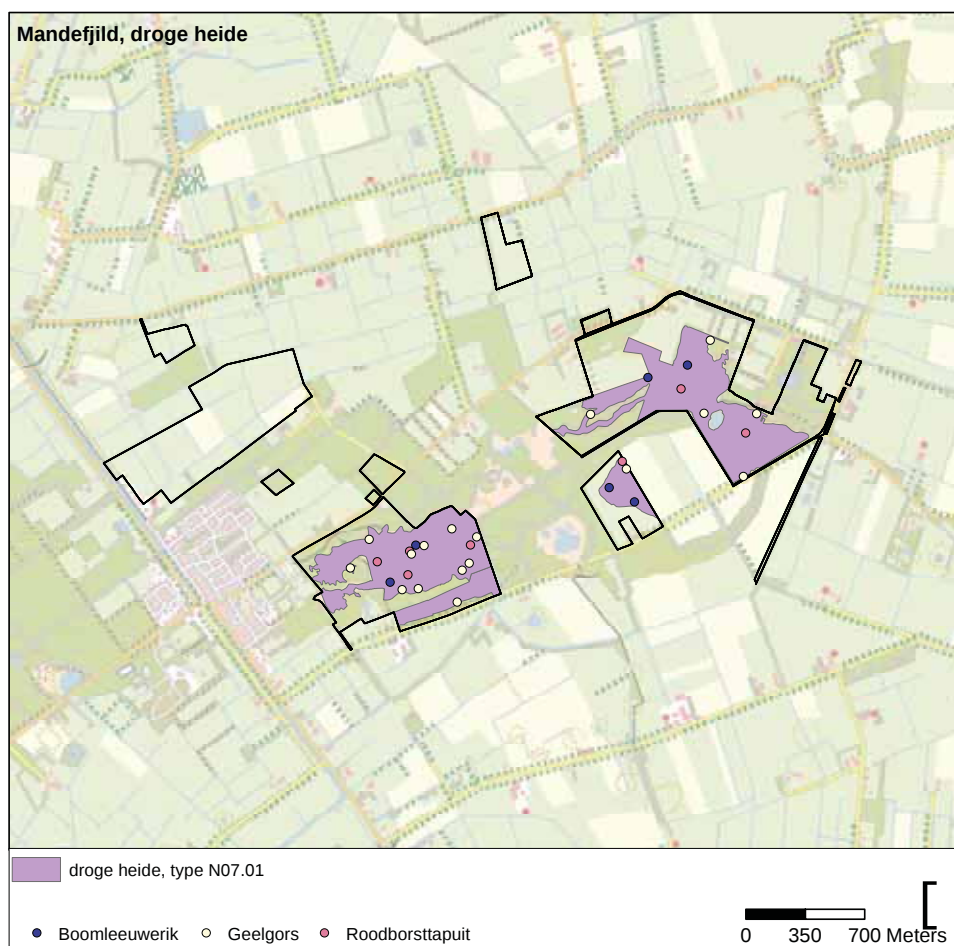
Bijlage 2: Clustercriteria.

soort	begin	eind	N bezoeken	N totaal	fusie-afstand	soort	begin	eind	N bezoeken	N totaal	fusie-afstand
Knobbelzwaan	15/4	20/7	1	2	2500	Vuurgoudhaan	25/4	30/6	1	1	300
Grauwe Gans	24/2	15/4	1	1	2500	Kuifmees	24/2	15/6	1	1	300
Canadese Gans	27/3	30/6	1	2	2500	Matkop	27/1	30/6	1	1	500
Nijlgans	10/3	15/5	1	2	2500	Glanskop	27/1	10/6	1	1	300
Bergeend	25/4	15/7	1	2	2500	Baardman	27/3	15/5	1	0	500
Tafeleend	10/5	10/7	1	2	1000	Boomleeuwerik	10/3	20/6	1	1	500
Kuifeend	10/5	30/6	1	0	1000	Veldleeuwerik	27/3	15/6	1	1	300
Krakeend	15/4	15/6	1	0	1000	Staartmees	24/2	31/5	1	1	500
Slobeend	15/4	30/6	1	0	1000	Fluiter	10/5	30/6	1	1	300
Zomertaling	15/4	30/6	1	0	1000	Braamsluiper	25/4	30/6	1	1	300
Wintertaling	10/5	30/6	1	0	1000	Grasmus	20/4	10/7	1	1	300
Kwartel	15/5	31/7	1	1	1000	Tuinfluiter	25/4	20/7	1	1	300
Fazant	27/1	30/6	1	1	300	Zwartkop	10/4	20/7	1	1	300
Roerdomp	27/3	10/6	1	1	1000	Sprinkhaanzanger	25/4	20/7	1	1	300
Blauwe Reiger	10/3	10/5	1	1	500	Snor	25/4	10/7	1	1	300
Dodaars	5/4	10/7	1	1	500	Spotvogel	5/5	15/7	1	1	300
Fuut	10/4	15/6	1	2	1000	Bosrietzanger	5/5	20/7	1	1	300
Wespendief	15/5	10/8	1	0	1000	Kleine Karekiet	30/4	10/7	1	1	300
Havik	27/1	15/7	1	2	1000	Rietzanger	20/4	10/7	1	1	300
Sperwer	24/2	15/7	1	2	500	Grote Karekiet	10/5	15/7	2	0	300
Buizerd	27/1	15/7	1	2	1000	Boomklever	10/2	31/5	1	1	300
Torenavalk	24/2	15/7	1	2	500	Boomkruiper	27/1	20/6	1	1	300
Waterral	10/4	10/7	1	1	300	Spreeuw	27/3	31/5	1	0	300
Porseleinhoen	25/4	15/7	1	1	300	Grote Lijster	24/2	31/5	1	1	500
Waterhoen	15/4	15/6	1	1	300	Grauwe Vliegenvanger	10/5	10/8	1	1	300
Meerkoet	15/4	10/6	1	2	500	Nachtegaal	30/4	20/6	1	1	300
Scholekster	25/4	10/6	1	2	1000	Blauwborst	27/3	15/7	1	1	300
Kleine Plevier	10/5	15/7	1	1	1000	Gekraagde Roodstaart	25/4	30/6	1	1	300
Bontbekplevier	25/4	15/7	1	1	1000	Roodborsttapuit	10/3	15/7	1	1	300
Kievit	27/3	10/5	1	0	1000	Tapuit	10/4	31/7	2	0	300
Watersnip	15/4	30/6	1	1	1000	Bonte Vliegenvanger	15/4	15/6	1	1	300
Grutto	27/3	10/5	1	0	1000	Heggenmus	5/3	10/7	1	1	300
Wulp	10/3	31/5	1	2	1000	Gele Kwikstaart	10/4	20/7	1	1	300
Tureluur	15/4	15/6	1	0	1000	Witte Kwikstaart	27/3	10/7	1	2	300
Kokmeeuw	15/5	15/6	1	1	500	Boompieper	10/4	10/7	1	1	300
Holenduif	24/2	31/7	1	1	500	Graspieper	27/3	30/6	1	1	300
Turkse Tortel	10/3	20/8	1	1	300	Groenling	10/4	20/6	1	1	300
Bosuil	6/1	10/7	1	1	500	Putter	27/3	15/7	1	1	300
Ransuil	15/2	20/7	1	1	500	Sijs	15/4	15/6	1	1	300
Groene Specht	24/2	31/5	1	1	1000	Kneu	20/4	20/7	1	1	500
Zwarte Specht	10/3	20/6	2	0	1000	Roodmus	5/6	30/6	1	2	500
Grote Bonte Specht	24/2	30/6	1	1	300	Goudvink	27/3	31/7	1	1	500
Kleine Bonte Specht	27/1	20/6	1	1	500	Appelvink	10/3	20/6	1	1	300
Wielewaal	5/5	15/7	1	1	500	Geelgors	27/3	20/7	1	1	300
Grauwe Klauwier	15/5	20/7	1	1	500	Rietgors	10/4	30/6	1	1	300
Kauw	24/2	10/5	1	1	300						

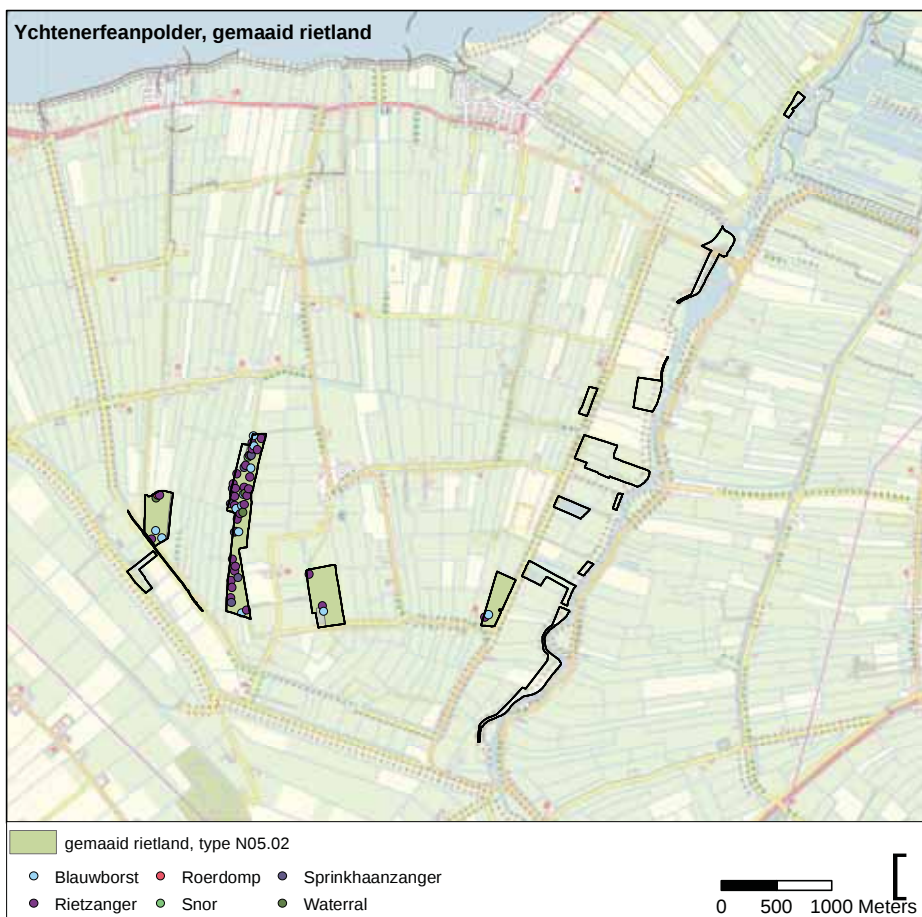
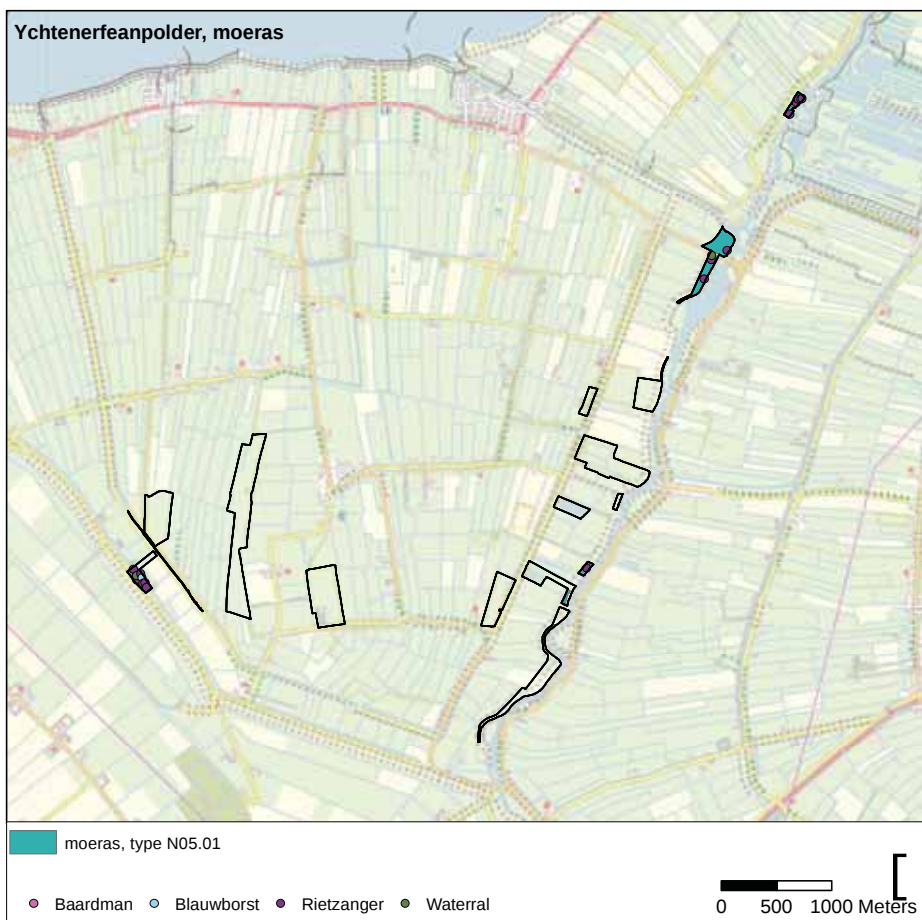
Bijlage 3. Soortverspreidingskaarten SNL

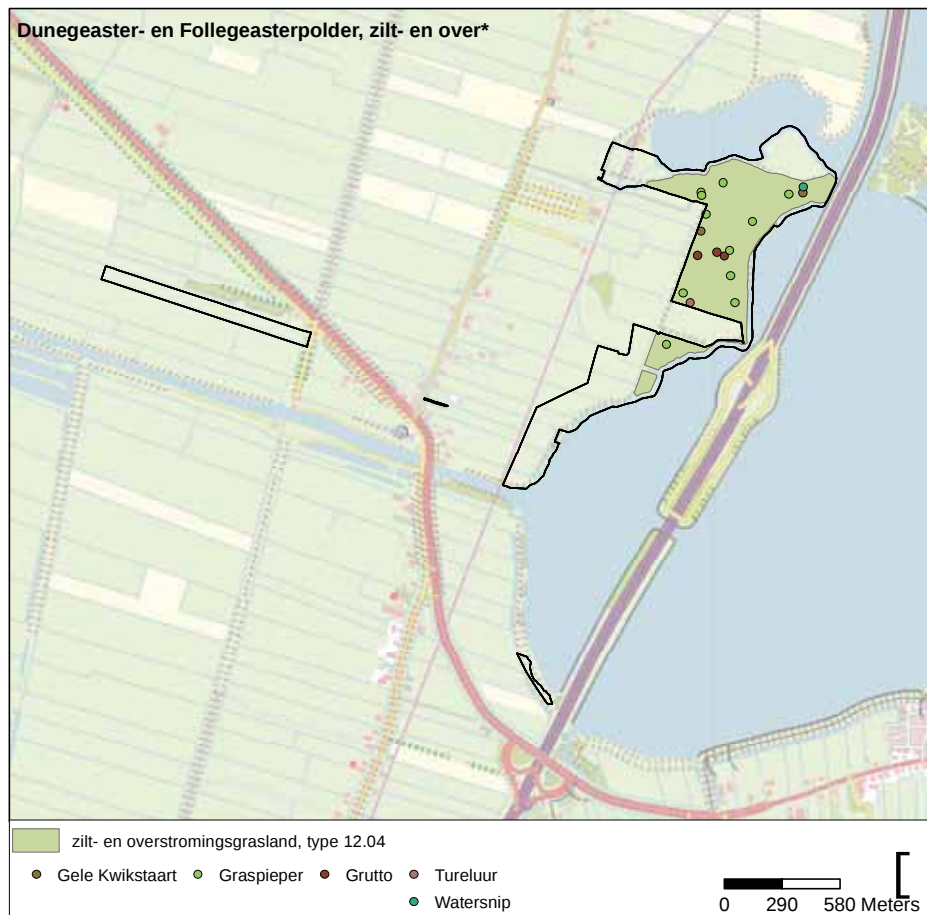
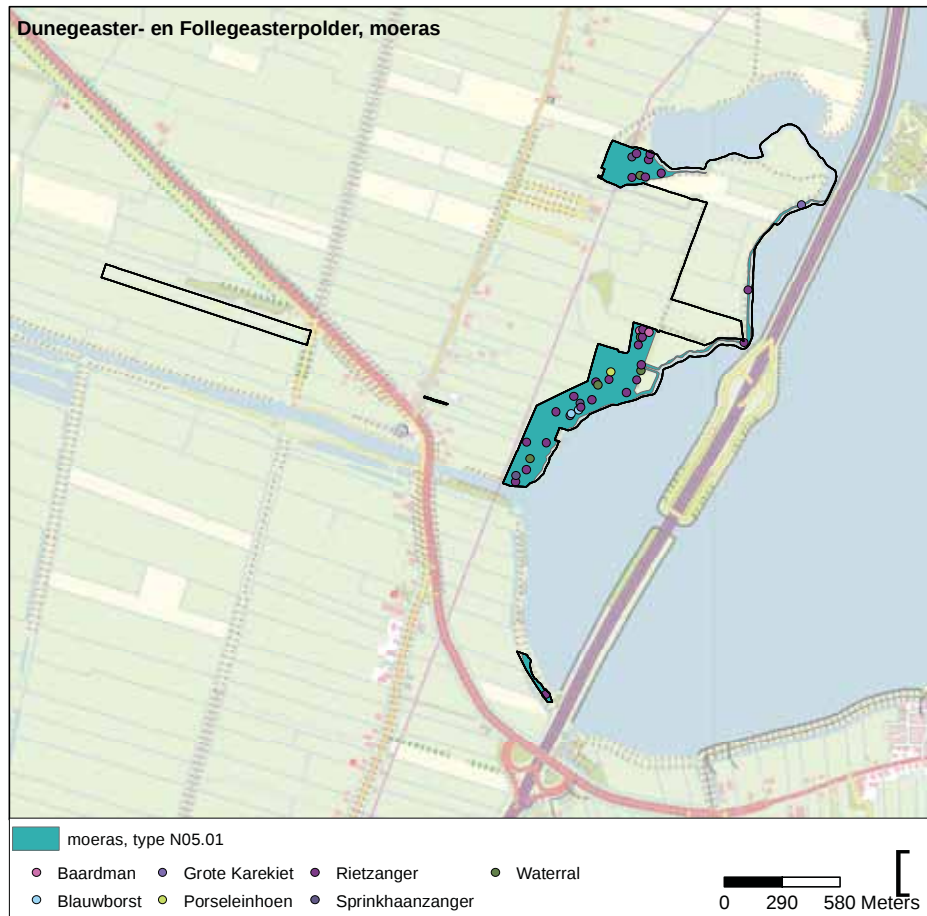

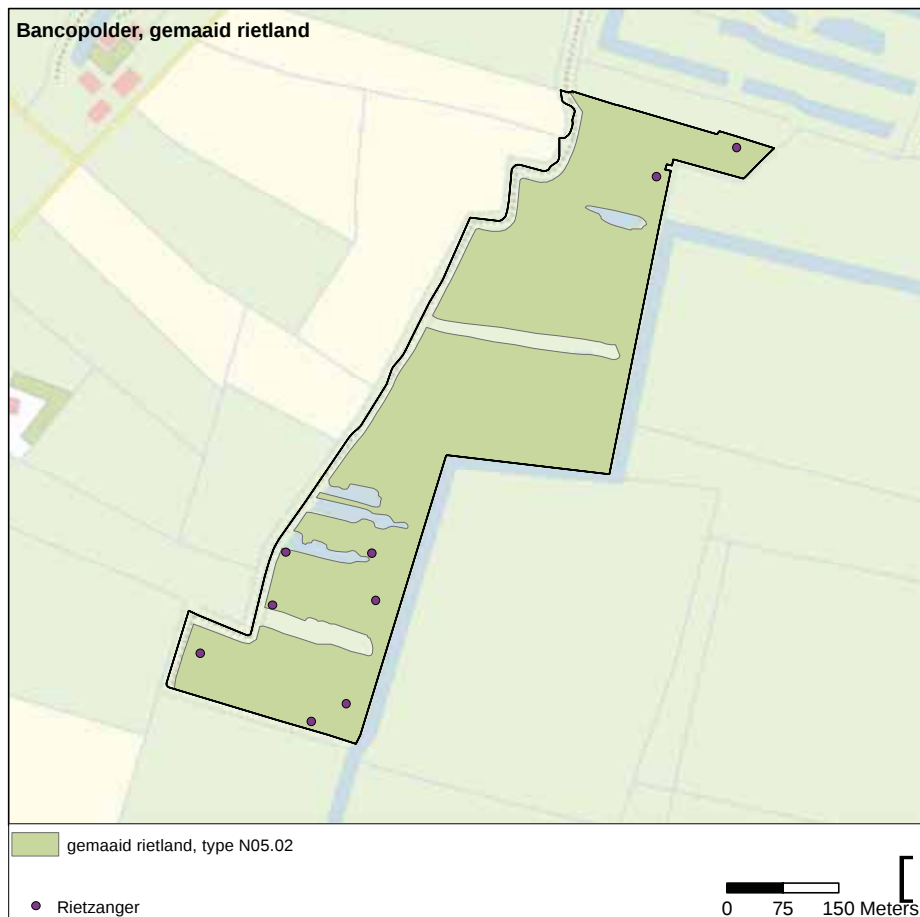
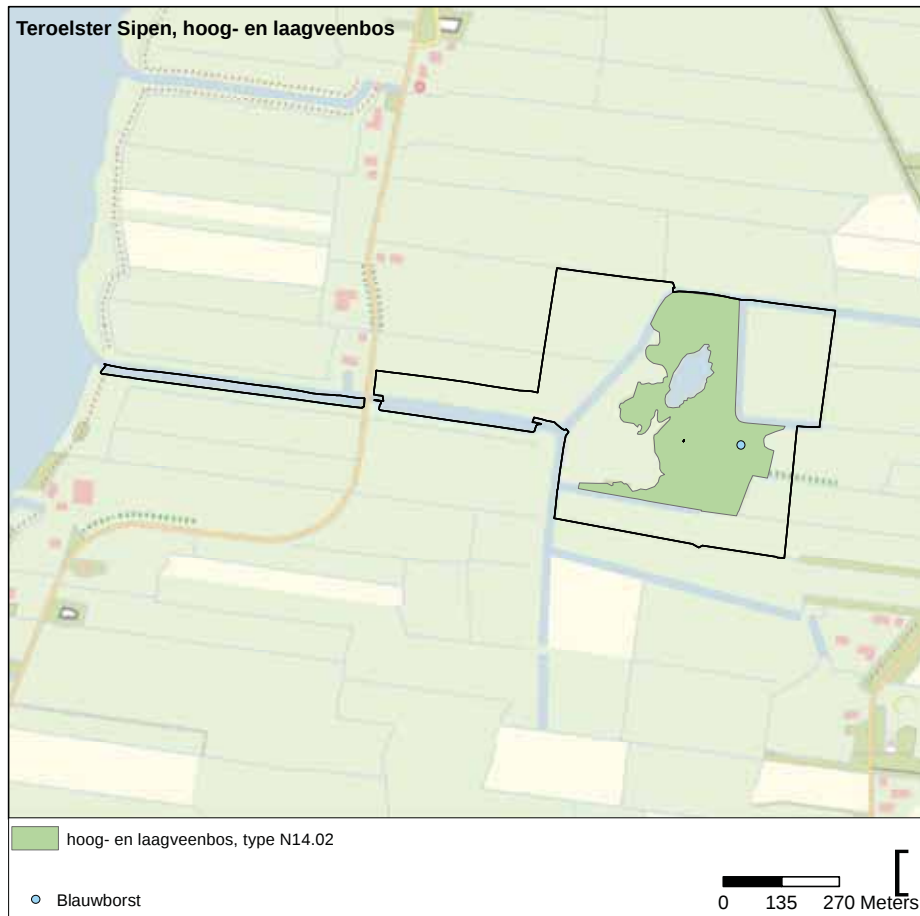

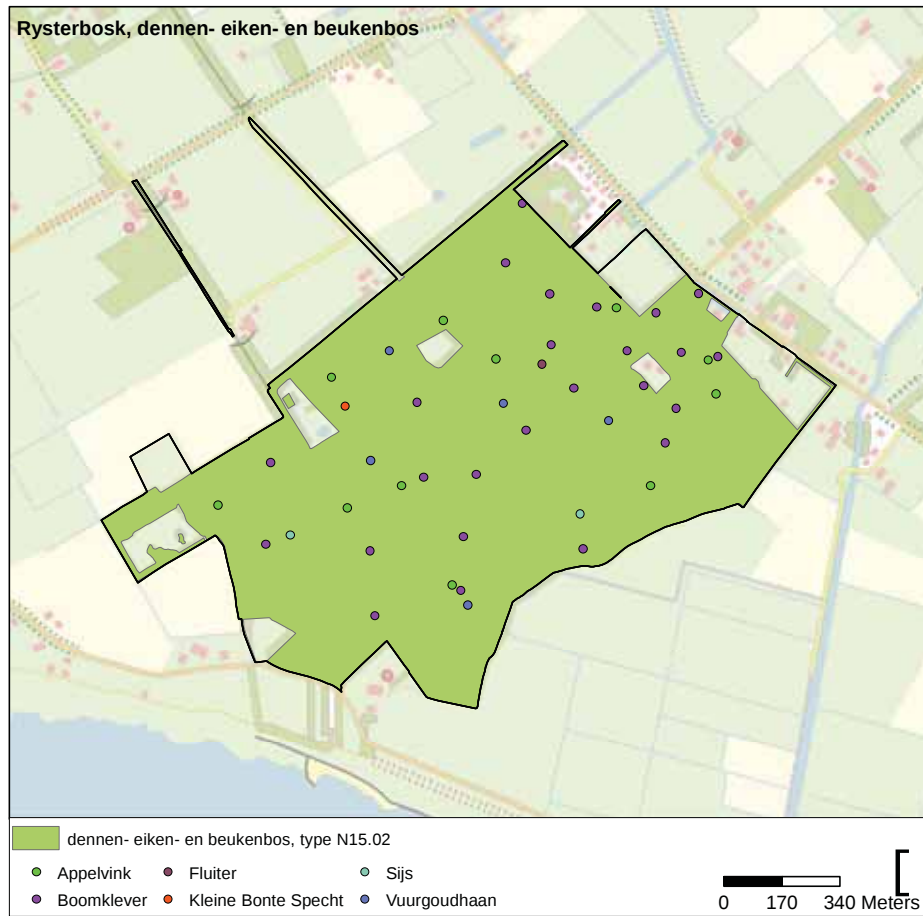

Vervallen.

Bijlage 4. Soortverspreidingskaarten

Delleboeren 2015
Gauwe Gans 8 territoria

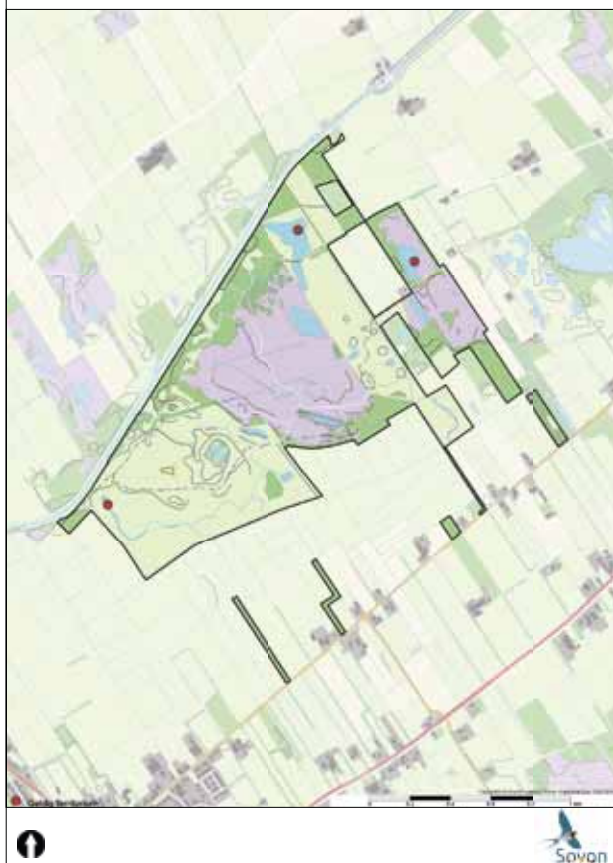
Delleboeren 2015
Canadese Gans 2 territoria

Delleboeren 2015
Nijlgans 2 territoria

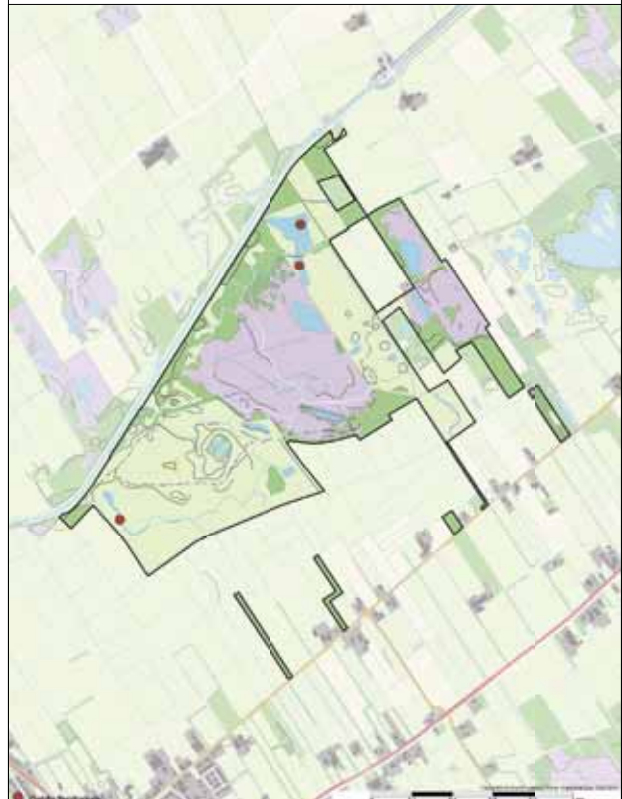
Delleboeren 2015
Kuifeend 3 territoria

Delleboeren 2015
Krakeend 3 territoria

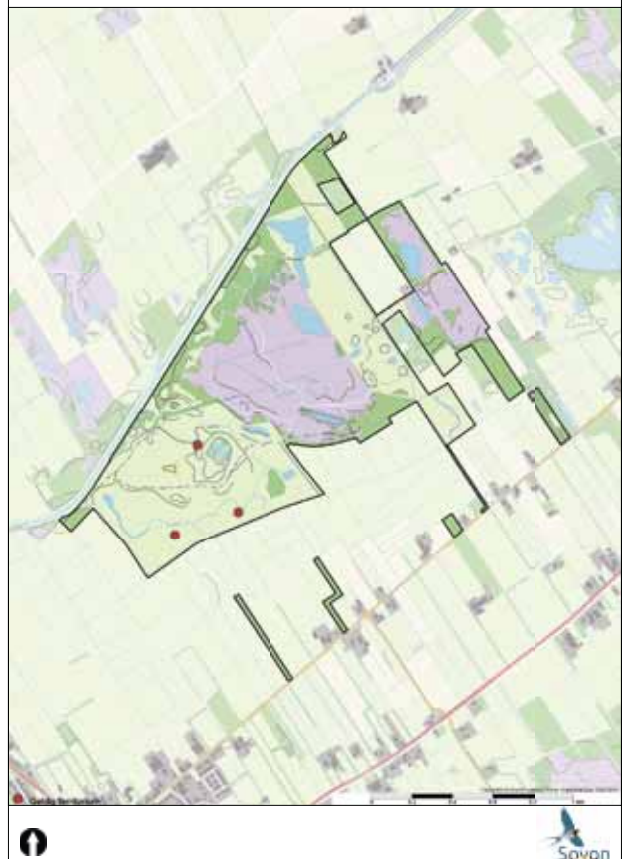
Delleboeren 2015
Slobeend 3 territoria

Delleboeren 2015
Wintertaling 5 territoria

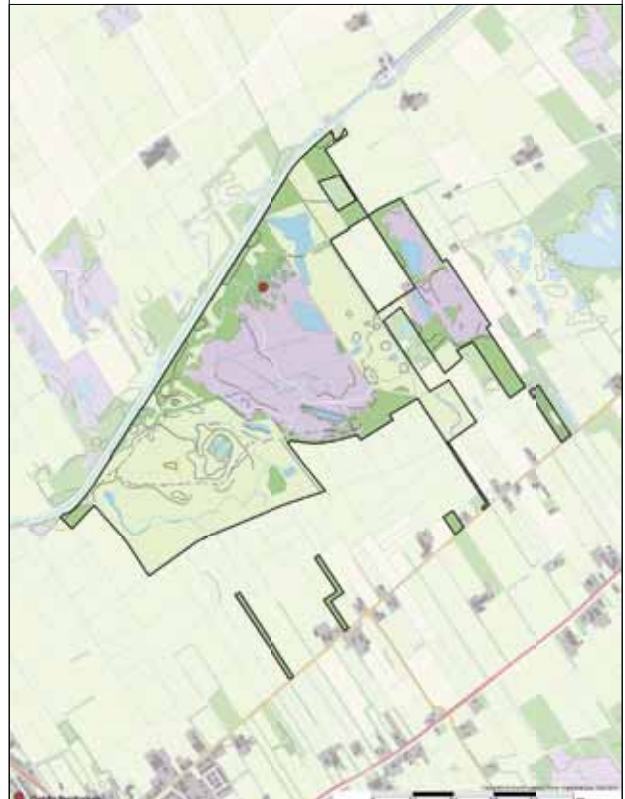
Delleboeren 2015
Kwartel 3 territoria

Delleboeren 2015
Dodaars 8 territoria

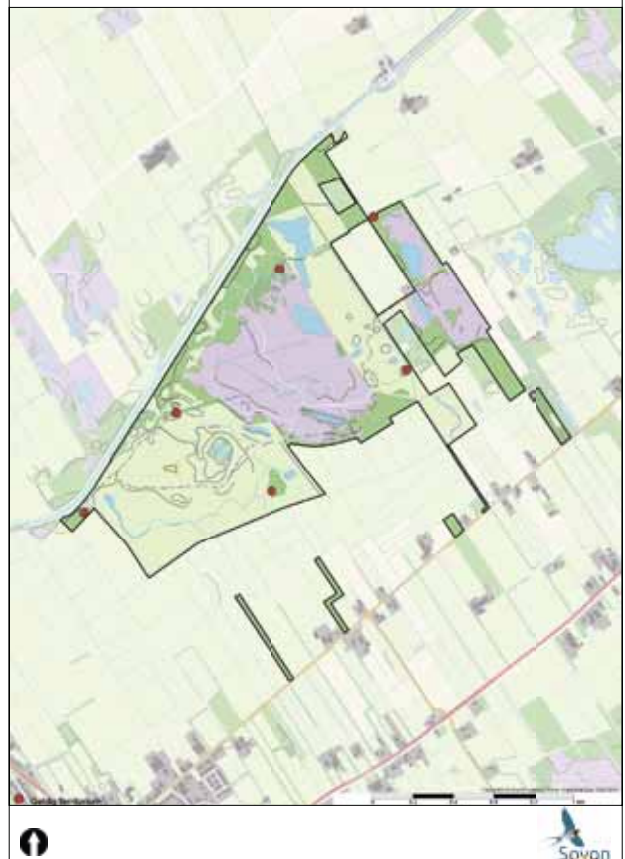
Delleboeren 2015
Wespendief 1 territorium

Delleboeren 2015
Havik 0 territoria

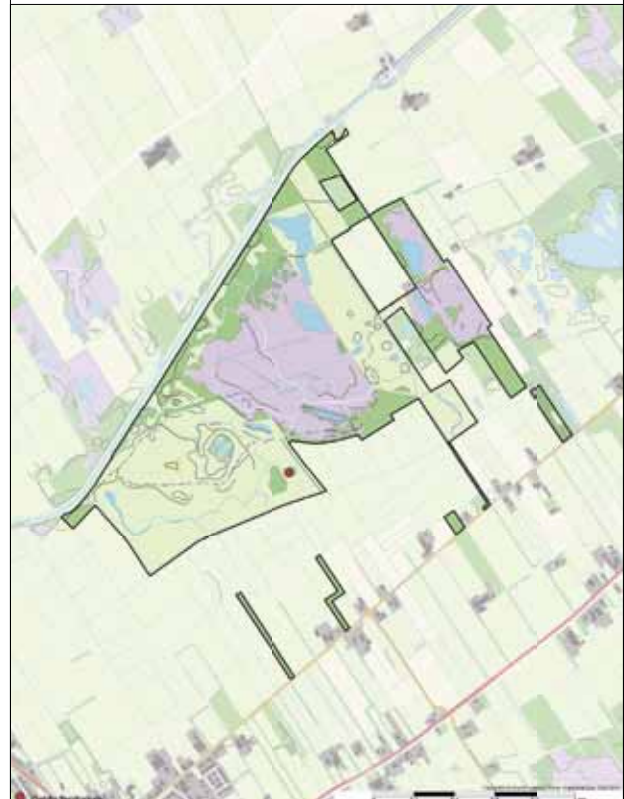
Delleboeren 2015
Buizerd 6 territoria

Delleboeren 2015
Watrall 4 territoria

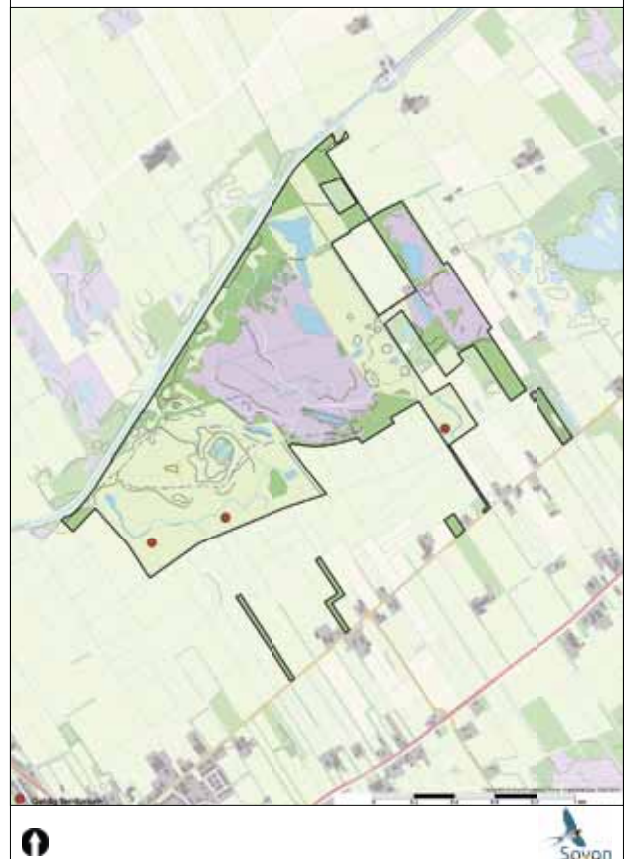
Delleboeren 2015
Waterhoen 1 territorium

Delleboeren 2015
Meerkoet 6 territoria

Delleboeren 2015
Kievit 3 territoria

Delleboeren 2015
Wulp 1 territorium

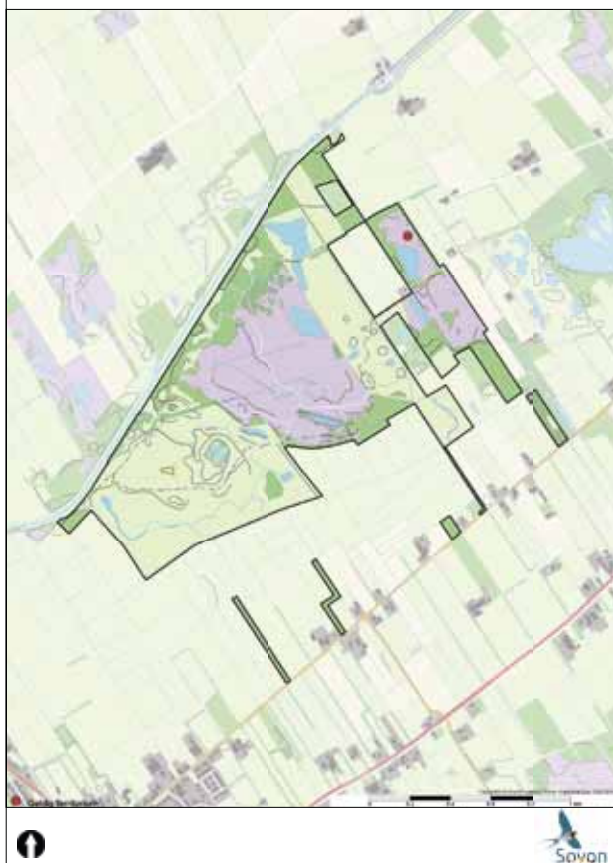
Delleboeren 2015
Holenduif 1 territorium

Delleboeren 2015
Koekoek 1 territorium

Delleboeren 2015
Groene Specht 1 territorium

Delleboeren 2015
Zwarte Specht 1 territorium

Delleboeren 2015
Grote Bonte Specht 17 territoria

Delleboeren 2015
Kleine Bonte Specht 6 territoria

Delleboeren 2015
Wielewaal 4 territoria

Delleboeren 2015
Grauwe Klauwier 1 territorium

Delleboeren 2015
Matkop 10 territoria

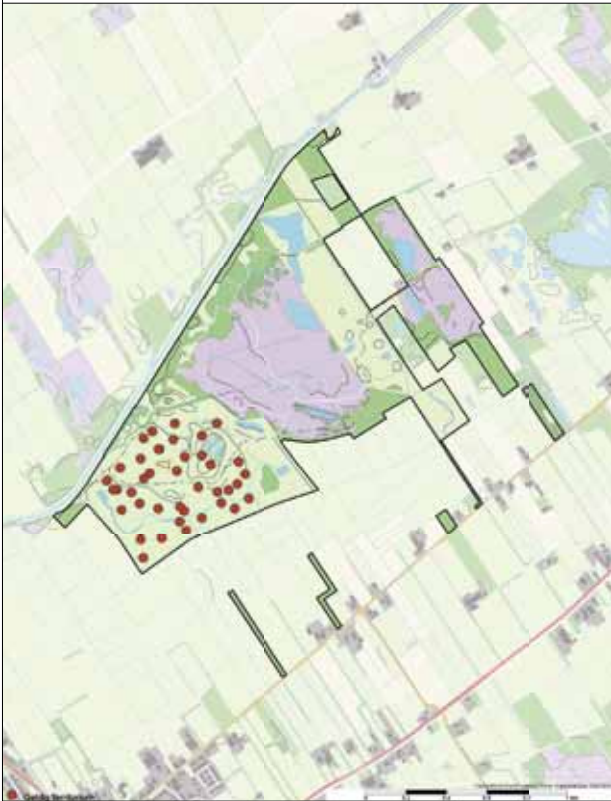
Delleboeren 2015
Glanskop 5 territoria

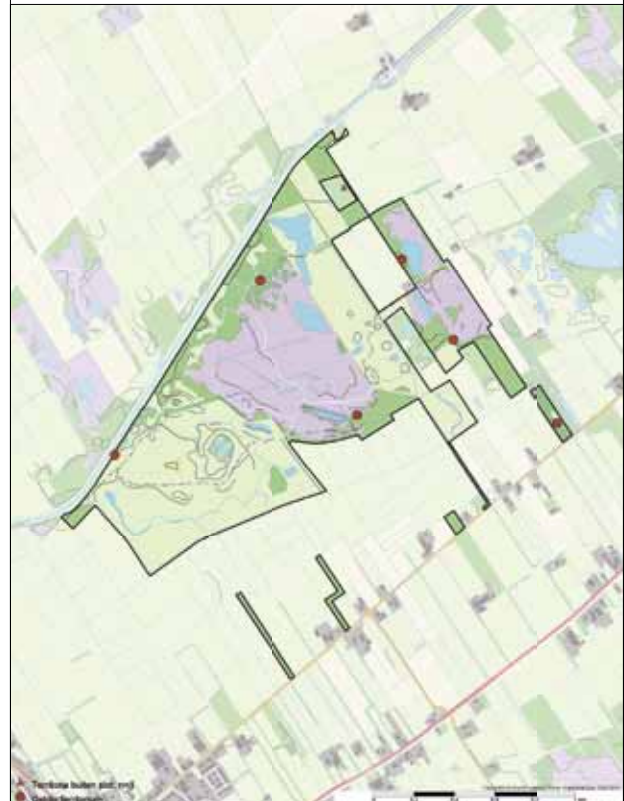
Delleboeren 2015
Boomleeuwerik 4 territoria

Delleboeren 2015
Veldleeuwerik 40 territoria

Delleboeren 2015
Staartmees 6 territoria

Delleboeren 2015
Braamsluiper 3 territoria

Delleboeren 2015
Grasmus 34 territoria

Delleboeren 2015
Tuinfluiter 16 territoria

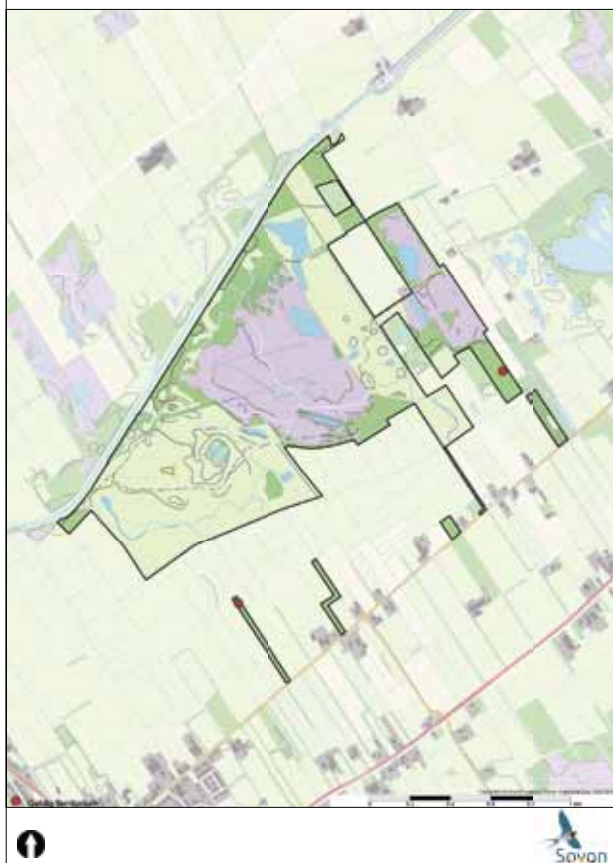
Delleboeren 2015
Zwartkop 31 territoria

Delleboeren 2015
Sprinkhaanzanger 1 territorium

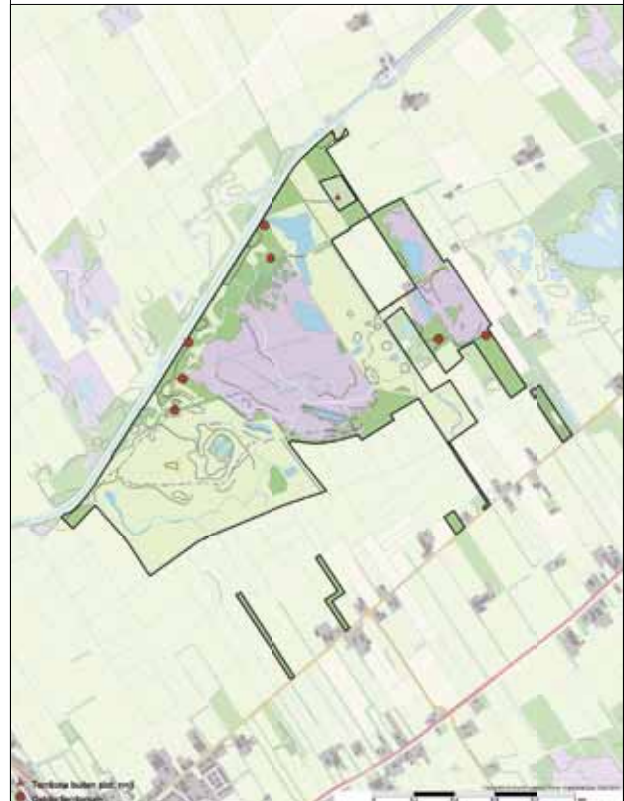
Delleboeren 2015
Spotvogel 2 territoria

Delleboeren 2015
Kleine Karekiet 4 territoria

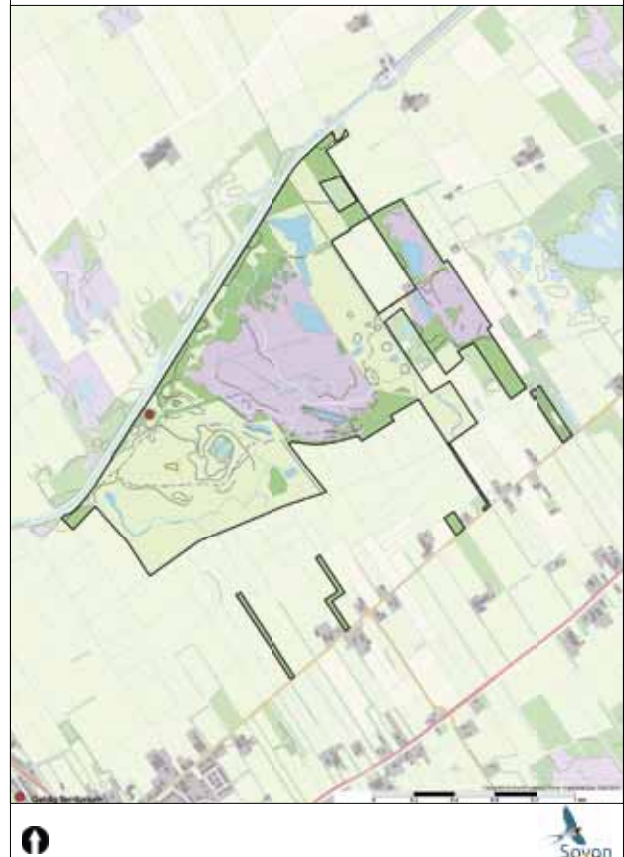
Delleboeren 2015
Boomklever 7 territoria

Delleboeren 2015
Boomkruiper 25 territoria

Delleboeren 2015
Spreeuw 1 territorium

Delleboeren 2015
Grote Lijster 8 territoria

Delleboeren 2015
Grauwe Vliegenvanger 4 territoria

Delleboeren 2015
Blauwborst 7 territoria

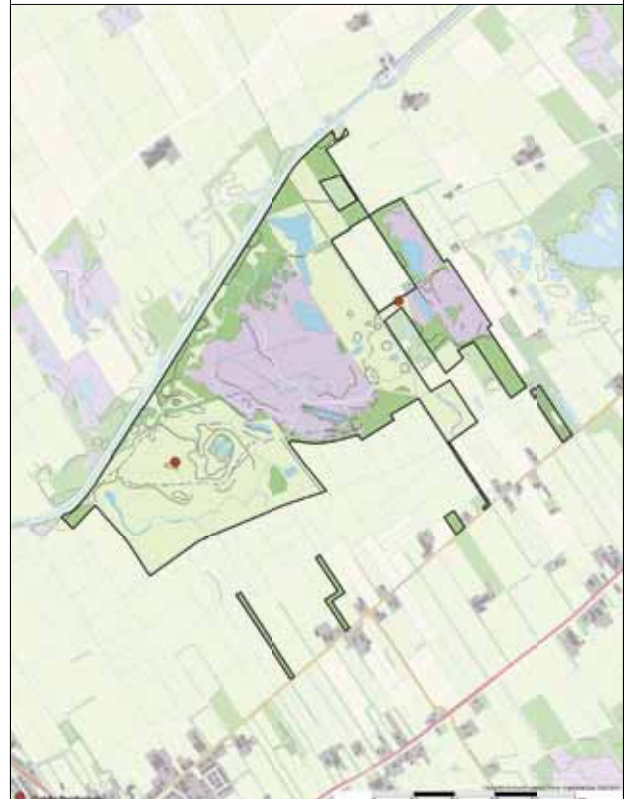
Delleboeren 2015
Gekraagde Roodstaart 13 territoria

Delleboeren 2015
Roodborsttapuit 31 territoria

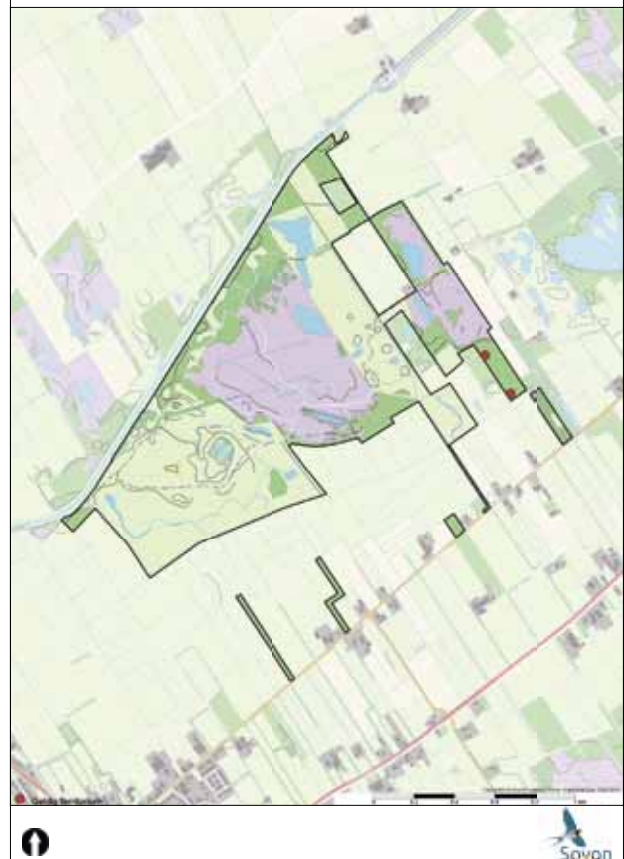
Delleboeren 2015
Tapuit 2 territoria

Delleboeren 2015
Bonte Vliegenvanger 5 territoria

Delleboeren 2015
Heggenmus 2 territoria

Delleboeren 2015
Gele Kwikstaart 3 territoria

Delleboeren 2015
Witte Kwikstaart 3 territoria

Delleboeren 2015
Boompieper 82 territoria

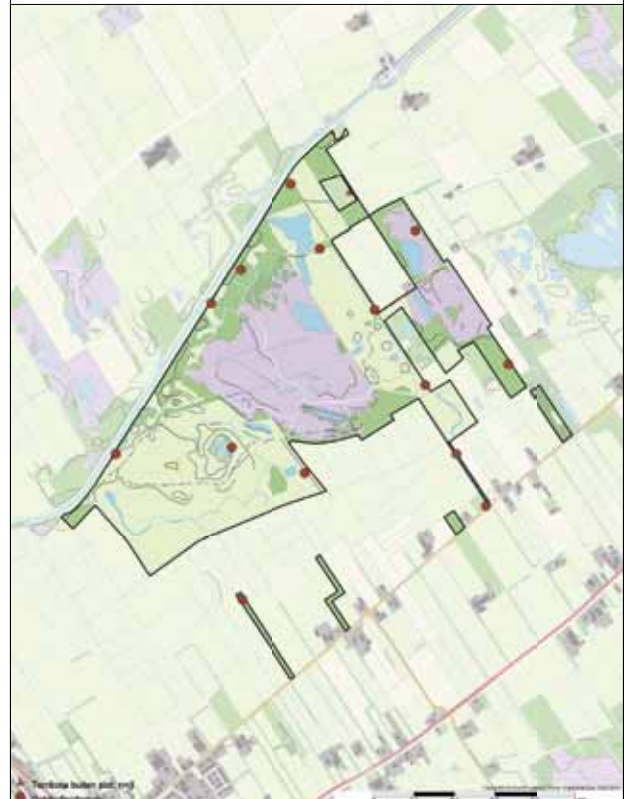
Delleboeren 2015
Graspieper 28 territoria

Delleboeren 2015
Groenling 1 territorium

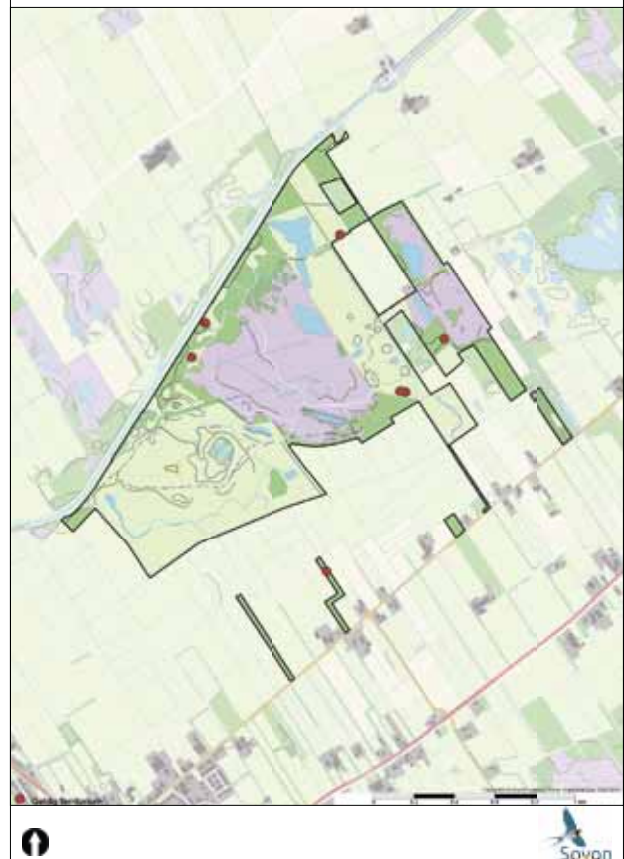
Delleboeren 2015
Putter 14 territoria

Delleboeren 2015
Kneu 12 territoria

Delleboeren 2015
Goudvink 7 territoria

Delleboeren 2015
Appelvink 6 territoria

Delleboeren 2015
Geelgors 39 territoria

Delleboeren 2015
Rietgors 26 territoria

Diakonieveene 2015
Krakeend 3 territoria

Diakonieveene 2015
Wintertaling 5 territoria

Diakonieveene 2015
Dodaars 13 territoria

Diakonieveene 2015
Sperwer 1 territorium

Diakonievane 2015
Buizerd 1 territorium

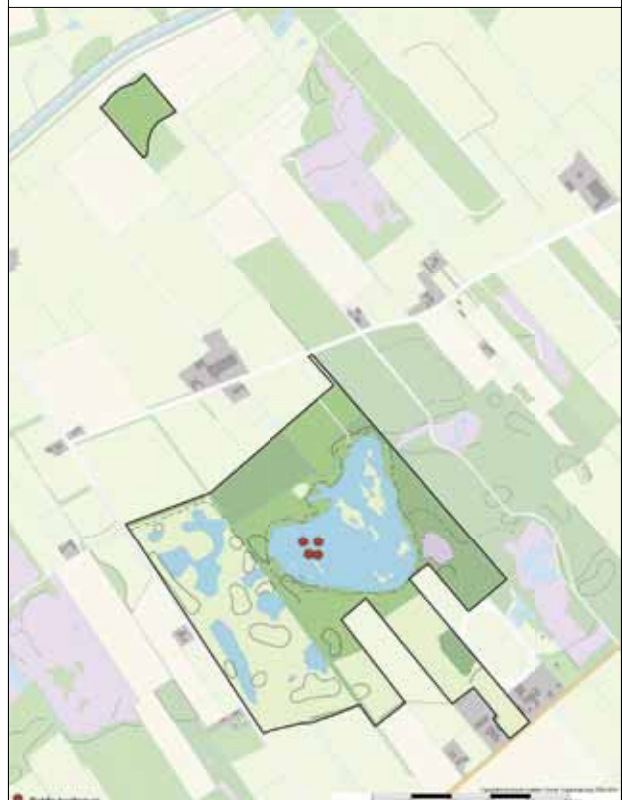
Diakonievane 2015
Waterral 6 territoria

Diakonievane 2015
Meerkoet 1 territorium

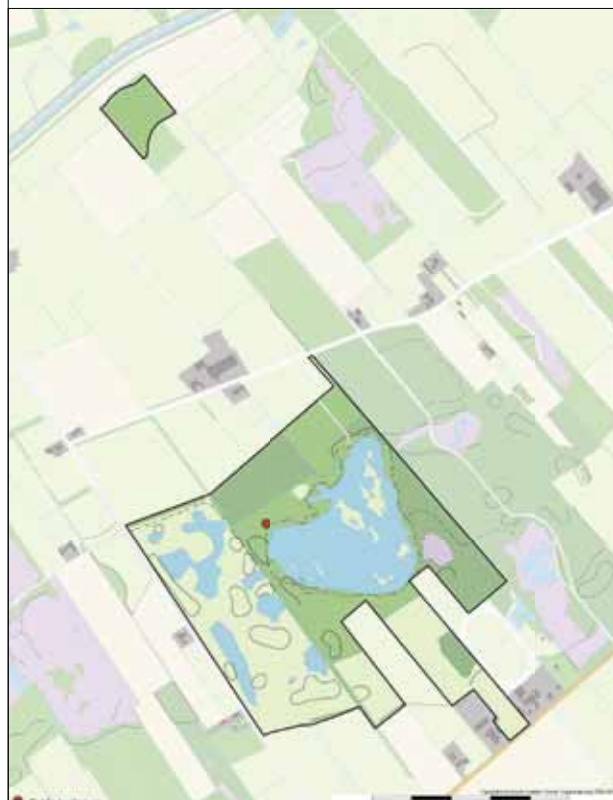
Diakonievane 2015
Kokmeeuw 4 territoria

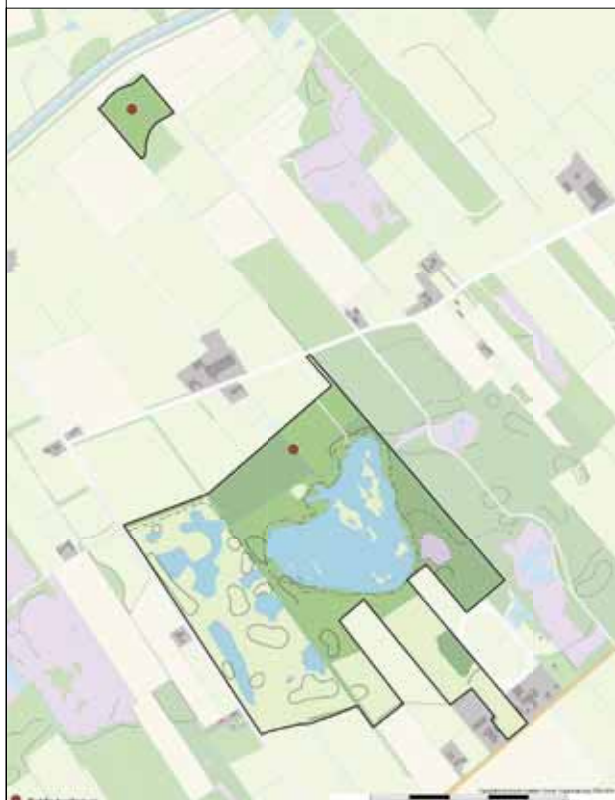
Diakonieveene 2015
Grote Bonte Specht 6 territoria

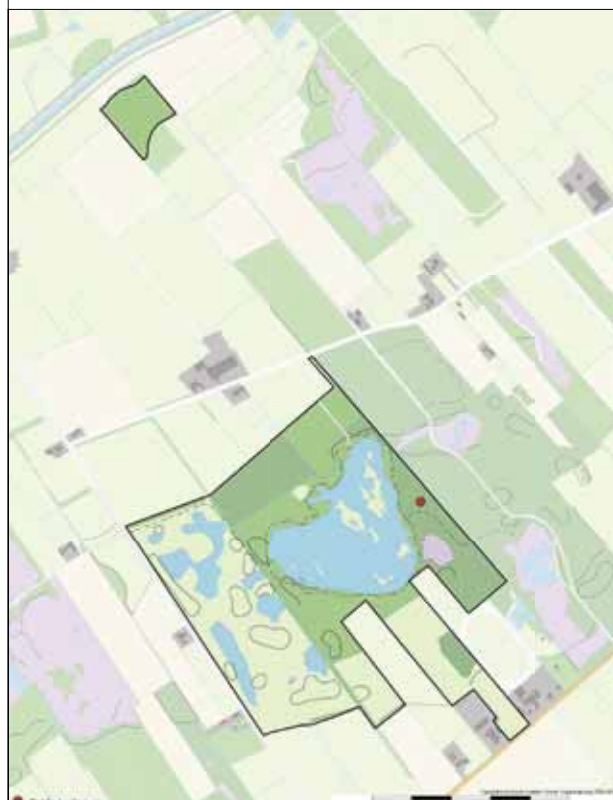
Diakonieveene 2015
Kleine Bonte Specht 1 territorium

Diakonieveene 2015
Wielewaal 2 territoria

Diakonieveene 2015
Vuurgoudhaan 1 territorium

Diakonievane 2015
Matkop 6 territoria

Diakonievane 2015
Glanskop 5 territoria

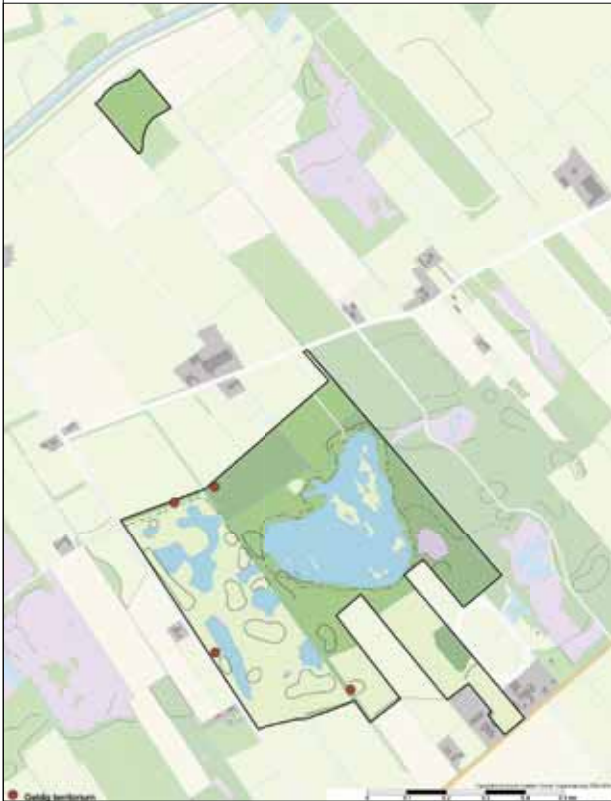
Diakonievane 2015
Staartmees 1 territorium

Diakonievane 2015
Grasmus 19 territoria

Diakonieveene 2015
Tuinfluiter 4 territoria

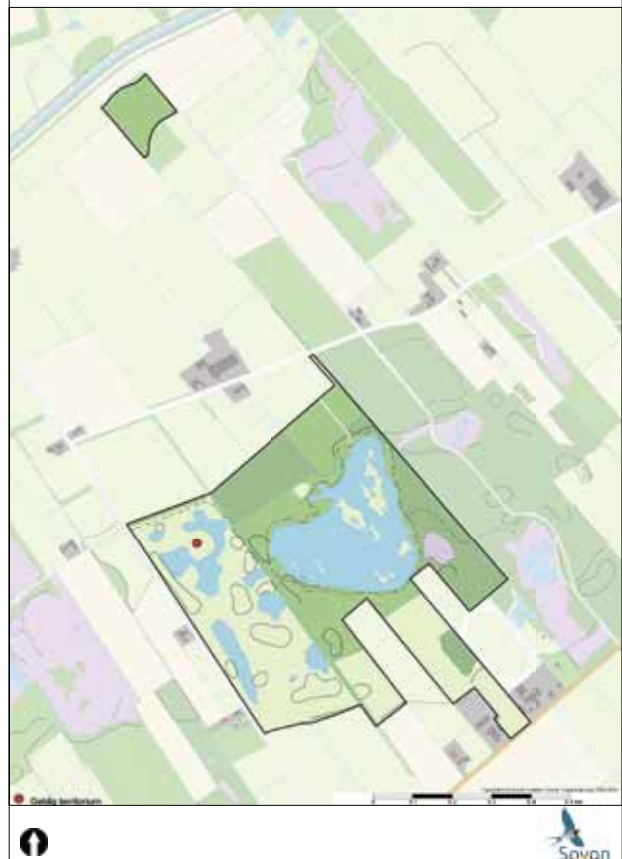
Diakonieveene 2015
Zwartkop 20 territoria

Diakonieveene 2015
Sprinkhaanzanger 2 territoria

Diakonieveene 2015
Bosrietzanger 1 territorium

Diakonievene 2015
Boomklever 5 territoria

Diakonievene 2015
Boomkruiper 10 territoria

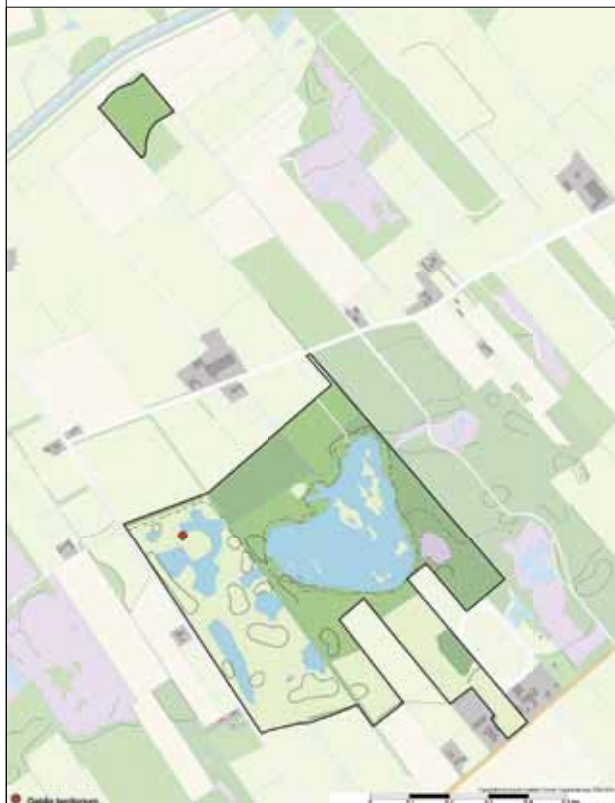
Diakonievene 2015
Grote Lijster 2 territoria

Diakonievene 2015
Grauwe Vliegenvanger 3 territoria

Diakonieveene 2015
Blauwborst 1 territorium

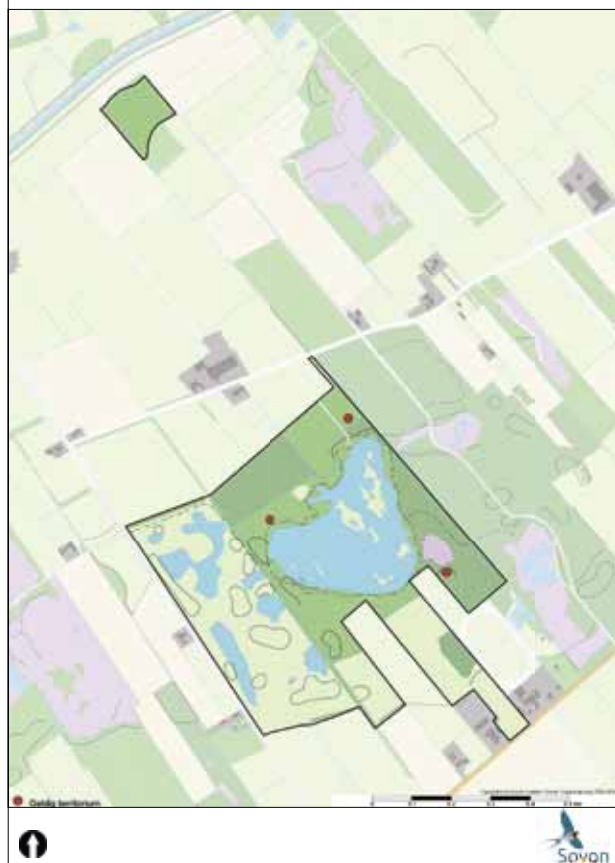
Diakonieveene 2015
Gekraagde Roodstaart 4 territoria

Diakonieveene 2015
Roodborsttapuit 7 territoria

Diakonieveene 2015
Bonte Vliegenvanger 3 territoria

Diakonievane 2015
Heggenmus 1 territorium

Diakonievane 2015
Gele Kwikstaart 1 territorium

Diakonievane 2015
Witte Kwikstaart 2 territoria

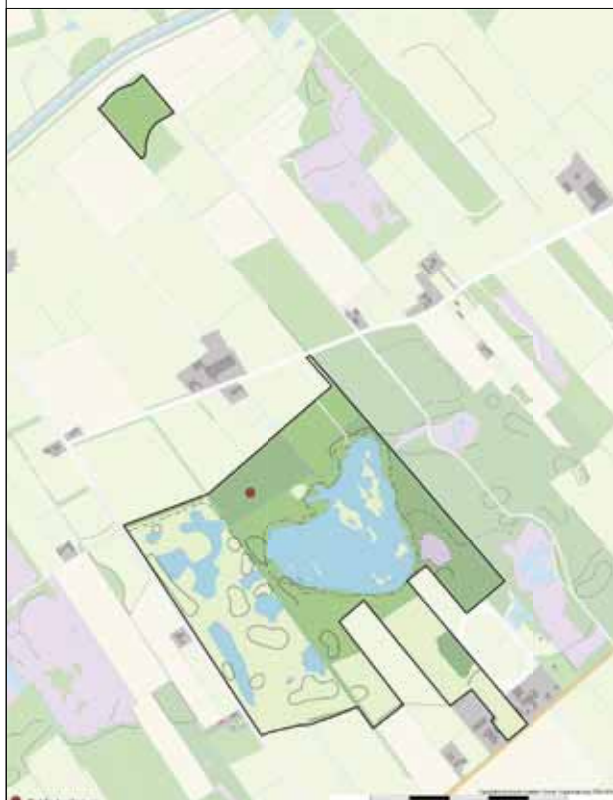
Diakonievane 2015
Boompieper 12 territoria

Diakonieveene 2015
Graspieper 3 territoria

Diakonieveene 2015
Groenling 1 territorium

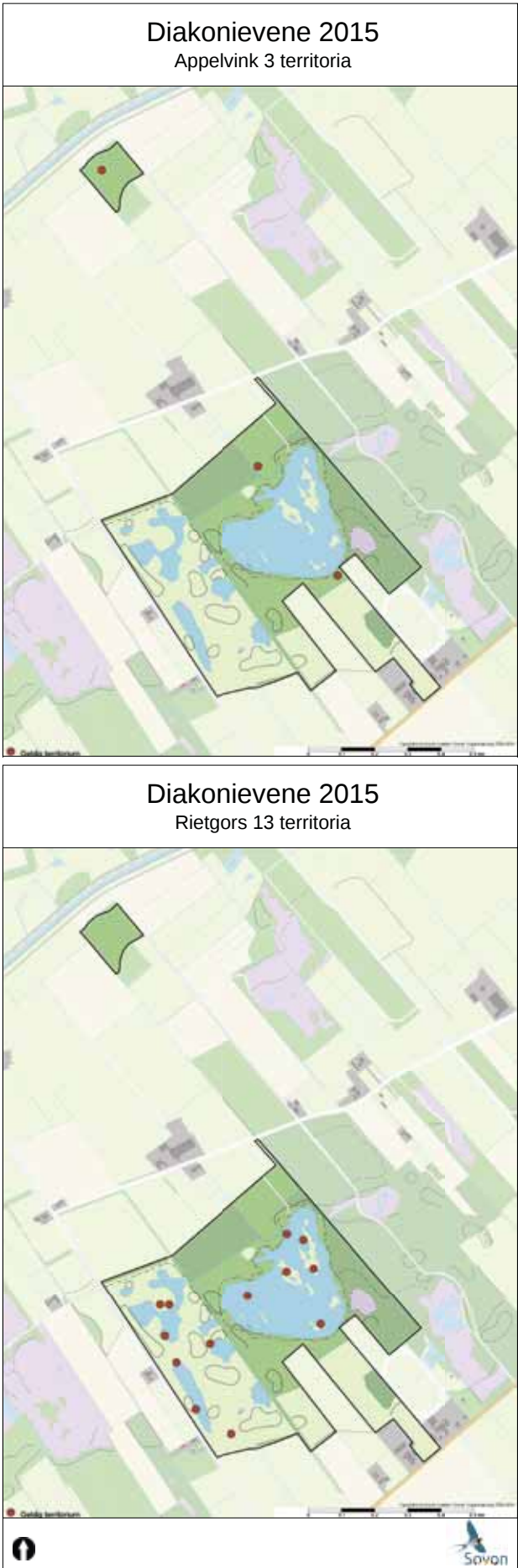
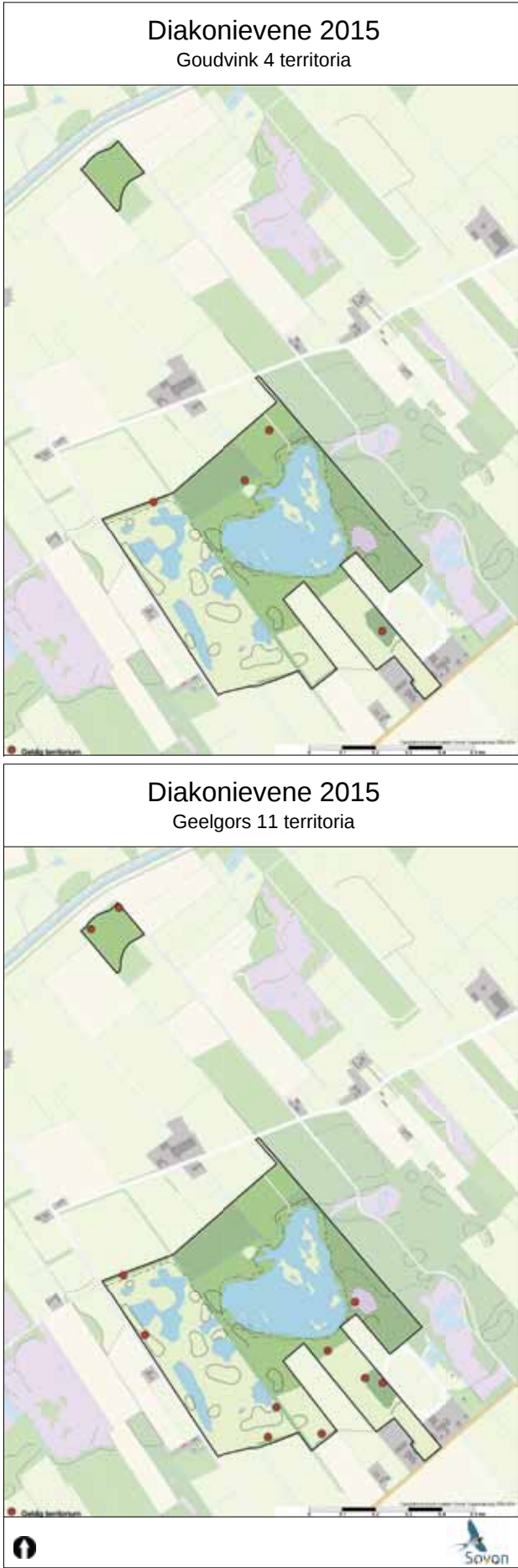

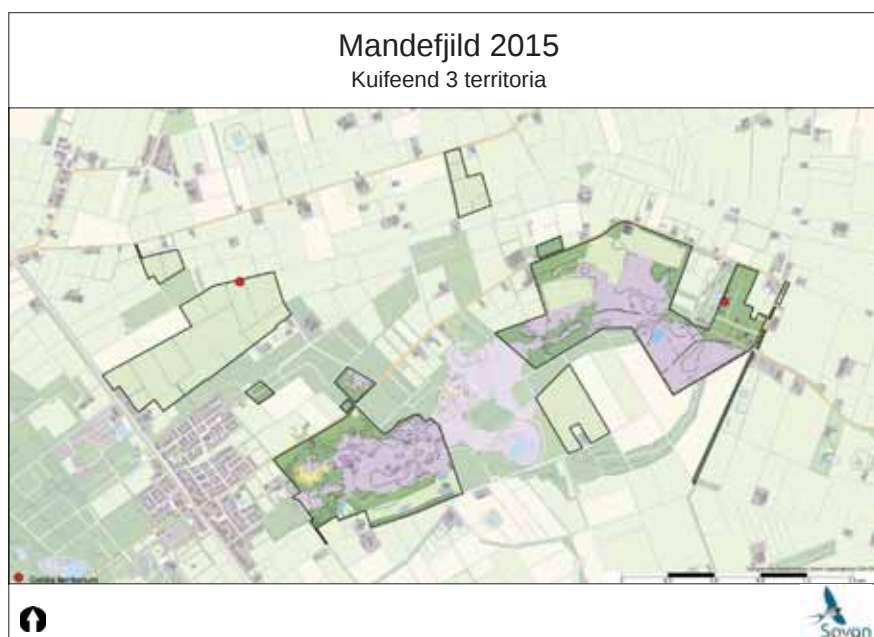
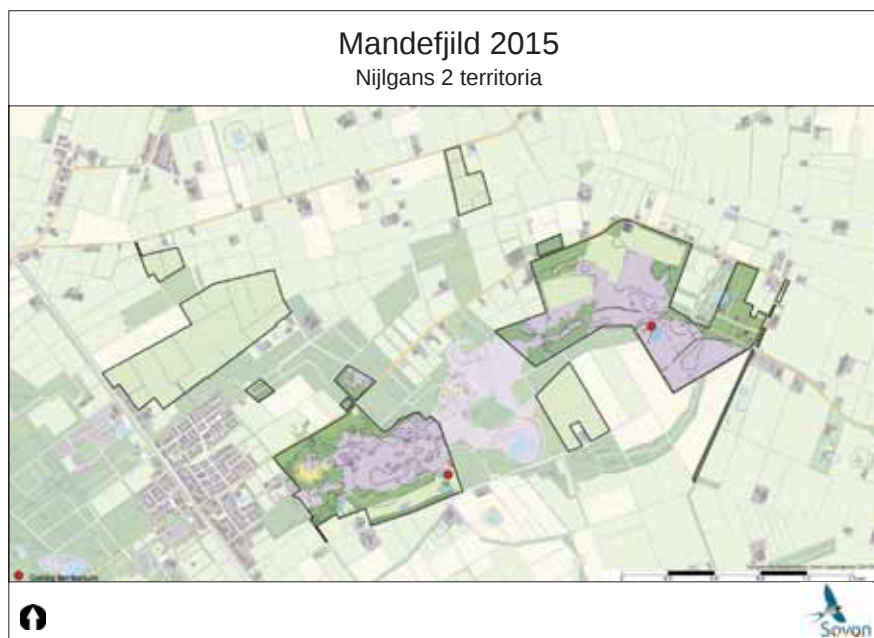
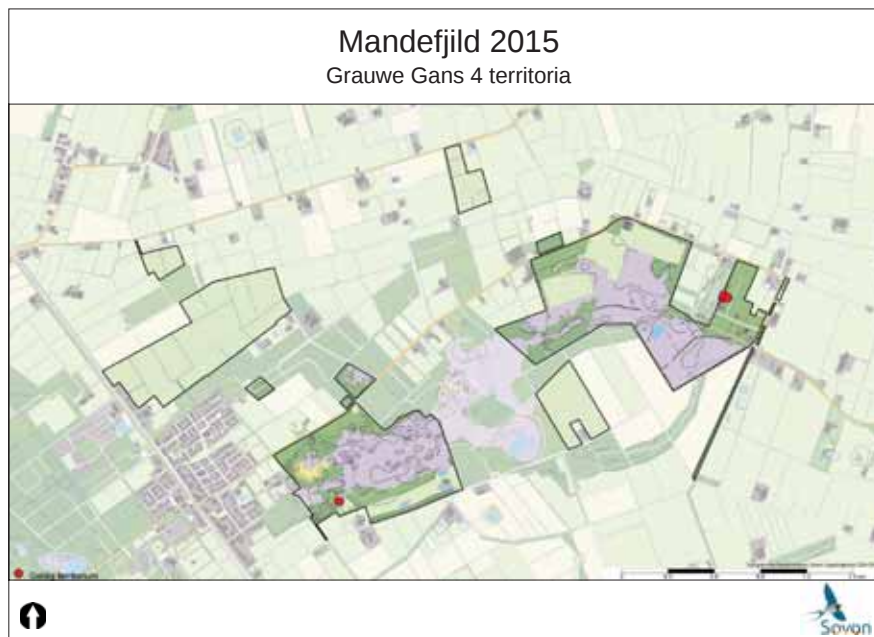
Diakonieveene 2015
Putter 7 territoria

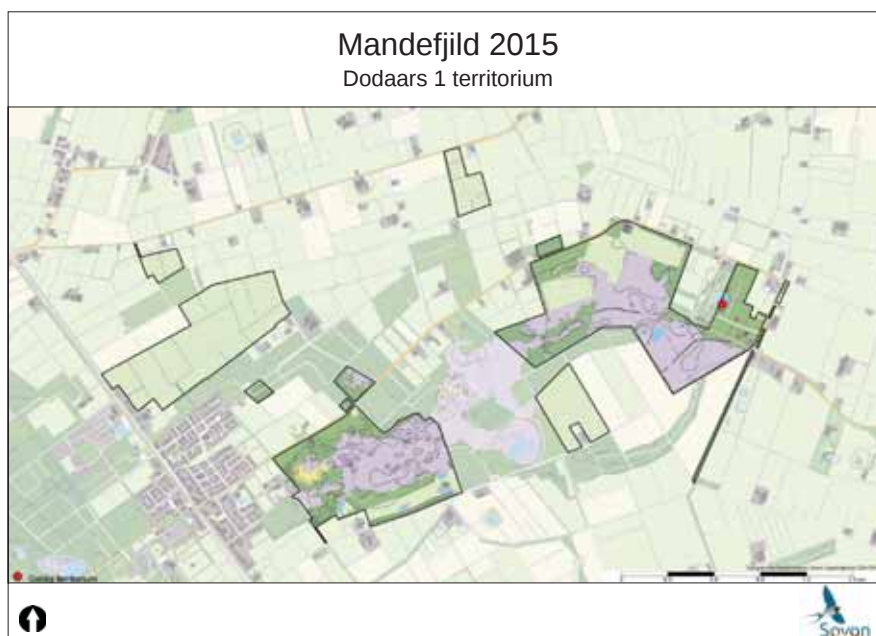
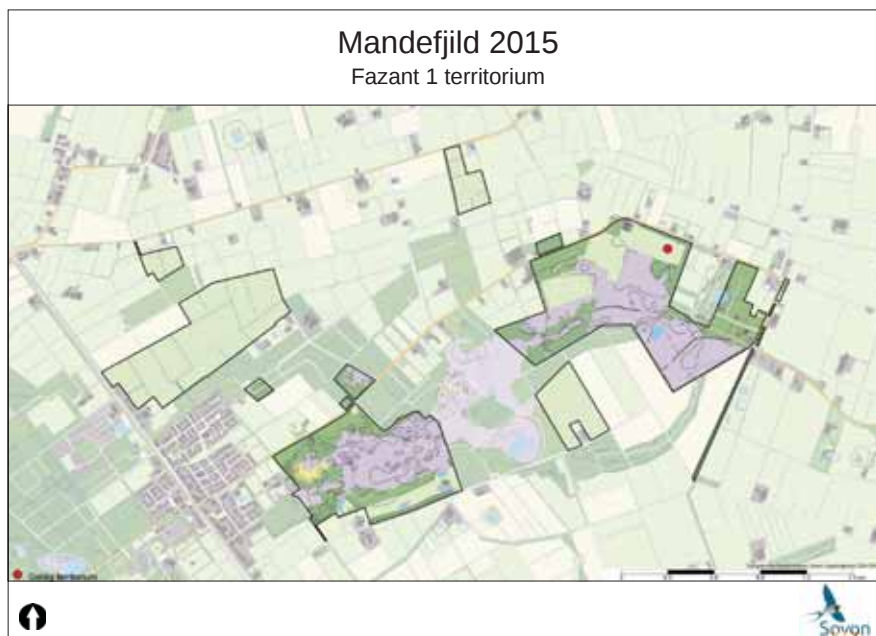
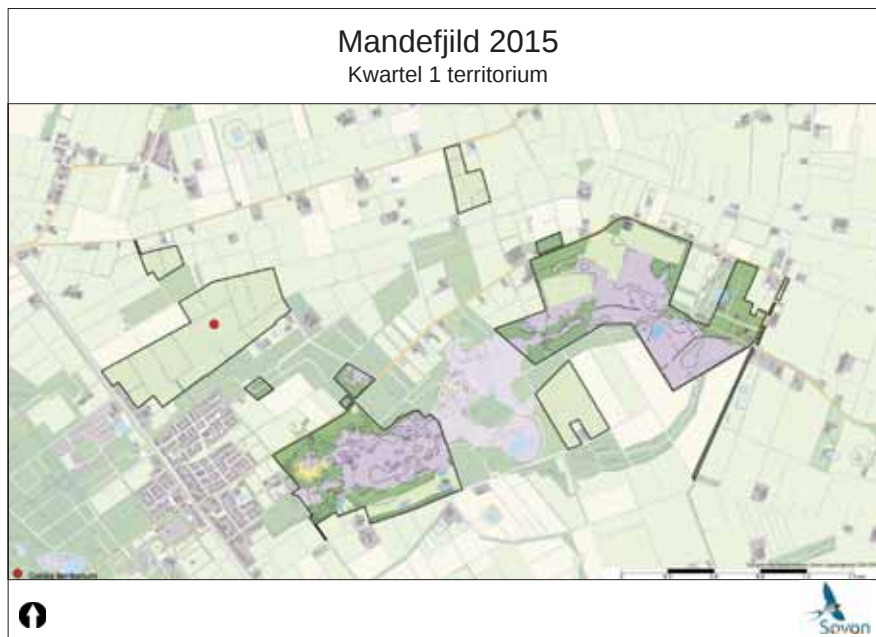

Diakonieveene 2015
Kneu 4 territoria

Mandefjild 2015

Buizerd 2 territoria

Mandefjild 2015

Waterral 1 territorium

Mandefjild 2015

Kleine Plevier 1 territorium

Mandefjild 2015
Kievit 4 territoria

Mandefjild 2015
Holenduif 4 territoria

Mandefjild 2015
Koekoek 2 territoria

Mandefjild 2015

Kerkuil 1 territorium

Mandefjild 2015

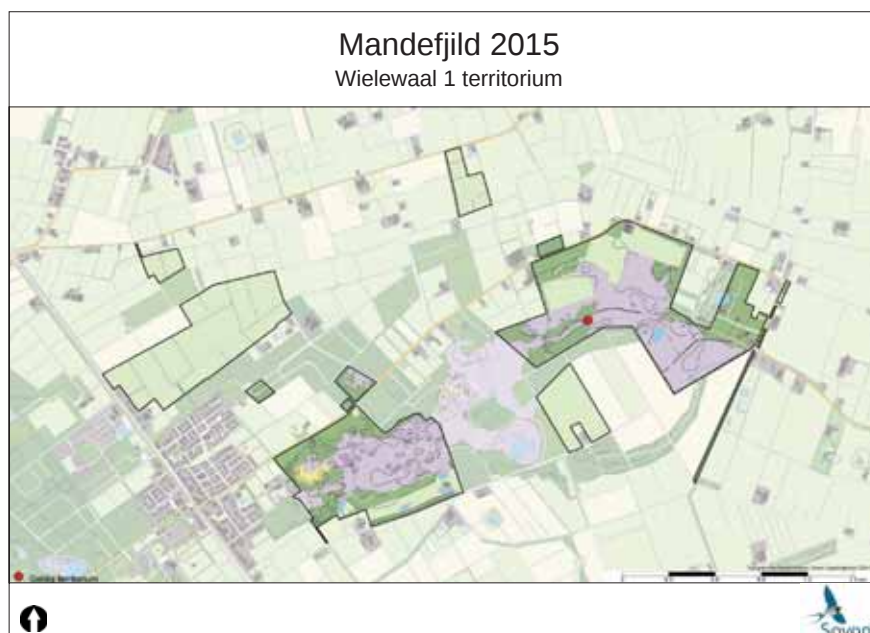
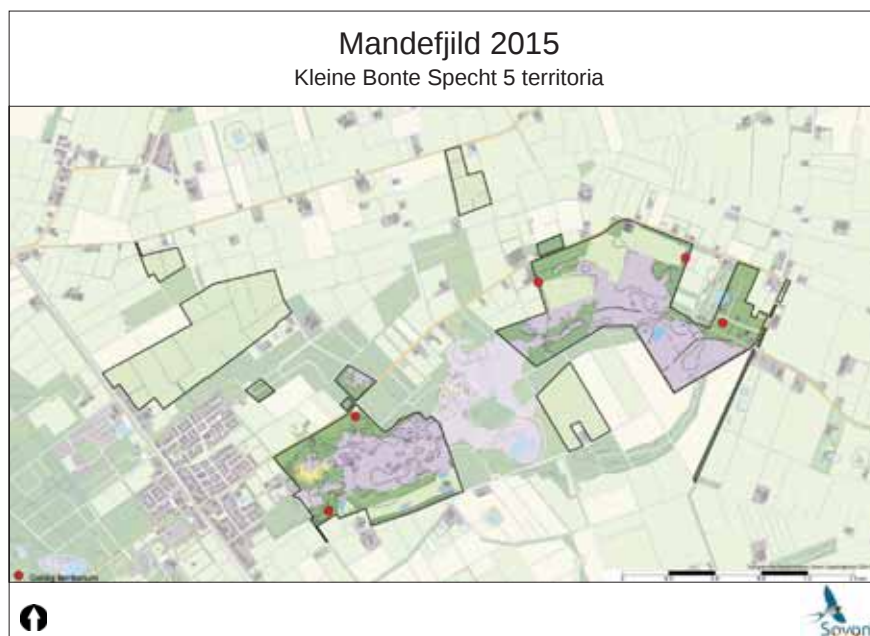
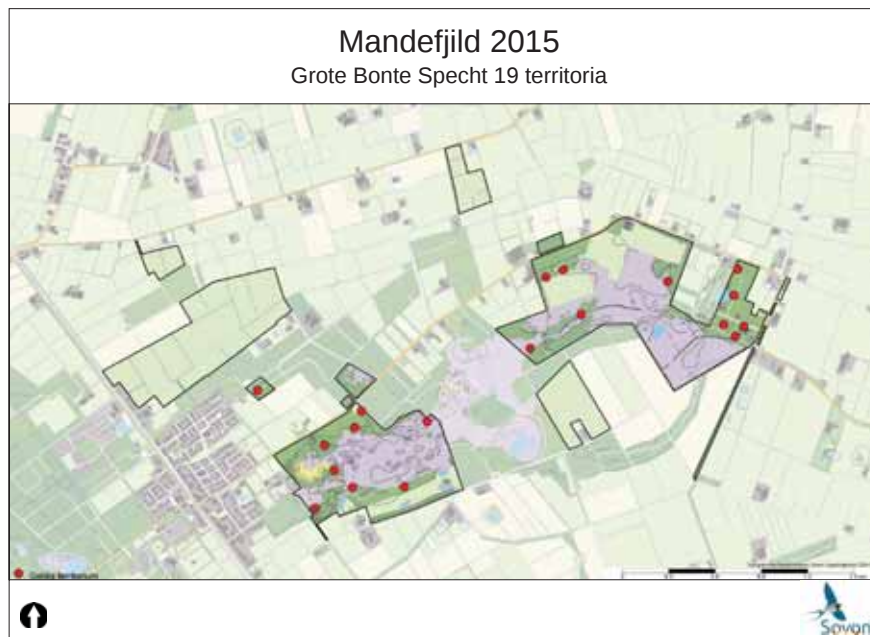
Bosuil 1 territorium

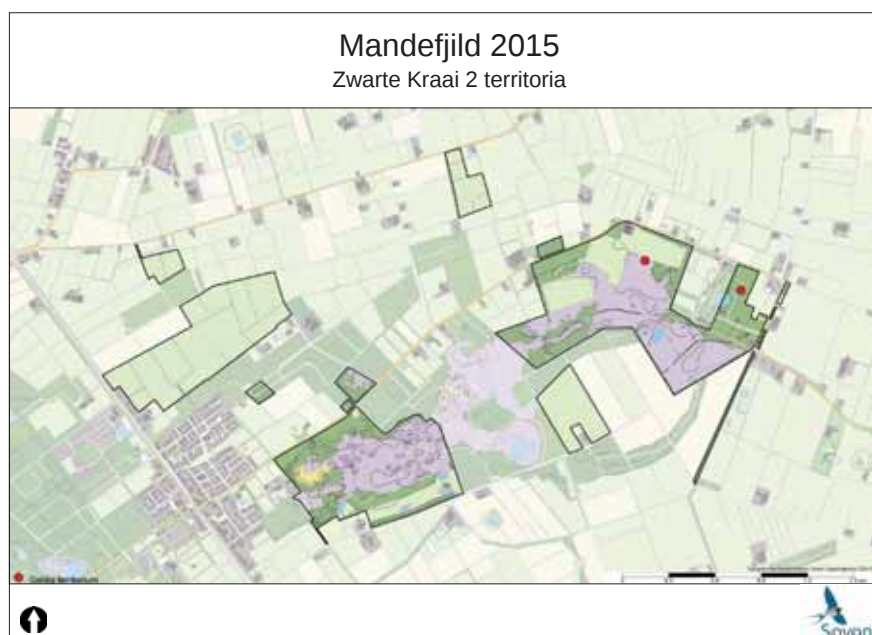
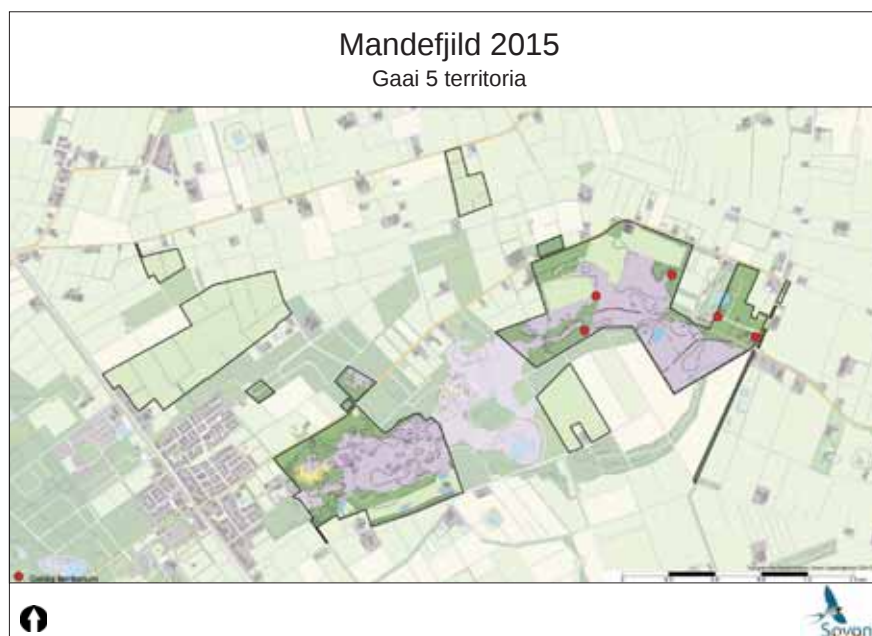
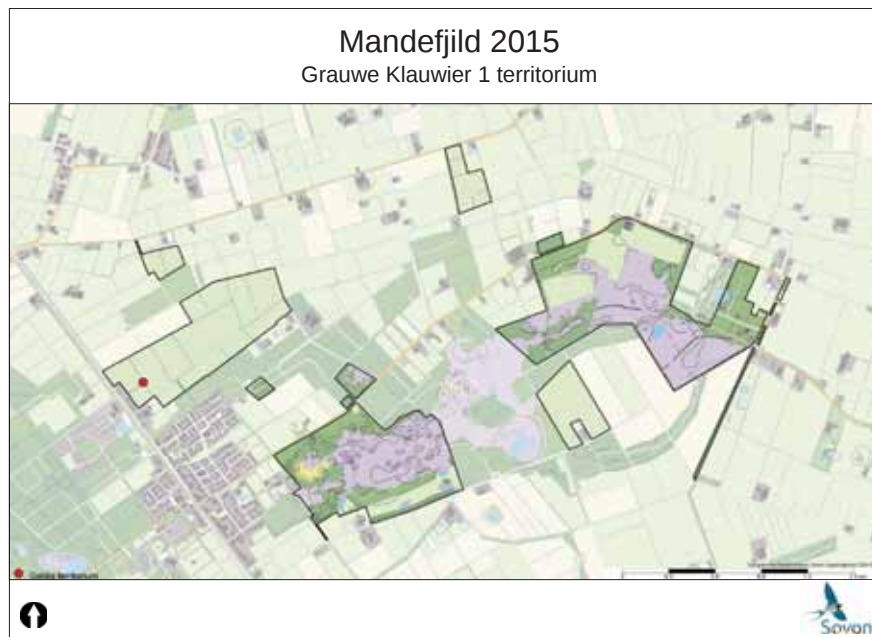

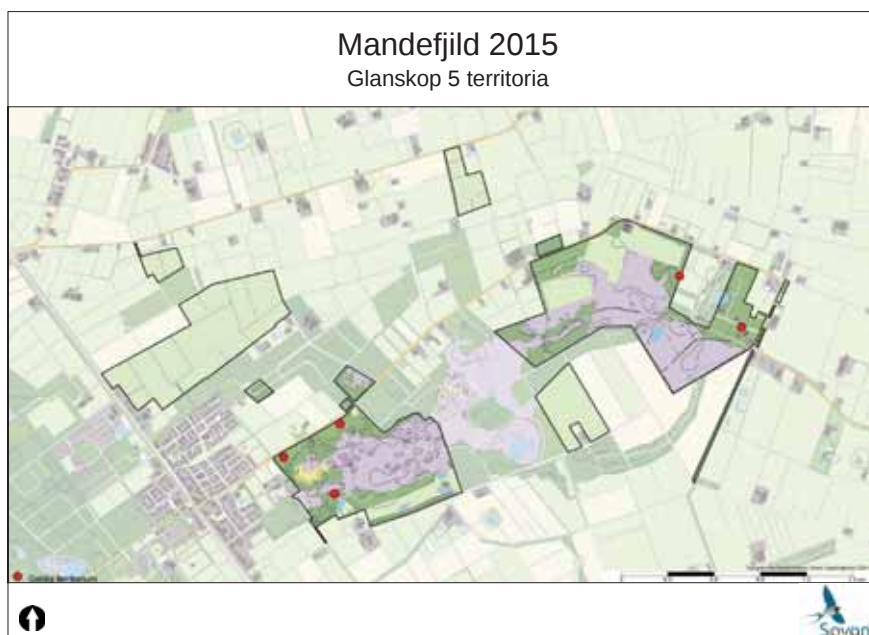
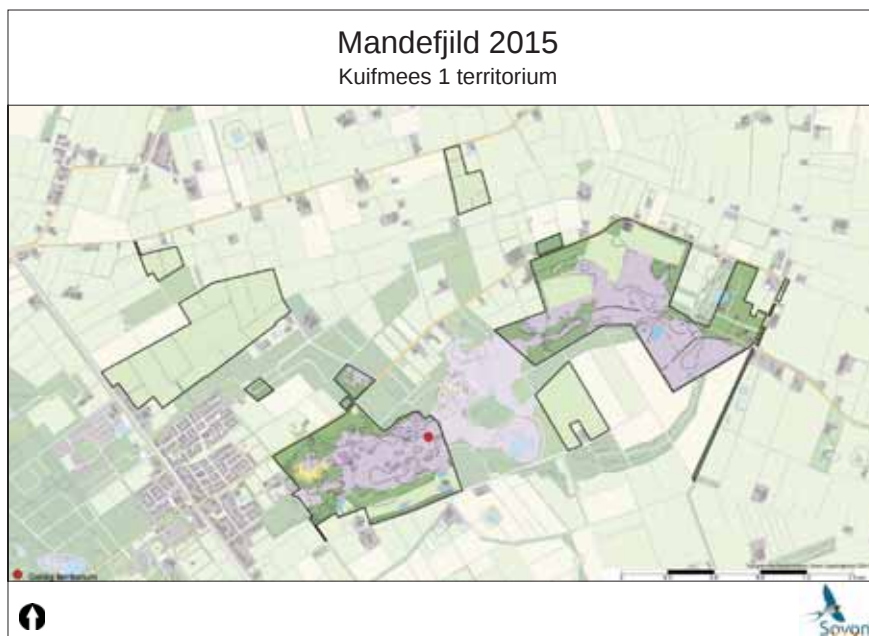
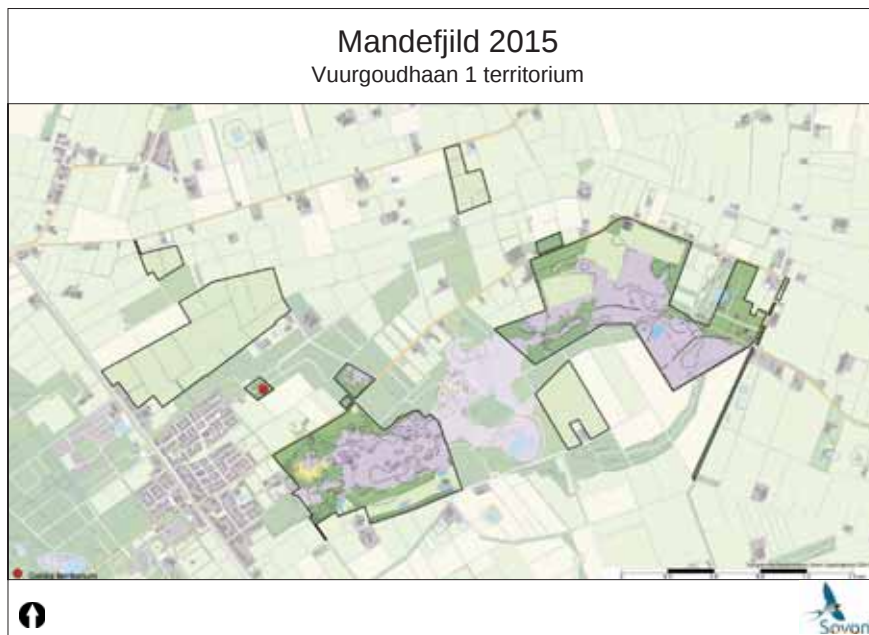
Mandefjild 2015

Groene Specht 2 territoria

Mandefjild 2015

Matkop 4 territoria

Mandefjild 2015

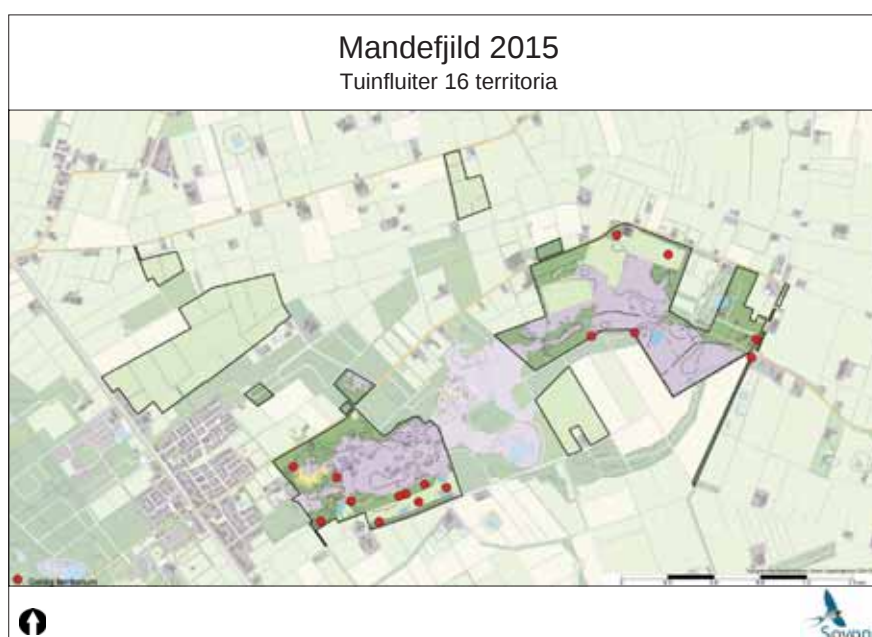
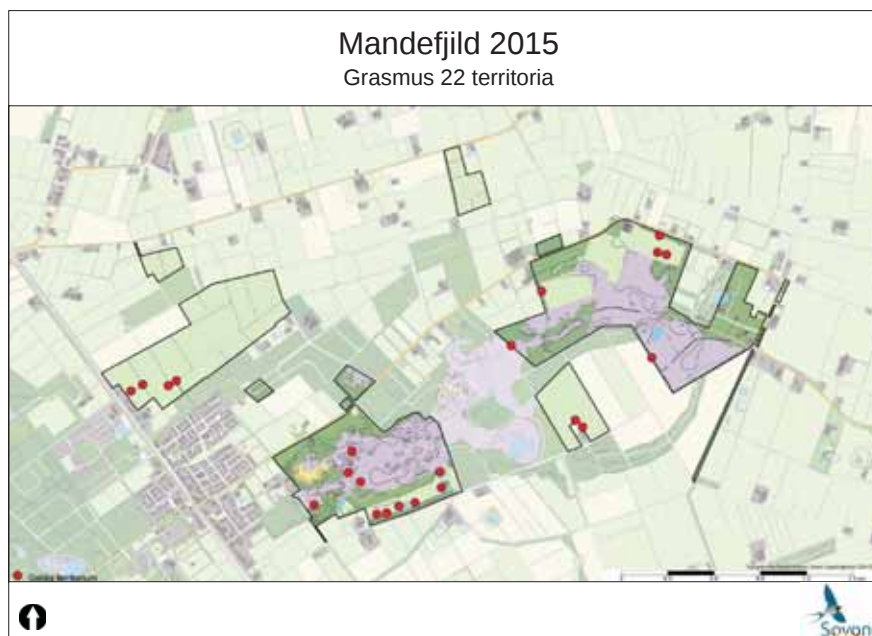
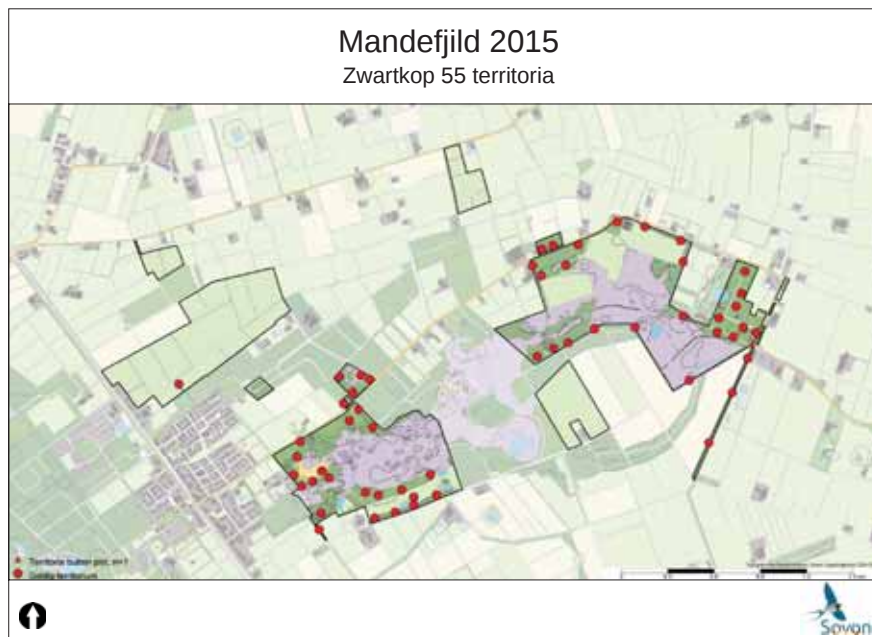
Boomleeuwerik 6 territoria

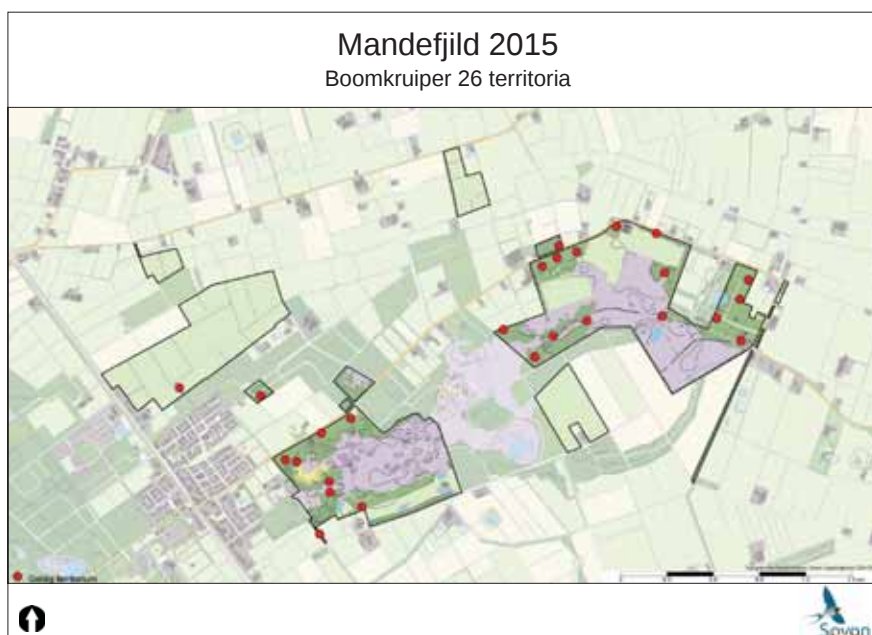
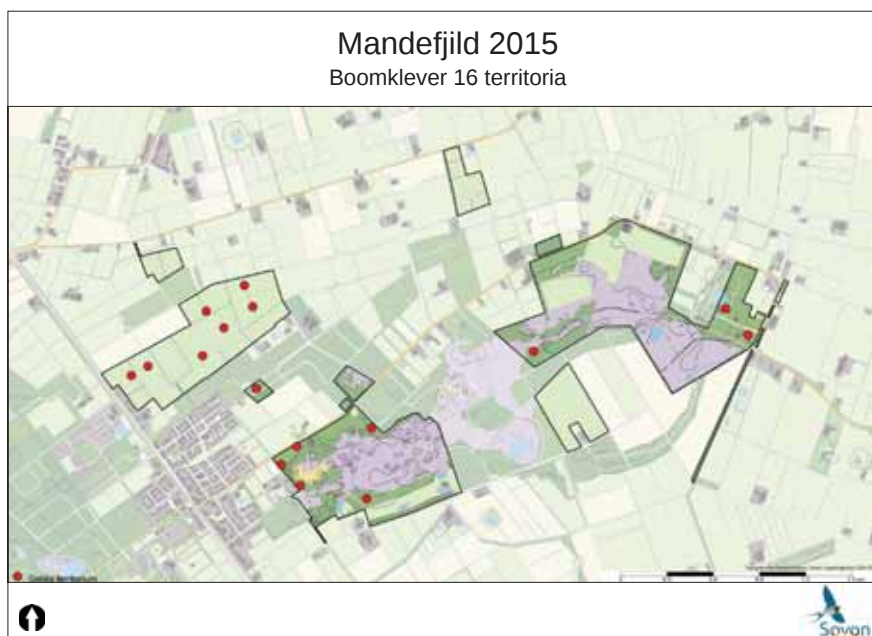
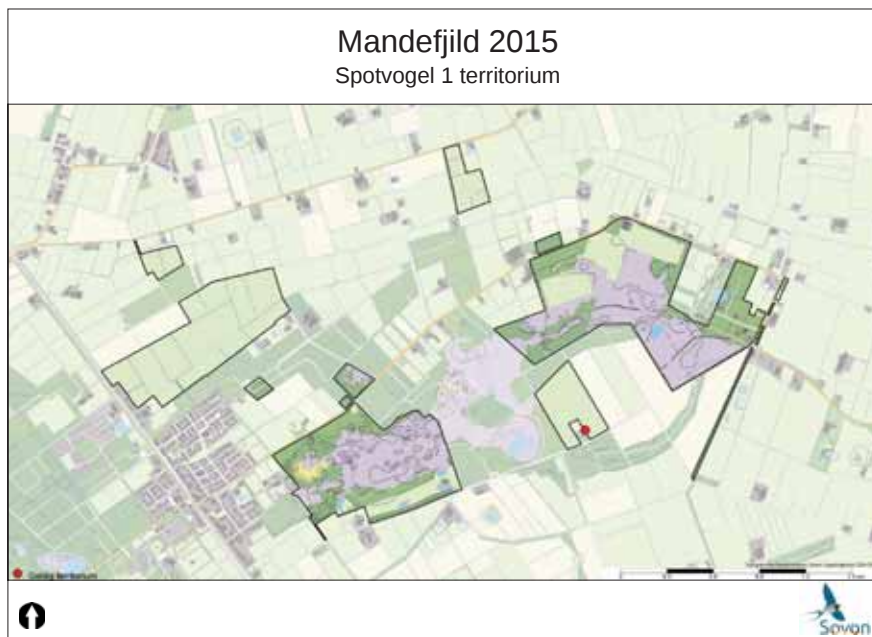

Mandefjild 2015

Staatmees 4 territoria

Mandefjild 2015

Zanglijster 6 territoria

Mandefjild 2015

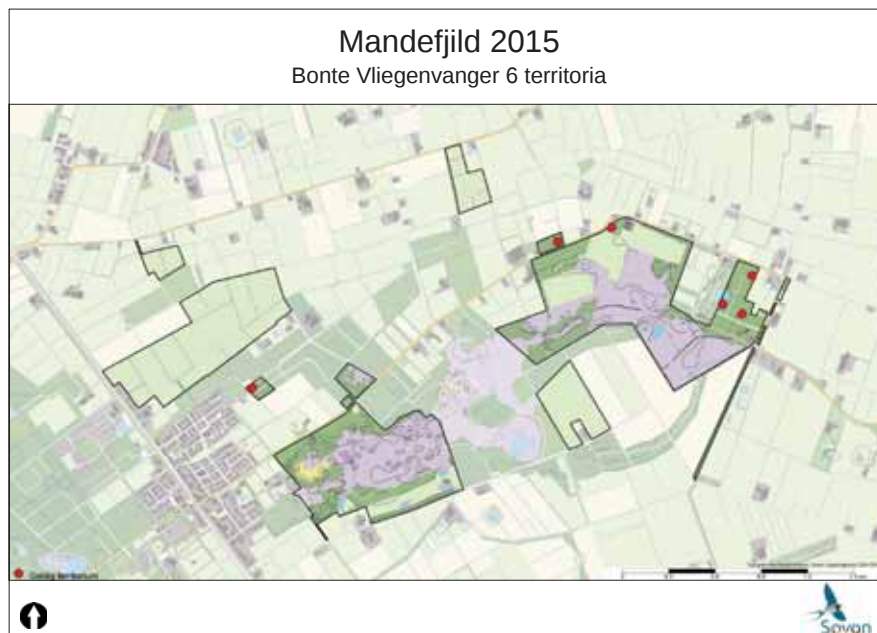
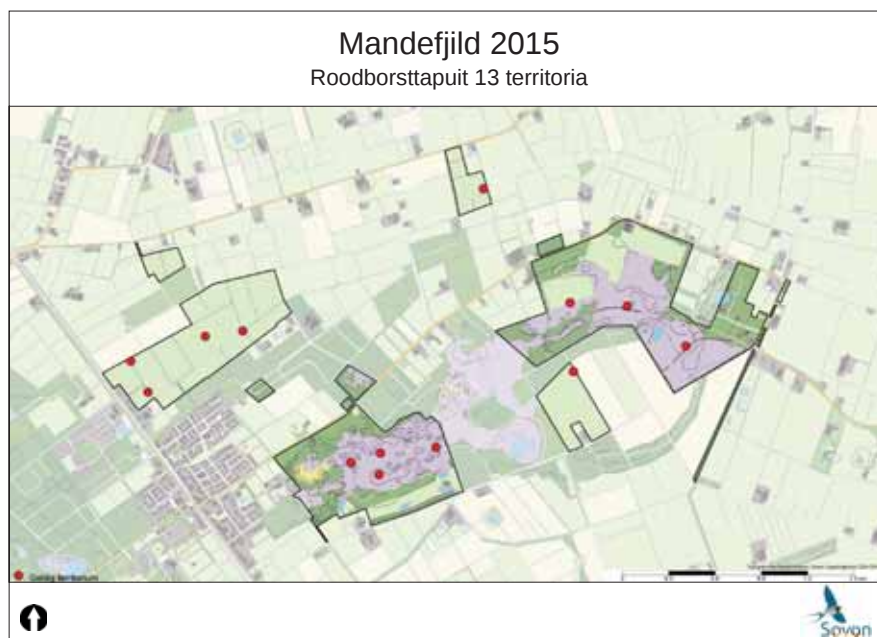
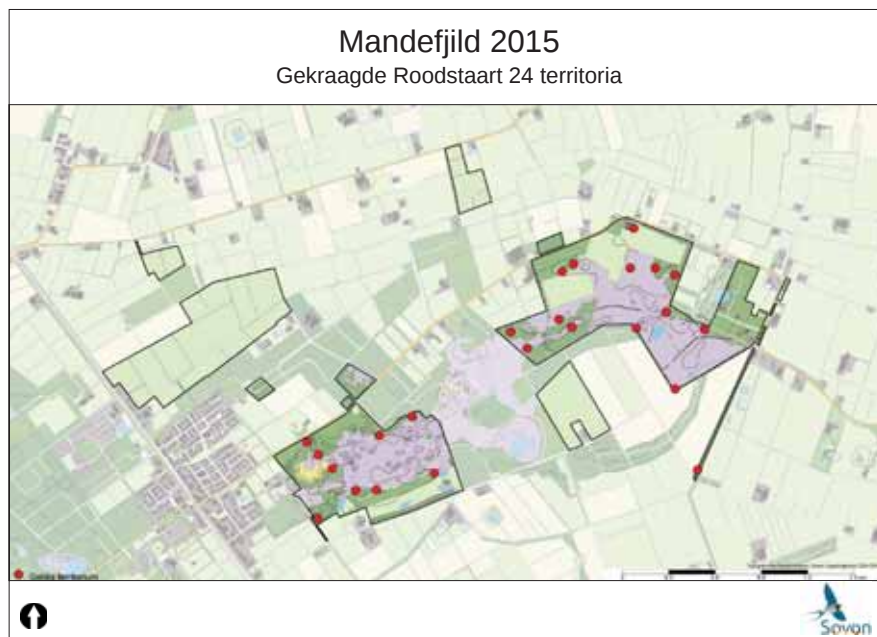
Grote Lijster 6 territoria

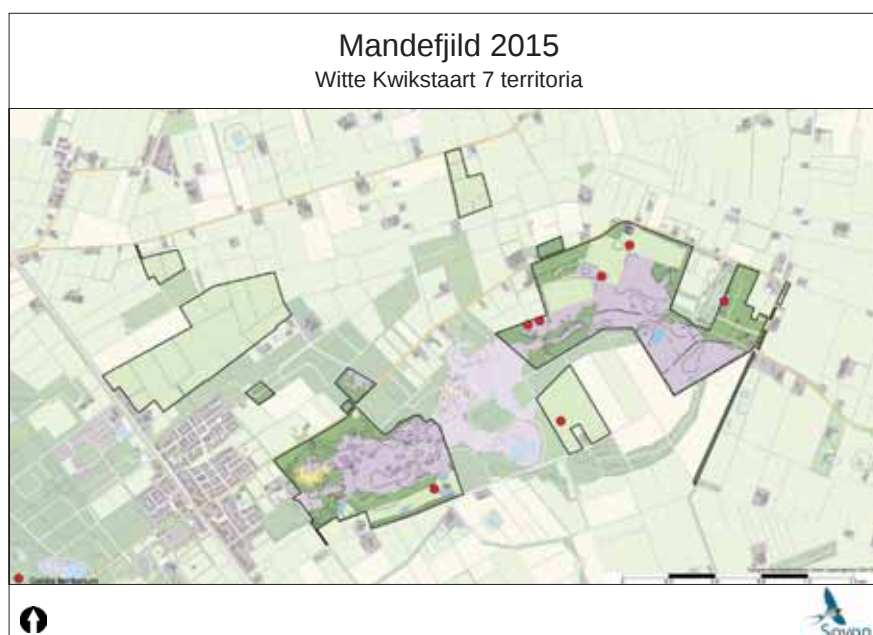
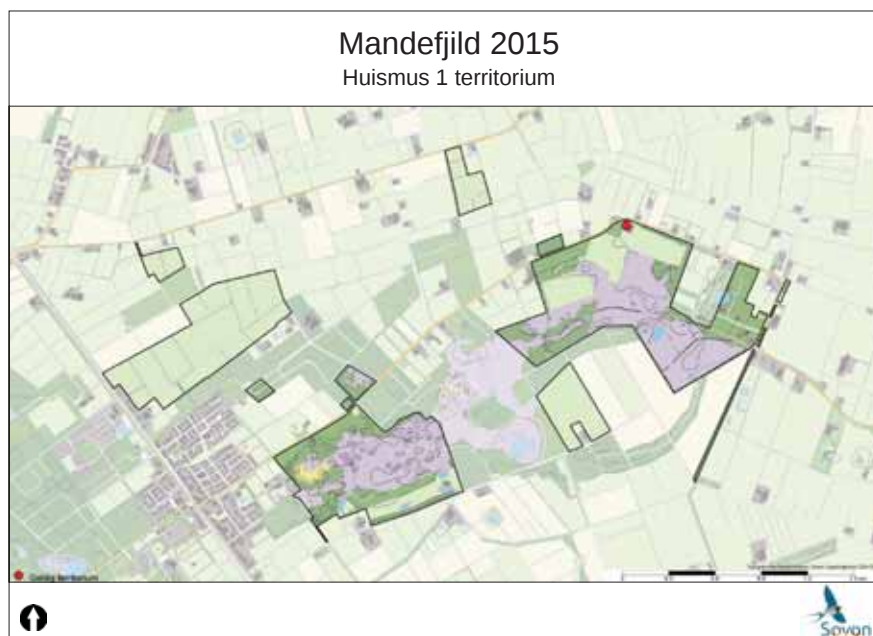
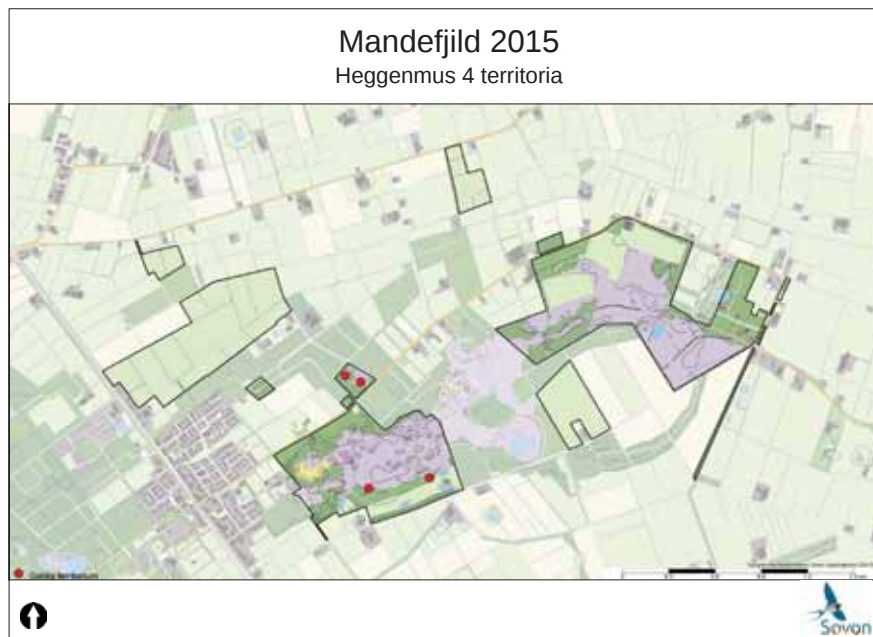

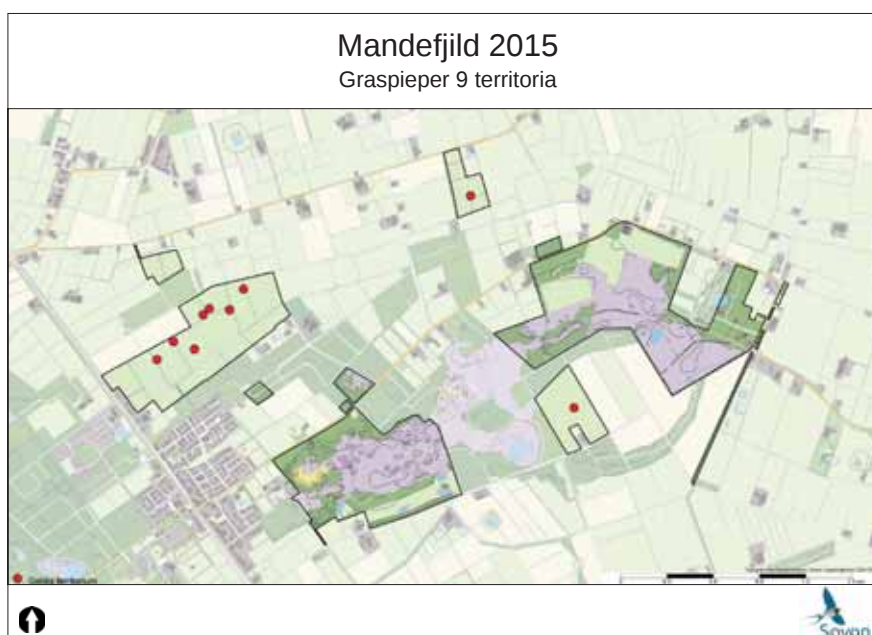
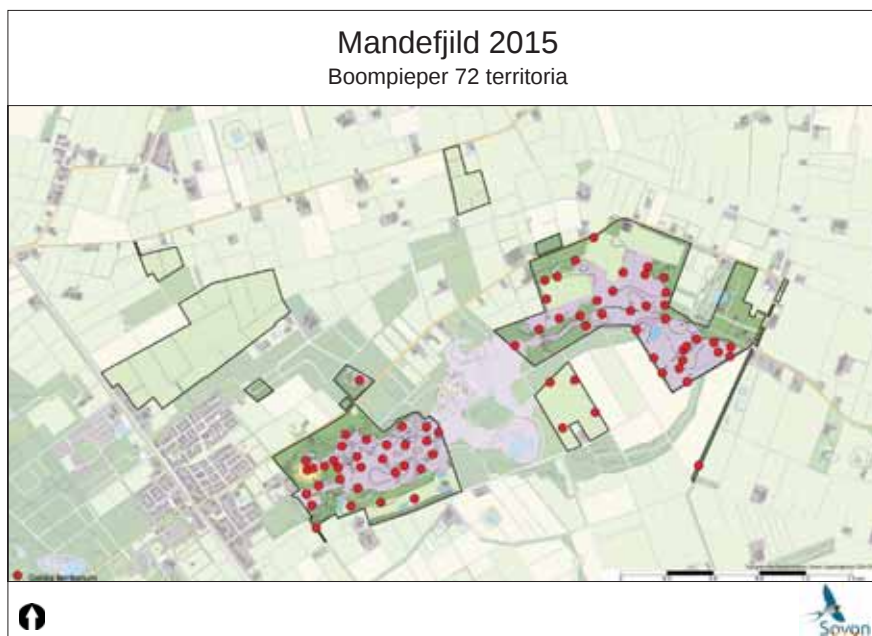
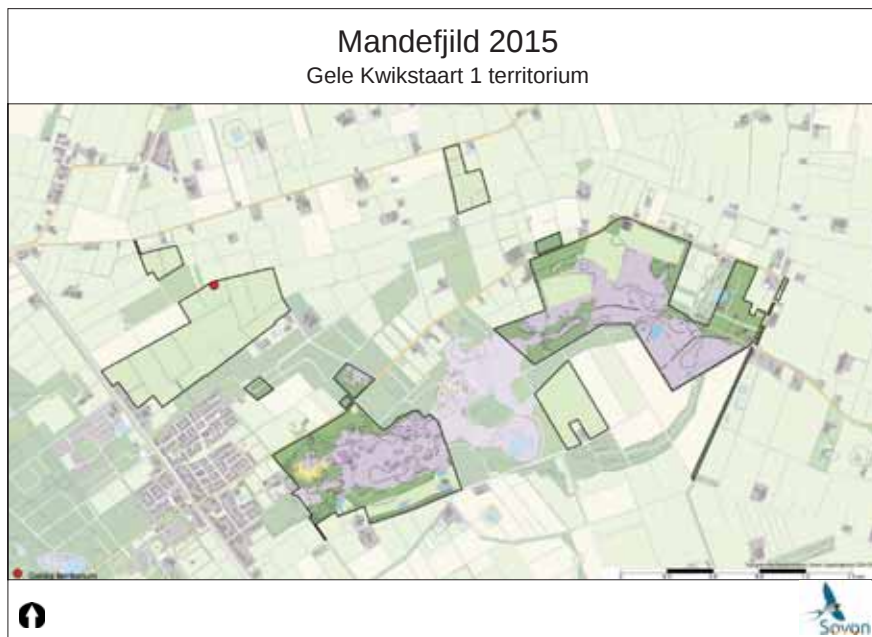
Mandefjild 2015

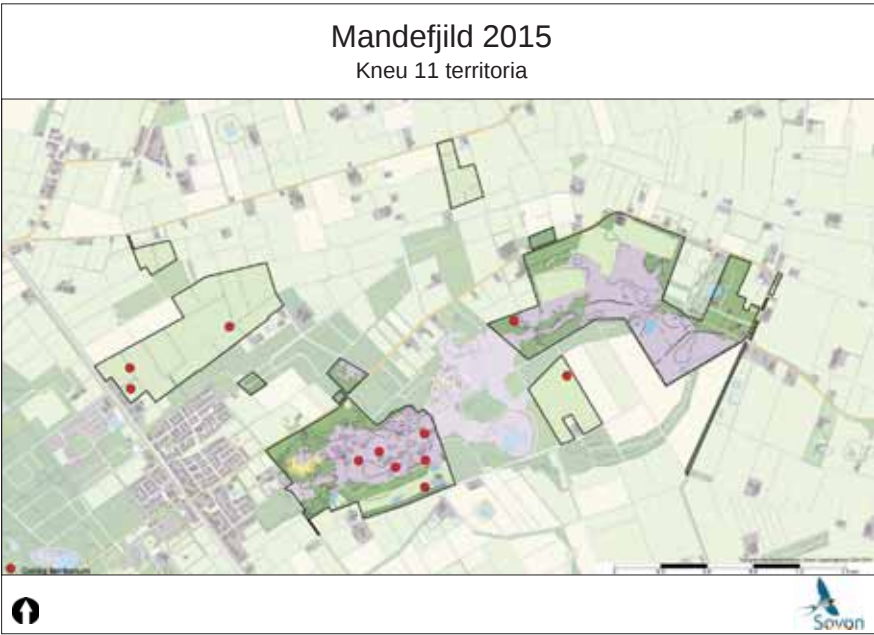
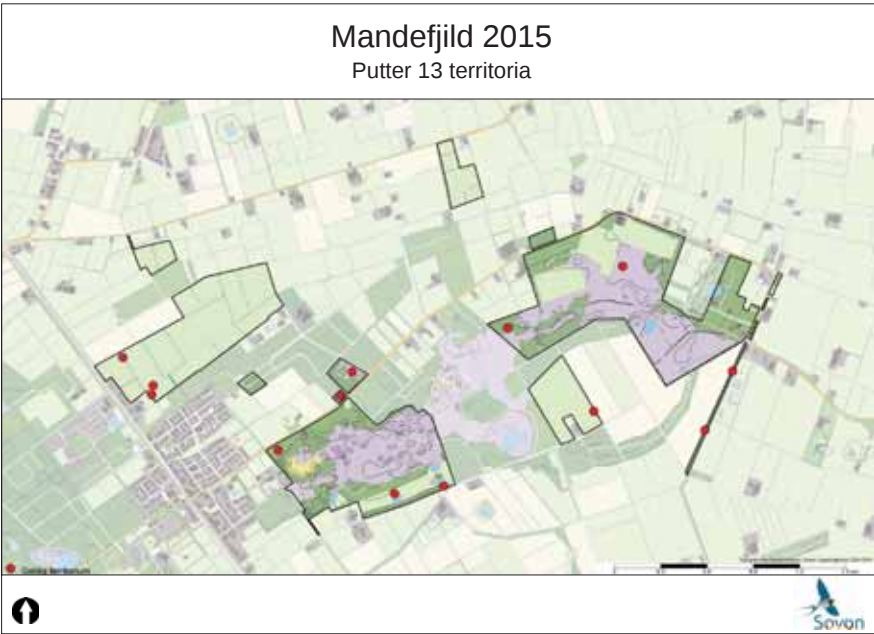
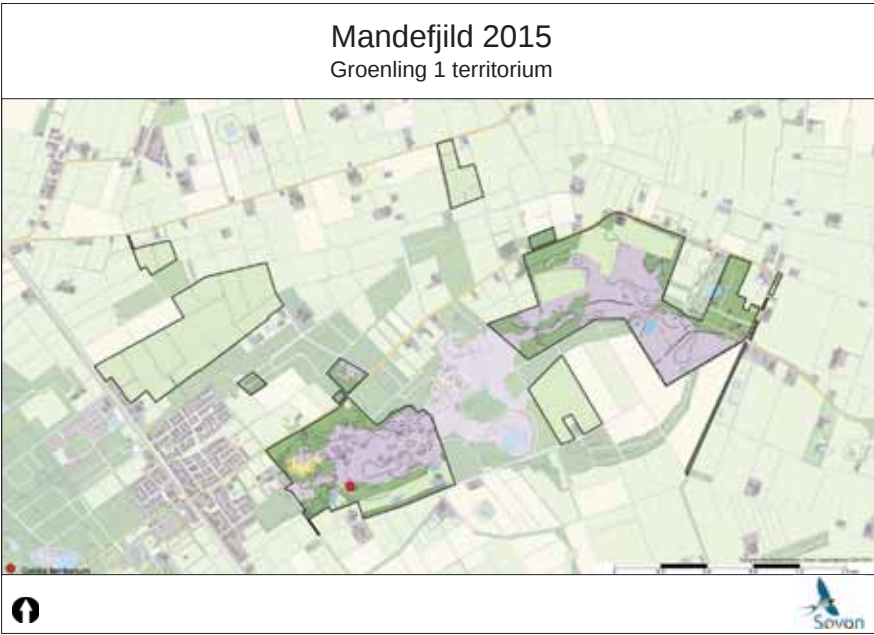
Grauwe Vliegenvanger 13 territoria

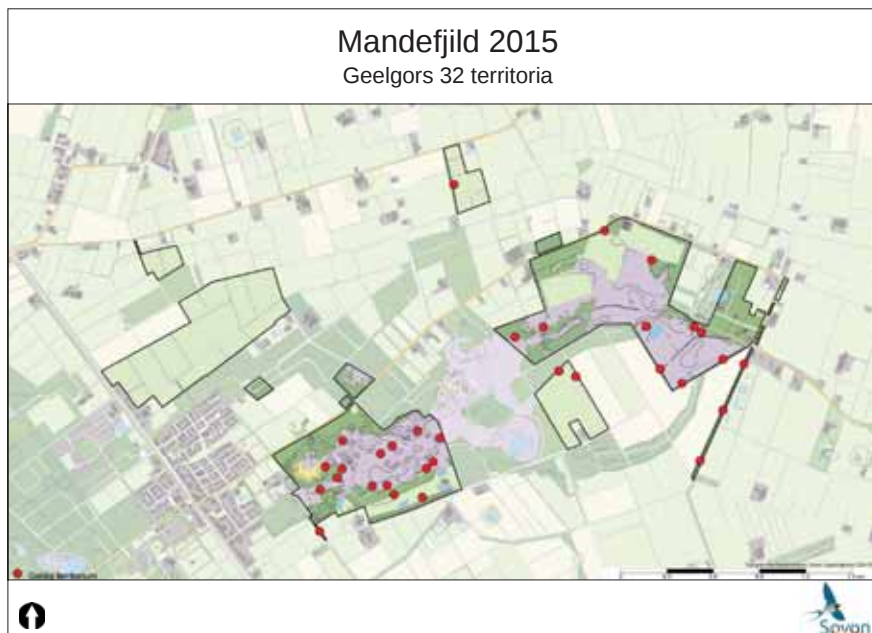
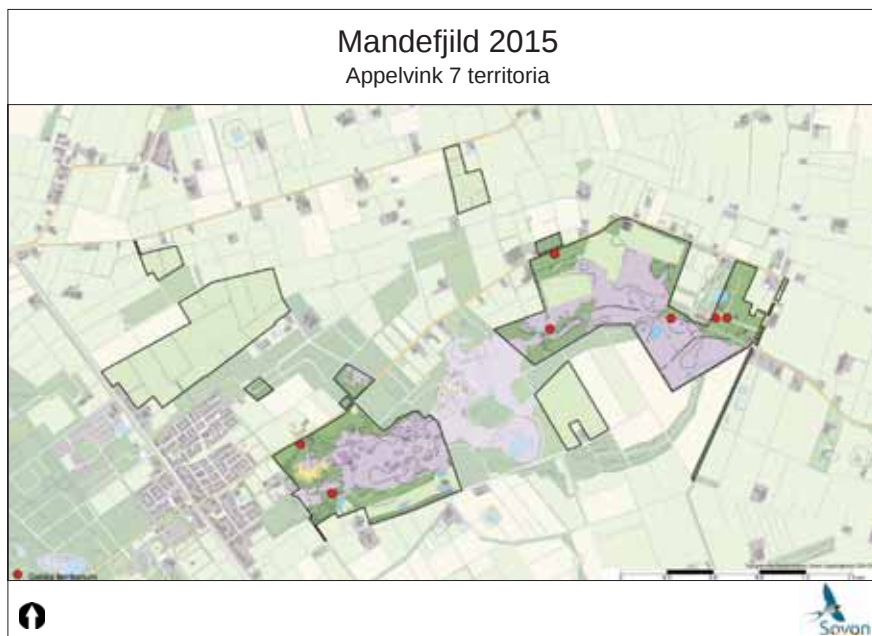
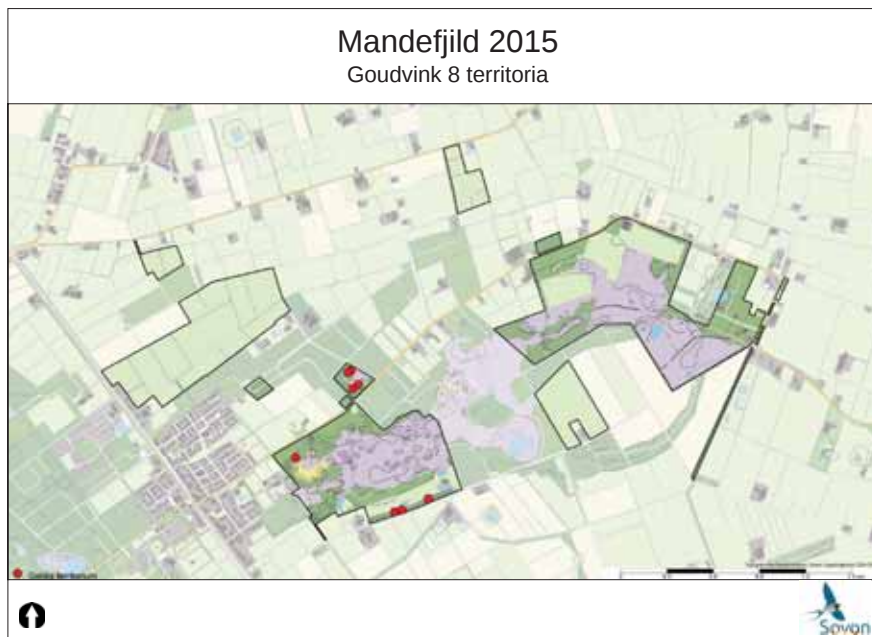

Mandefjild 2015

Rietgors 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015

Knobbelzwaan 2 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015

Grauwe Gans 14 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Bergeend 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015
Kuifeend 3 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Kraakeend 17 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Zomertaling 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015
Fazant 5 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Roerdomp 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015

Fuut 2 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015

Sperwer 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015

Buizerd 5 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Waterral 7 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Waterhoen 2 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Meerkoet 21 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Scholekster 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015
Kievit 21 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Watersnip 2 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Grutto 3 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Wulp 3 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Tureluur 4 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Koekoek 3 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Grote Bonte Specht 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015
Baardman 1 territorium

Ychterfeanpolder 2015

Staartmees 2 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Grasmus 16 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Tuinfluit 9 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015

Zwartkop 7 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015

Sprinkhaanzanger 9 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015

Snor 1 territorium

Ychterfeanpolder 2015

Spotvogel 1 territorium

Ychterfeanpolder 2015

Bosrietzanger 48 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Kleine Karekiet 140 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Rietzanger 57 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Boomkruiper 1 territorium

Ychterfeanpolder 2015

Grauwe Vliegenvanger 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015
Blauwborst 18 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Roodborstapuit 11 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Heggenmus 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015
Gele Kwikstaart 6 territoria

Ychtenerfeanpolder 2015
Witte Kwikstaart 1 territorium

Ychtenerfeanpolder 2015
Boompieper 2 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Graspieper 13 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Putter 18 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Kneu 26 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Goudvink 2 territoria

Ychterfeanpolder 2015

Rietgors 90 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Grauwe Gans 2 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Canadese Gans 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Nijlgans 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Bergeend 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Tafeleend 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Krakeend 11 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Slobeend 1 territorium

Dunegaster- en Follegeasterpolder 2015

Zomertaling 3 territoria

Dunegaster- en Follegeasterpolder 2015

Wintertaling 1 territorium

Dunegaster- en Follegeasterpolder 2015

Kwartel 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Fuut 4 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Buizerd 2 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Torenvalk 2 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Waterral 5 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Porseleinhoen 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Meerkoet 12 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Scholekster 0 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Bontbekplevier 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Kievit 2 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015
Watersnip 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015
Grutto 4 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015
Tureluur 2 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Koekoek 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Grote Bonte Specht 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Baardman 4 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Braamsluiper 3 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Grasmus 13 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Tuinfluiser 5 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015
Sprinkhaanzanger 7 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015
Spotvogel 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015
Bosrietzanger 20 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Kleine Karekiet 61 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Rietzanger 40 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Grote Karekiet 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Nachtegaal 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Blauwborst 3 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Roodborstapuit 2 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015
Gele Kwikstaart 4 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015
Graspieper 13 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015
Putter 8 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Kneu 17 territoria

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Roodmus 1 territorium

Dunegeaster- en Follegeasterpolder 2015

Rietgors 36 territoria

Teroelster Sipen 2015
Grauwe Gans 8 territoria

Teroelster Sipen 2015
Bergeend 2 territoria

Teroelster Sipen 2015
Kuifeend 3 territoria

Teroelster Sipe 2015

Krakeend 8 territoria

Teroelster Sipe 2015

Fuut 2 territoria

Teroelster Sipe 2015

Havik 1 territorium

Teroelster Sipen 2015
Buizerd 2 territoria

Teroelster Sipen 2015
Waterhoen 3 territoria

Teroelster Sipen 2015
Meerkoet 20 territoria

Teroelster Sipe 2015
Scholekster 1 territorium

Teroelster Sipe 2015
Kleine Plevier 2 territoria

Teroelster Sipe 2015
Kievit 2 territoria

Teroelster Sipen 2015
Braamsluiper 1 territorium

Teroelster Sipen 2015
Grasmus 10 territoria

Teroelster Sipen 2015
Tuinfluiter 4 territoria

Teroelster Sipe 2015
Zwartkop 6 territoria

Teroelster Sipe 2015
Sprinkhaanzanger 5 territoria

Teroelster Sipe 2015
Bosrietzanger 4 territoria

Teroelster Sipen 2015

Kleine Karekiet 11 territoria

Teroelster Sipen 2015

Rietzanger 14 territoria

Teroelster Sipen 2015

Blauwborst 3 territoria

Teroelster Sipe 2015

Gele Kwikstaart 3 territoria

Teroelster Sipe 2015

Witte Kwikstaart 1 territorium

Teroelster Sipe 2015

Boompieper 6 territoria

Teroelster Sipen 2015

Graspieper 5 territoria

Teroelster Sipen 2015

Groenling 1 territorium

Teroelster Sipen 2015

Putter 6 territoria

Teroelster Sipe 2015

Kneu 5 territoria

Teroelster Sipe 2015

Goudvink 2 territoria

Teroelster Sipe 2015

Rietgors 26 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015
Kraakeend 2 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015
Waterhoen 1 territorium

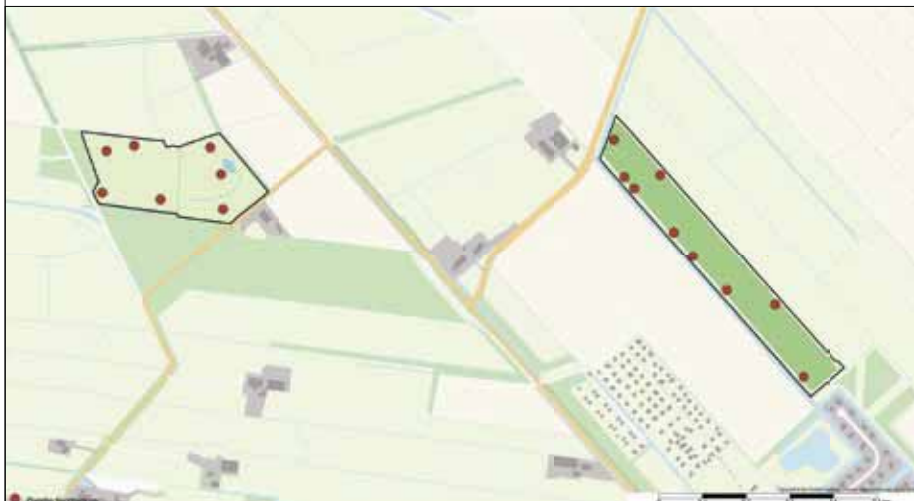
Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015
Meerkoet 3 territoria

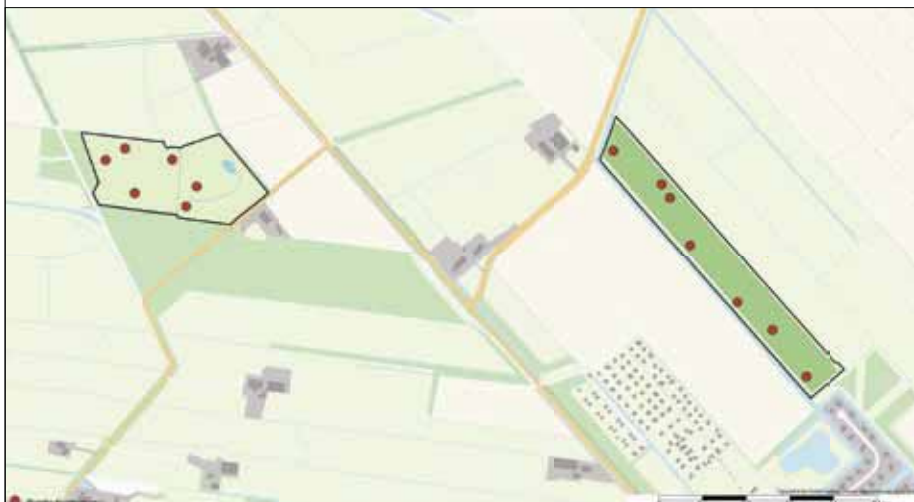
Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015
Staartmees 1 territorium

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015
Grasmus 16 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015
Tuinfluiter 13 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015

Zwartkop 17 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015

Spotvogel 2 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015

Bosrietzanger 8 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015

Heggenmus 5 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015

Boompieper 3 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015

Putter 6 territoria

Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015
Kneu 4 territoria

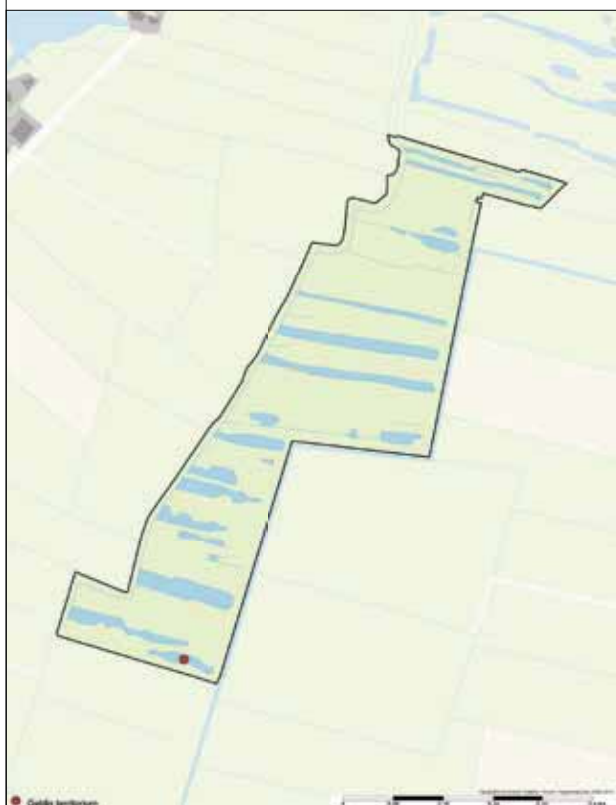
Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015
Goudvink 1 territorium

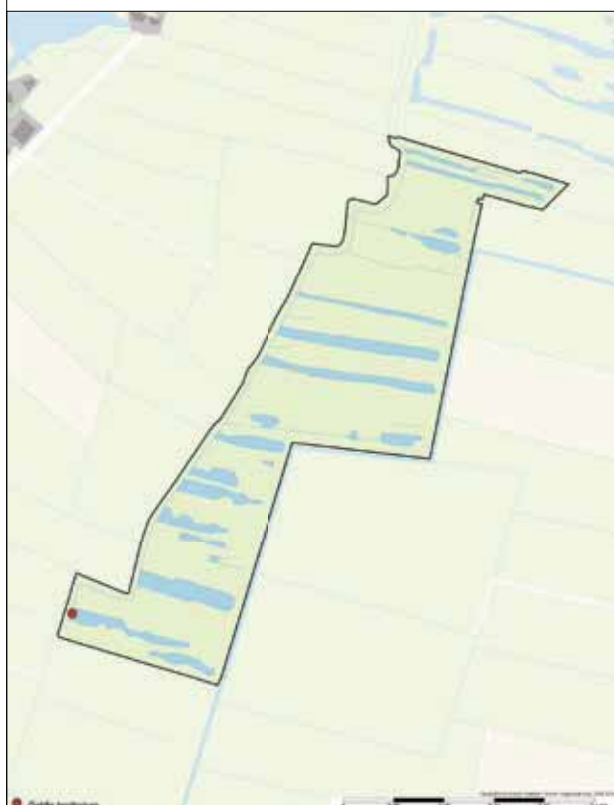
Vegelingsbosk/Sterrebosk 2015
Geelgors 1 territorium

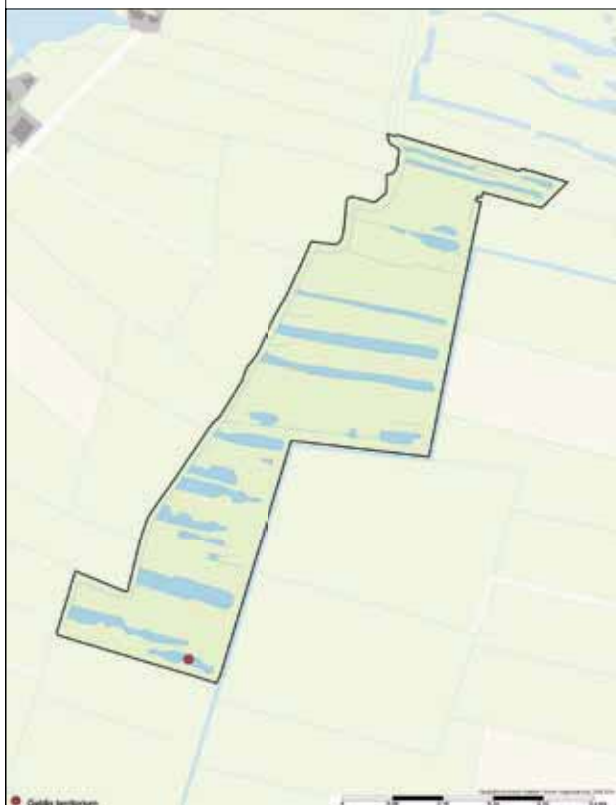
Bancopolder 2015
Knobbelzwaan 1 territorium

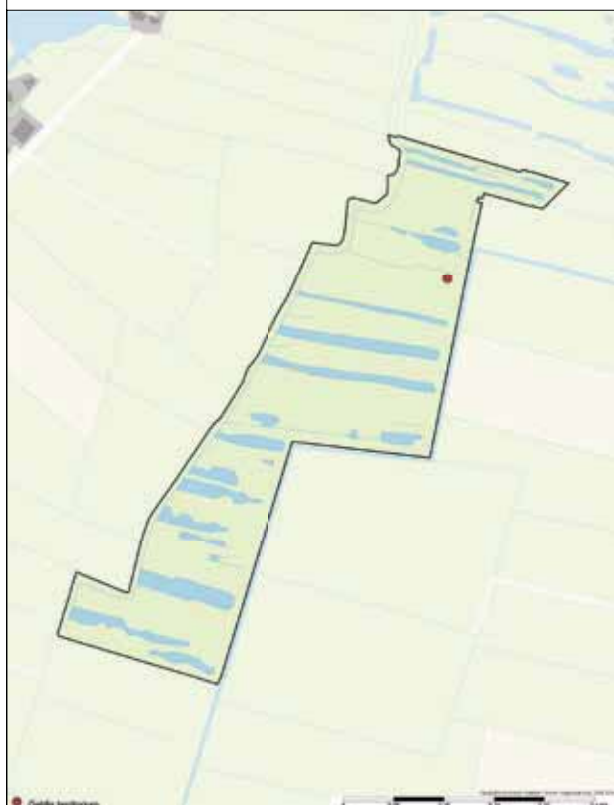
Bancopolder 2015
Grauwe Gans 1 territorium

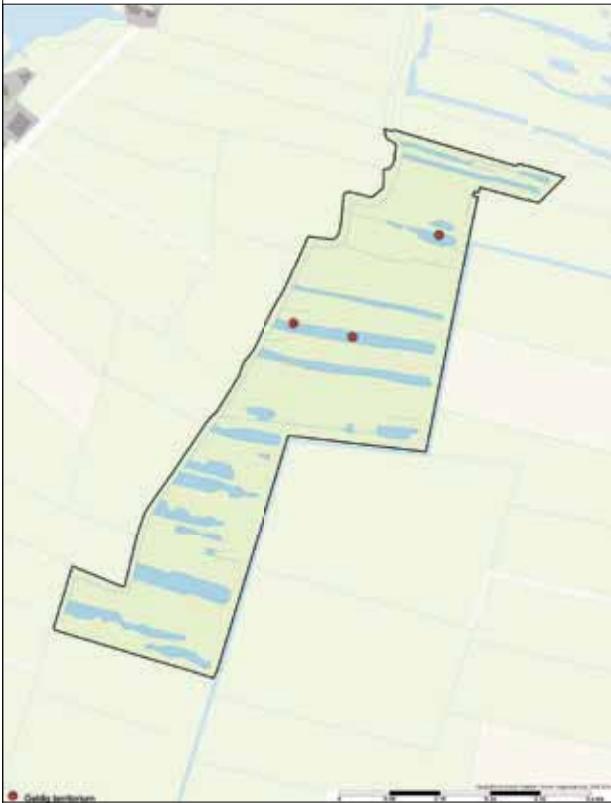
Bancopolder 2015
Canadese Gans 1 territorium

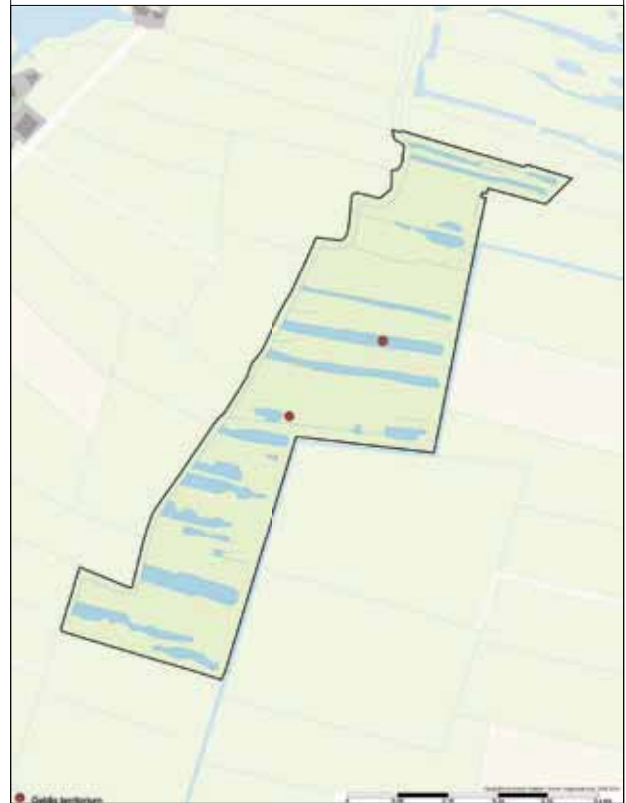
Bancopolder 2015
Bergeend 1 territorium

Bancopolder 2015
Kuifeend 3 territoria

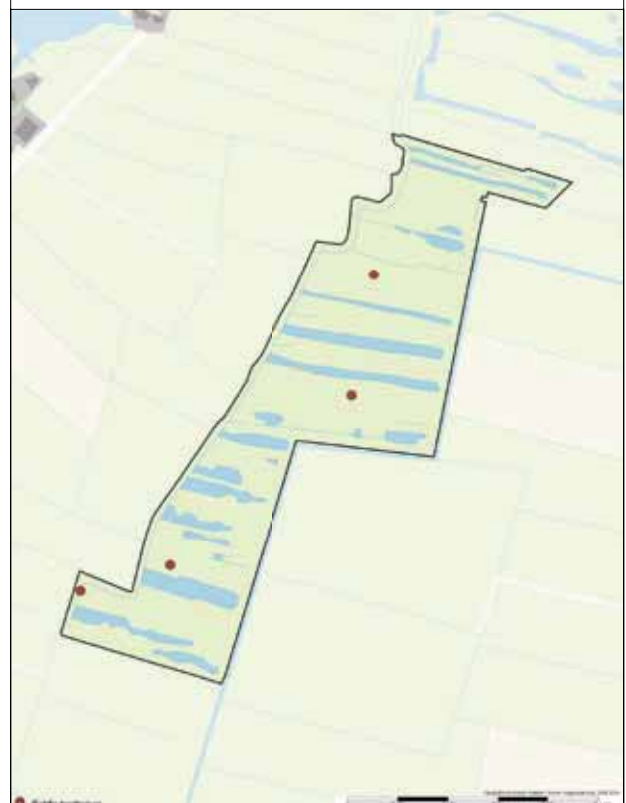
Bancopolder 2015
Krakeend 2 territoria

Bancopolder 2015
Meerkoet 5 territoria

Bancopolder 2015
Veldleeuwerik 4 territoria

Bancopolder 2015

Kleine Karekiet 6 territoria

Bancopolder 2015

Rietzanger 9 territoria

Bancopolder 2015

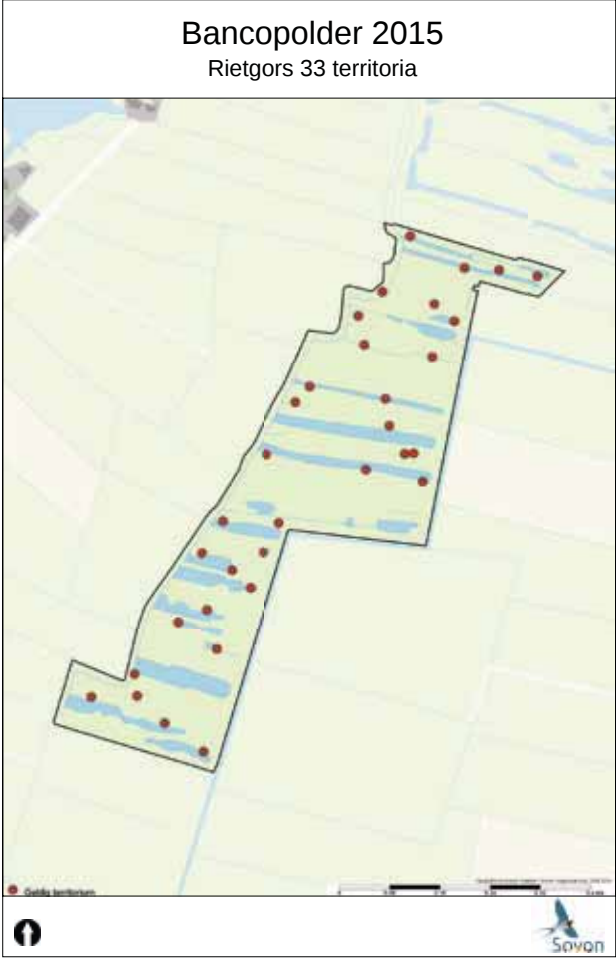
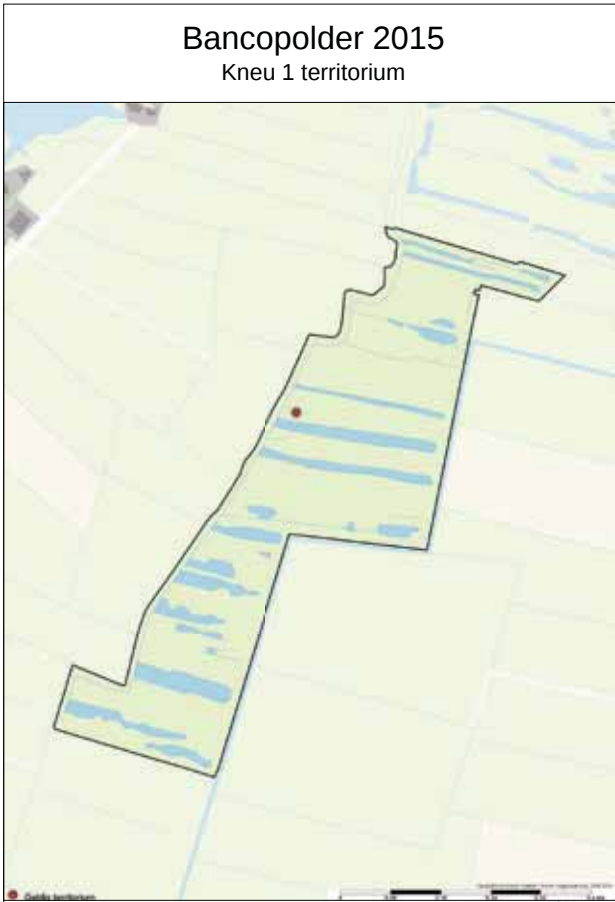
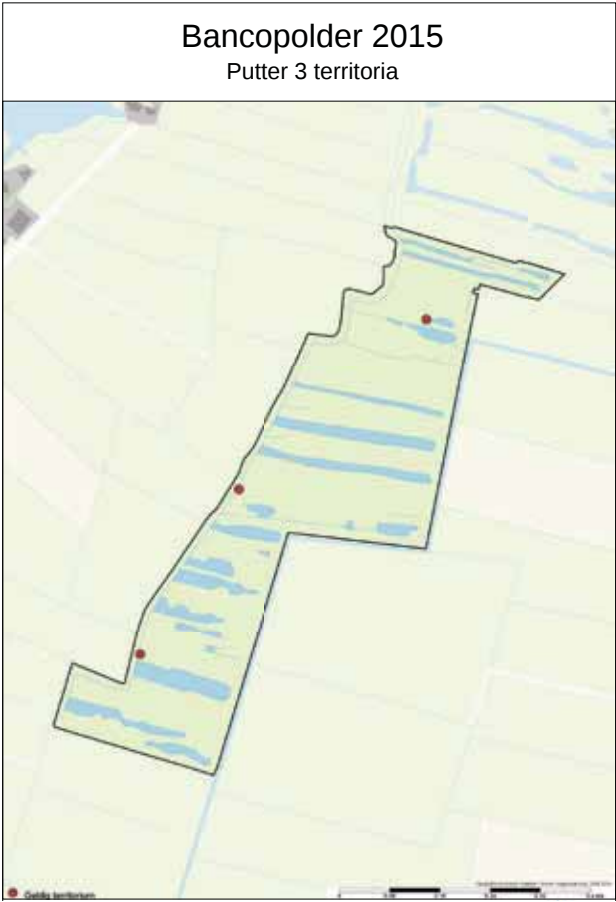
Witte Kwikstaart 2 territoria

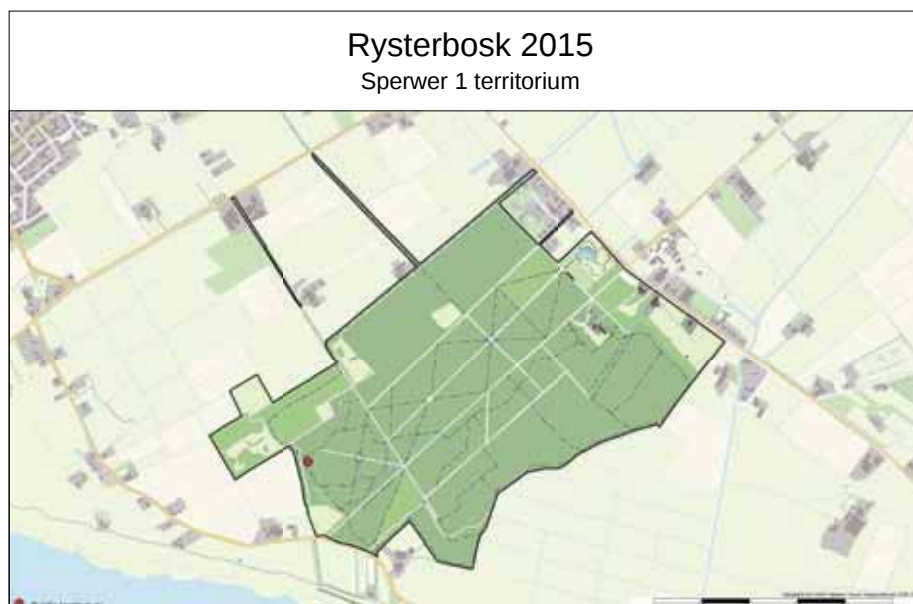

Bancopolder 2015

Graspieper 25 territoria

Rysterbosk 2015

Waterhoen 2 territoria

Rysterbosk 2015

Holenduif 11 territoria

Rysterbosk 2015

Turkse Tortel 1 territorium

Rysterbosk 2015

Bosuil 1 territorium

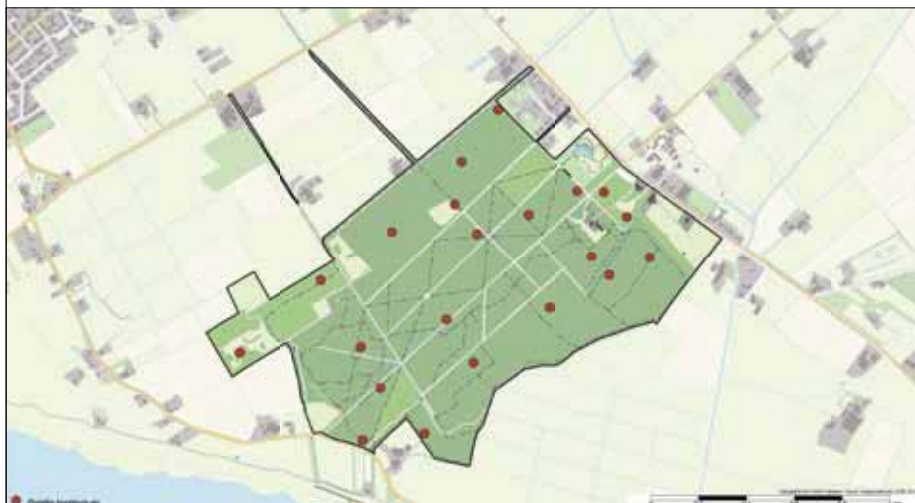
Rysterbosk 2015

Ransuil 1 territorium

Rysterbosk 2015

Grote Bonte Specht 21 territoria

Rysterbosk 2015

Matkop 11 territoria

Rysterbosk 2015

Staartmees 9 territoria

Rysterbosk 2015

Fluiter 1 territorium

Rysterbosk 2015

Grasmus 4 territoria

Rysterbosk 2015

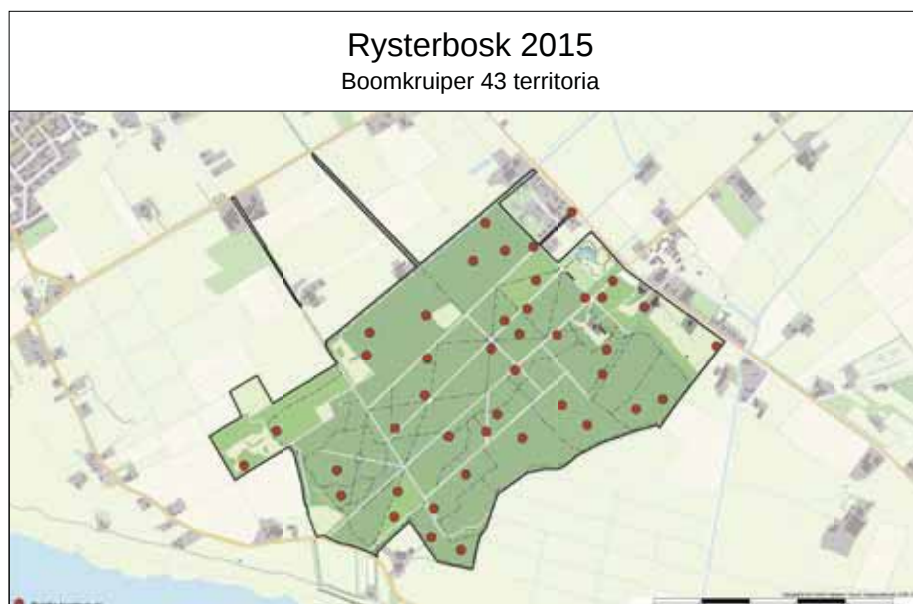
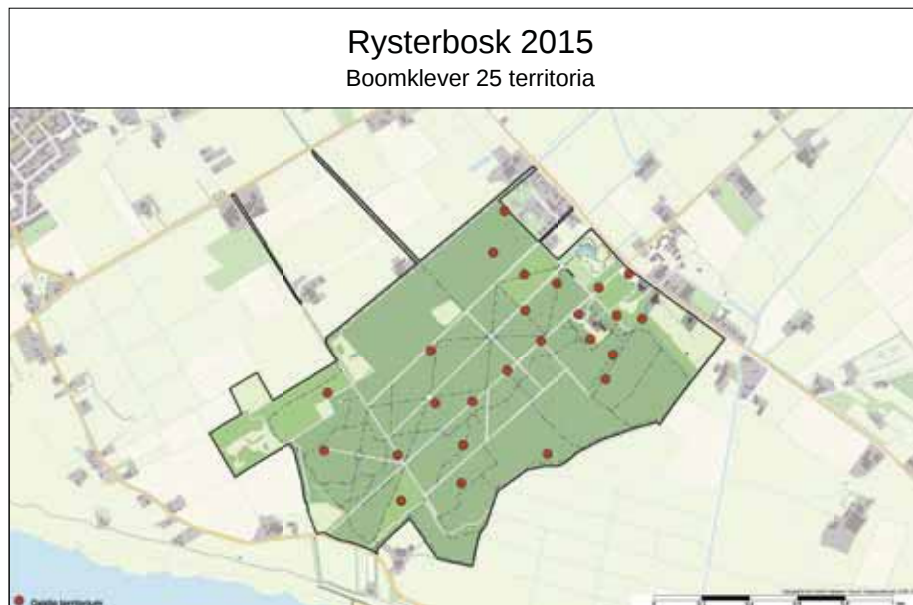
Tuinfluiter 10 territoria

Rysterbosk 2015

Zwartkop 81 territoria

Rysterbosk 2015

Grote Lijster 4 territoria

Rysterbosk 2015

Grauwe Vliegenvanger 7 territoria

Rysterbosk 2015

Gekraagde Roodstaart 5 territoria

Rysterbosk 2015

Heggenmus 1 territorium

Rysterbosk 2015

Witte Kwikstaart 1 territorium

Rysterbosk 2015

Boompieper 3 territoria

Rysterbosk 2015
Groenling 4 territoria

Rysterbosk 2015
Putter 13 territoria

Rysterbosk 2015
Sijs 2 territoria

Rysterbosk 2015
Kneu 1 territorium

Rysterbosk 2015
Goudvink 4 territoria

Rysterbosk 2015
Appelvink 11 territoria

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

